

Kaja Dobrovoljc, Luka Terčon

Universal Dependencies

Smernice za označevanje besedil v slovenščini

Arhiv različic tega dokumenta:

Kdaj	Različica	Avtor	Opis
16. 7. 2021	0.1_anno	K. D.	Prva različica smernic za kampanjo RSDO (različica za označevalce).
24. 8. 2021	0.2_anno	K. D.	Po začetni kuraciji dodana poglavja k razdelku Težavnejše strukture, popravki zatipkov.
8. 12. 2021	0.3_anno	K. D.	Po končani kuraciji (f1) in popravkih nedoslednosti (f2) dodana nova poglavja k težavnejših strukturam ter dodatna pojasnila in novi primeri pri opisih posameznih relacij.
9. 11. 2022	0.4	L. T.	Dodano poglavje s smernicami za oblikoslovne lastnosti; dodatna pojasnila k izbranim skladejskim relacijam.
28. 2. 2023	1.0	K. D., L. T.	Čistopis končne različice smernic za objavo v okviru projekta RSDO.
6. 7. 2023	1.1	K. D.	Dopolnitev smernic s posebnostmi govornega jezika na podlagi izkušenj z razčlenjevanjem prve različice drevesnice SST v okviru projekta SPOT .
10. 7. 2023	1.2	K. D.	Posodobitev seznama zaprtih besednih vrst in stalnih besednih zvez; sprememba obravnave decimalnih števil v govoru in neprojektivnih povezav v govoru; dodatna pojasnila na podlagi prvih označevanj.
17. 7. 2023	1.3	K. D.	Posodobitve na podlagi pogostih dilem označevalcev.

Kazalo

Uvod	6
Smernice za označevanje	7
Oblikoslovje	7
Splošna načela	7
Besedne vrste.....	8
ADJ: adjective	9
ADP: adposition.....	10
ADV: adverb	11
AUX: auxiliary.....	12
CCONJ: coordinating conjunction	13
DET: determiner	14
INTJ: interjection.....	16
NOUN: noun	17
NUM: numeral.....	18
PART: particle.....	19
PRON: pronoun	20
PROPN: proper noun.....	22
PUNCT: punctuation	23
SCONJ: subordinating conjunction	24
SYM: symbol	25
VERB: verb.....	26
X: other	27
Oblikoslovne lastnosti.....	28
Abbr: abbreviation	29
Animacy: animacy	30
Aspect: aspect.....	31
Case: case.....	33
Definite: definiteness or state	35
Degree: degree of comparison	37
Foreign: foreign word.....	39
Gender: gender	40
Gender[psor]: possessor's gender	41
Mood: mood	43
Number: number	45

Number[psor]: possessor's number	47
NumForm: numeral form	49
NumType: numeral type	50
Person: person	52
Polarity: whether the word can be or is negated	53
Poss: possessive.....	54
PronType: pronominal type.....	55
Reflex: reflexive	57
Tense: tense.....	58
Variant: variant	59
VerbForm: form of verb or deverbative.....	60
Skladnja.....	62
Splošna načela	62
Skladenjske relacije	63
acl: clausal modifier of noun (adnominal clause).....	65
advcl: adverbial clause modifier	67
advmod: adverbial modifier	69
amod: adjectival modifier	72
appos: appositional modifier	73
aux: auxiliary.....	74
case: case marking.....	75
cc: coordinating conjunction	76
ccomp: clausal complement.....	78
clf: classifier	79
compound: compound.....	80
conj: conjunct	81
cop: copula.....	84
csubj: clausal subject.....	86
dep: unspecified dependency	88
det: determiner	89
discourse: discourse element	90
dislocated: dislocated elements.....	92
expl: expletive.....	93
fixed: fixed multiword expression	95
flat: flat multiword expression	97
goeswith: goes with	100
iobj: indirect object	101

list: list.....	102
mark: marker	103
nmod: nominal modifier	104
nsubj: nominal subject.....	107
nummod: numeric modifier	108
obj: object	110
obl: oblique nominal.....	112
orphan: orphan	115
parataxis: parataxis	117
punct: punctuation	121
reparandum: overridden disfluency.....	123
root: root.....	126
vocative: vocative	127
xcomp: open clausal complement.....	128
Težavnejše strukture	130
Elipse.....	130
Primerjave.....	134
Druge strukture s primerjalnimi vezniki	136
Besedilni povezovalci	138
Nedoločniki	139
Povezovanje stavčnih členov v stavkih z nedoločniki in namenilniki.....	141
Sekundarna predikacija	142
Ločevanje osebka od povedkovega določila	144
Povezovanje stavčnih členov pri povedkih s pridevniškimi določili	145
Povezovanje stavčnih členov pri povedkih s samostalniškimi določili	146
Navidezni odvisniki	147
Določanje jedra pri nizih prislovov in prislovnih odvisnikov	148
Modifikacija podrejenih veznikov	149
Določanje nadrejenega elementa poudarjalnih prislovov in členkov	150
Razdruženi količinski izrazi in samostalniške nosilke v rodilniku	151
Vprašalnice v vezniški vlogi.....	152
Okrajšave in simboli	153
Določanje izvora relacije <i>parataxis</i>	154
Raba relacije <i>parataxis</i> za nestavčne strukture.....	155
Pojasnjevalne strukture	156
Elipsa veznega glagola.....	158
Strukture s predlogoma <i>od-do</i>	159

Neprojektivne povezave.....	161
Beseda <i>kar</i> kot uvajalec stavčnih struktur	164
Struktura biti + strah/groza/sram/... ..	165
Netipični besedni red	166
Bibliografija	168

Uvod

Orodja za strojno obdelavo naravnih jezikov za svoje optimalno delovanje pogosto potrebujejo slovnico označene korpuse – digitalizirane zbirke besedil, ki poleg samih besed vsebujejo tudi podatke o njihovih slovničnih lastnostih na različnih ravneh. Te lastnosti so pripisane na podlagi vnaprej opredeljenih označevalnih shem oz. označevalnih sistemov, ki poleg nabora možnih oznak običajno vsebujejo tudi smernice za njihovo pripisovanje. Ker so v preteklosti označevalne sheme nastajale ločeno za posamezne jezike, slovnične teorije ali celo korpuse, je njihova raznolikost onemogočala neposredno primerjavo označenih podatkov ali na njih temelječih računalniških orodij.

Kot protiutež tovrstni razdrobljenosti je bila leta 2013 na podlagi predhodnih standardizacijskih pobud vzpostavljena označevalna shema [Universal Dependencies](#) (UD), ki si prizadeva za mednarodno oz. medjezično usklajeno slovnično označevanje besedil na oblikoslovni in skladijski ravni, da bi pospešila razvoj večjezičnih jezikovnih tehnologij, medjezičnega strojnega učenja in kontrastivnih jezikoslovnih analiz. Znotraj sheme UD je bil tako vzpostavljen univerzalni nabor kategorij in smernic (17 besednih vrst, 24 oblikoslovnih lastnosti, 37 odvisnostnih skladijskih relacij), ki odslej omogoča enotno označevanje podobnih slovničnih pojavov v različnih svetovnih jezikih, obenem pa dovoljuje tudi jezikovnospecifične izpeljave, če je to potrebno. Doslej je bilo z označevalno shemo UD ročno označenih že več kot 250 korpusov (odvisnostnih drevesnic) v več kot 140 svetovnih jezikih. Med njimi sta tudi univerzalni odvisnostni drevesnici pisne ([SSJ](#)) in govorne ([SST](#)) slovenščine, pri čemer je prva integrirana tudi v referenčni učni korpus sodobne slovenščine, [SUK](#).

Namen tega priročnika je označevalcem in uporabnikom slovenskih univerzalno označenih korpusov predstaviti označevalno shemo UD in na slovenskih primerih ponazoriti njeno uporabo za označevanje besedil v slovenščini. Ta priročnik tako povzema in dopolnjuje univerzalne (jezikovno neodvisne) smernice, ki so v angleščini na voljo [na uradni spletni strani projekta UD](#) in na katere se v dokumentu tudi večkrat sklicujemo.

Smernice so bile prvič objavljene kot rezultat projekta Razvoj slovenščine v digitalnem okolju (RSDO), ki sta ga v letih 2020-2023 sofinancirala Ministrstvo za kulturo RS in Evropski sklad za regionalni razvoj, v različici 1.0.

Pričujoča delovna različica 1.3, ki vsebuje začetni popis označevalnih posebnosti govornega jezika za potrebe razširitve drevesnice govorne slovenščine SST, je nastala v okviru projekta [SPOT \(Na drevesnici temelječ pristop k raziskavam govorne slovenščine\)](#), ki ga v letih 2022-2024 financira Agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (Z6-4617). **V pomoč označevalcem so deli, ki se nanašajo na skladijsko razčlenjevanje zapisov govornega jezika, začasno označeni z zeleno.**

Smernice za označevanje

Oblikoslovje

Splošna načela

Splošna priporočila glede tokenizacije, lematizacije in oblikoslovne analize besed po shemi UD so zelo podobna načelom, kakršnim so doslej sledili drugi označevalni sistemi za slovenščino (zlasti shema JOS). Ker bodo znotraj kampanje RSDO označevalcem na voljo že pregledana besedila na morfološki ravni, zgolj v vednost navajamo nekaj relevantnih povezav, kjer so ta načela pojasnjena podrobneje:

- Splošna priporočila glede tokenizacije:
<https://universaldependencies.org/u/overview/tokenization.html>
- Splošna priporočila glede lematizacije in pripisovanja oblikoslovnih lastnosti:
<https://universaldependencies.org/u/overview/morphology.html>
- Povzetek slovenski načel tokenizacije (podedovano iz JOS):
<https://universaldependencies.org/sl/tokenization.html>

Besedne vrste

V spodnji tabeli so navedene oznake za jedrne besedne vrste označevalnega sistema UD. Za označevanje dodatnih leksikalnih in slovničnih lastnosti besed glej smernice za [oblikoslovne lastnosti](#).

Odprte besedne vrste	Zaprte besedne vrste	Drugo
ADJ	ADP	PUNCT
ADV	AUX	SYM
INTJ	CCONJ	X
NOUN	DET	
PROPN	NUM	
VERB	PART	
	PRON	
	SCONJ	

Seznam besednih vrst po abecedi:

- [ADJ](#): adjective
- [ADP](#): adposition
- [ADV](#): adverb
- [AUX](#): auxiliary
- [CCONJ](#): coordinating conjunction
- [DET](#): determiner
- [INTJ](#): interjection
- [NOUN](#): noun
- [NUM](#): numeral
- [PART](#): particle
- [PRON](#): pronoun
- [PROPN](#): proper noun
- [PUNCT](#): punctuation
- [SCONJ](#): subordinating conjunction
- [SYM](#): symbol
- [VERB](#): verb
- [X](#): other

ADJ: adjective

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **ADJ**:

<https://universaldependencies.org/u/pos/ADJ.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Pridevniki (**ADJ**) so besede, ki tipično modificirajo samostalnike in določajo njihove lastnosti. V slovenščini se pridevniki s samostalnikom, ki ga modificirajo, običajno ujemajo v spolu, sklonu in številu, tako v vlogi prilastka kot povedkovega določila, npr. *velik škandal* (imenovalnik moškega spola ednine), v *velikih podjetjih* (mestnik srednjega spola množine), *Ponudba je velika* (imenovalnik ženskega spola ednine).

V skladu z univerzalnimi smernicami kategorijo **ADJ** pripisujemo tudi nekaterim vrstam besed, ki so bile tradicionalno obravnavane kot števniki, in sicer vrstilnim (npr. *prvi, drugi, tretji*) in množilnim števnikom (npr. *enojen, dvojen, trojen*), saj izkazujejo podobne oblikoslovne in skladske lastnosti kot pridevniki.

Kot **ADJ** označujemo tudi vse deležnike (glagolske oblike v pridevniški funkciji), ne glede na to, ali so rabljeni v vlogi prilastka (npr. *prepovedane substance*), povedkovega določila (*kajenje je prepovedano*) ali trpnika (npr. *to ji je bilo prepovedano*).

Nekaj primerov:

- *star, zelen, nerazumljiv*
- *človekov, kalcijev, Nobelov*
- *znan, zaposlen, povezan*
- *prvi, drugi, tretji*
- *enojen, dvojen, trojen*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **ADJ** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **ADJ** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **ADJ** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **ADJ** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

V **ADJ** so bili iz sistema JOS pretvorjeni vsi pridevniki ([msd="P.*"]), dodatno pa še vsi vrstilni besedni števniki ([msd="Kv.*"]), zaimkovni števniki z lemo *drug* ([msd="Kbz.*" & lemma="drug"]) in drugi števniki z lemo na -en ([msd="Kbd.*" & lemma=".en"]).

ADP: adposition

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **ADP**:

<https://universaldependencies.org/u/pos/ADP.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Adpozicije (**ADP**) so zaprta besedna vrsta, ki vključuje tako predpozicije (predloge) kot postpozicije, pri čemer v slovenščini prevladujejo predvsem prve (npr. *navkljub vsem prizadevanjem*), možne pa so tudi slednje (npr. *vsem prizadevanjem navkljub*). Običajno stojijo pred samostalniškimi besednimi zvezami – določajo jim sklon ter jih slovnično in pomensko povezujejo z drugimi deli stavka.

Trenutni nabor predlogov v slovenščini:

- v imenovalniku: *via*
- v rodilniku: *blizu, brez, do, glede, iz, izmed, iznad, izpod, izpred, izven, izza, koncem, konec, kraj, križem, krog, mimo, namesto, nasproti, od, okoli, okrog, onkraj, onstran, poleg, povrh, povrhu, preblizu, prek, preko, raz, razen, s, širom, spod, spred, spričo, sred, sredi, tekom, tostran, vdolž, vpričo, vrh, vrhu, vsled, vštric, vzdolž, z, ž, za, zaradi, zastran, zavoljo, zmed, znad, znotraj, zraven, zunaj*
- v dajalniku: *blizu, h, k, kljub, napram, nasproti, navkljub, navzlic, proti, vkljub*
- v tožilniku: *čez, izvzemši, med, na, nad, ob, po, pod, pred, raz, skozi, skozi, v, za, zoper*
- v mestniku: *na, o, ob, po, pri, u, v*
- v orodniku: *med, nad, pod, pred, s, z, ž, za*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **ADP** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **ADP** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **ADP** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **ADP** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

V **ADJ** so bili iz sistema JOS pretvorjeni vsi predlogi ([msd="D.*"]).

ADV: adverb

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **ADV**:
<https://universaldependencies.org/u/pos/ADV.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Prislovi (**ADV**) so besede, ki tipično modificirajo glagole in pridevnike tako, da jim določajo okoliščine, kot so čas, prostor, smer ali način, npr. *znova začititi* ali *dobro obveščen*. Prislovi, izpeljani iz pridevnikov, se lahko tudi pregibajo po stopnji, npr. *zanimivo*, *zanimiveje/zanimivejše*, *najzanimiveje/najzanimivejše*.

Med prislovnimi besedami, ki mejijo tudi na druge besedne vrste, kot **ADV** v slovenščini označujemo tudi zaimkovne prislove različnih vrst (npr. *kje*, *tam*, *takrat*, *kjerkoli*, *vsakič*), vrstilne (npr. *prvič*, *drugič*) in množilne prislove (npr. *enkrat*, *dvakrat*) ter deležja (*zahvaljujoč*, *oziraje*, *začenši*).

Med tipično govorjenimi prislovi najdemo tudi besede *ene* (v pomenu približno), *prvo* (v pomenu najprej), *plus*, *kao*, *komot*, *direkt*, *tukajle* in podobno.

Nekaj primerov:

- *vedno*, *tako*, *zelo*
- *sodeč*, *upoštevaje*, *molče*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **ADV** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **ADV** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **ADV** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **ADV** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

V **ADV** so bili iz sistema JOS pretvorjeni vsi prislovi ([msd="R.*"]) razen nekaterih izjem (glej kategorijo **DET**).

AUX: auxiliary

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **AUX**:
<https://universaldependencies.org/u/pos/AUX.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Pomožniki (**AUX**) so funkcijske besede, ki se v glagolski besedni zvezi pojavljajo ob glavnem glagolu in mu določajo dodatne slovnične lastnosti, kot so oseba, število, čas, naklon, vid ali način.

V slovenščini kot **AUX** označujemo zgolj glagol *biti* v vlogi pomožnega glagola ob glavnem glagolu (npr. *Tistega večera **sem** preveč popil.*) in v vlogi veznega glagola ob pridevniškem ali samostalniškem povedkovem določilu (npr. *Potniki **so** več kot uslužni.*). Enako velja tudi za eliptične strukture, v katerih glavni glagol ali določilo nista eksplicitno izražena (npr. *Verjetno **bi** bili rezultati drugačni, kot **so**.*)

V vseh drugih vlogah (npr. kot polnopomenski glagol, s predložnimi zvezami, s prislovi ali nedoločniki) glagol *biti* označujemo z oznako [VERB](#).

Nekaj primerov:

- *Tistega večera **sem** preveč popil.*
- *V bolnišnici **bodo** uvedli šolo za starše.*
- *Kam **bi** se lahko zatekla?*
- *To **je** grozno.*
- *Vsi **smo** bili zadovoljni.*
- *Če že hočeta, da zajaham konja, pa **bom**.*
- *Verjetno **bi** bili rezultati drugačni, kot **so**.*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **AUX** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **AUX** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **AUX** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **AUX** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Ker sistem JOS ne ločuje med različnimi skladijskimi vlogami glagola *biti* (vse so označene kot Gp.*), je bilo razdvoumljanje med **AUX** in **VERB** opravljeno s kombinacijo pravil in ročnega dela (glej <https://github.com/clarinsi/jos2ud>).

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

CCONJ: coordinating conjunction

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **CCONJ**:

<https://universaldependencies.org/u/pos/CCONJ.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Priredni vezniki (**CCONJ**) so besede, ki povezujejo besede ali daljše enote, med katerimi ni skladske podrejenosti, ter med njimi vzpostavljajo pomenska razmerja.

Trenutni nabor prirednih veznikov v slovenščini:

- *a, ali, ampak, bodisi, in, kajti, marveč, namreč, ne, niti, oziroma, pa, razen, saj, sicer, tako, temveč, ter, toda, torej, vendar, vendarle, zato, zatorej;*
- (v govorjeni drevesnici tudi): *aber, ar*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **CCONJ** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **CCONJ** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **CCONJ** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **CCONJ** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

V **CCONJ** so bili iz sistema JOS pretvorjeni vsi priredni vezniki ([msd="Vp"]).

DET: determiner

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **DET**:

<https://universaldependencies.org/u/pos/DET.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Določilniki (**DET**) so besede, ki modificirajo samostalnike ali samostalniške zveze tako, da izražajo njeno referenco v kontekstu – povedo, ali se samostalniška zveza nanaša na določen ali nedoločen element neke skupine, na bližnji ali oddaljeni element, na element, ki pripada določeni osebi ali stvari, na njegovo določeno število ali količino ipd.

V slovenski slovnični tradiciji določilniki niso bili nikoli prepoznani kot svoja besedna vrsta, saj se besede, ki lahko opravljajo tovrstne skladišne in pomenske vloge, običajno obravnavajo kot merni prislovi (npr. *nekaj, veliko, dovolj*) ali kazalni, svojilni in drugi zaimki (npr. *ta, ves, moj, vsak*). V skladu s splošnimi smernicami (glej povezavo zgoraj) v slovenščini kot **DET** opredeljujemo tiste prislovne oz. zaimkovne besede, ki se v rabi *prevladujoče* uporabljajo kot določila samostalniških zvez (levi prilastki), ne glede na konkretno rabo v kontekstu.

Če vzamemo za primer kazalni zaimek *ta*, se ta v slovenščini *prevladujoče* pojavlja v vlogi prilastka oz. določilnika (npr. *To besedilo je nerazumljivo.*), zato ga kot **DET** označujemo tudi v drugih, samostalniških vlogah (npr. *To sem že slišal.*).

Določilniki so torej obravnavani kot zaprta besedna vrsta z vnaprej znanim seznamom besed, ki vanjo spadajo. Kot določilnikov ne označujemo mernih samostalnikov tipa *večina*.

Trenutni nabor zaimkovnih določilnikov:

- *moj, najin, naš, njegov, njen, njihen, njihnji, njihov, njun, tvoj, vajin, vaš*
- *svoj*
- *oni, ta, taisti, tak, takisti, takle, takošen, takov, takšen, takšenle, tale, talele, tisti, tistile, tolik, toliker, tolikšen, tolikšnji, toti; ovi*
- *oba, oboj, obojen, ves, vsak, vsakateri, vsakogaršen, vsakogaršnji, vsakršen, vsakteri*
- *bogsigavedikakšen, bogvedikateri, bogvekakšen, bogvekateri, bogvekolik, bogvekolikšen, enak, enaki, enakšen, isti, kdovekak, kdovekakšen, kdovekateri, kdovekolik, malokak, malokakšen, malokateri, marsičigav, marsikak, marsikakšen, marsikateri, mnog, mnogokateri, nek, nekak, nekakov, nekakšen, nekateri, neki, nekolik, nekolikšen, nekolikšnji, nekov, nekšen, premarsikateri, premnog, prenekateri, redkokateri*
- *čigav, kak, kakošen, kakov, kakšen, kateri, koji, kolik, koliker, kolikšen,*
- *čigarkoli, čigarsižebodi, čigaver, čigaverkoli, čigar, čigavršen, čigavršnji, kakršen, kakršenkoli, kakršensižebodi, katerikoli, katerisibodi, kolikršen*
- *nikak, nikakršen, nikakšen, nikogaršen, nikogaršnji, noben*

Trenutni nabor prislovnih določilnikov:

- *četrť, čimmanj, čimveč, dosti, dovolj, enormno, koliko, majčkeno, malo, manj, mnogo, največ, nekaj, nešteto, ničkoliko, obilo, ogromno, par, pol, premnogo, preveč, toliko, veliko, več*

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **DET** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **DET** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **DET** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **DET** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

V **DET** so bili iz sistema JOS pretvorjeni vsi z zaimki ([msd="P.*"]) in prislovi ([msd="R.*"]) z lemo, ki se pojavlja na zgornjem seznamu. Na njem najdemo prislove in zaimke, ki se pojavljajo v korpusu ssj500k in/ali leksikonu Sloleks, analiza njihove rabe v korpusih pa je pokazala, da se prevladujoče uporabljajo kot prilastki/določilniki. Pogojno bi lahko v prihodnosti mednje dodali tudi zaimkovni števnik *en* (*smo šli na eno zabavo*), ki je trenutno označen kot števnik (NUM).

INTJ: interjection

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **INTJ**:
<https://universaldependencies.org/u/pos/INTJ.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Medmeti (**INTJ**) so besede, ki se najpogosteje uporabljajo kot vzklik ali kot del vzkličnih izjav. Tipično izražajo posameznikove čustvene reakcije, niso skladenjsko povezane z drugimi deli stavka in lahko vsebujejo glasove, ki jih sicer v jeziku ni (npr. *ejga, joj, uf*). V transkripcijah govornih besedil kot medmete označujemo tudi pojavnice, ki označujejo zapolnjene premore oz. nebesedna mašila (npr. *eee, mmm, eem, nnn*).

Besede, ki se primarno uvrščajo v druge besedne vrste, kot take označujemo tudi v vzklični rabi. Besedo *odlično* torej označujemo kot prislov (**ADV**), tudi kadar je rabljena kot medmet (*Odlično!*).

Splošne smernice (glej povezavo zgoraj) med medmete uvrščajo tudi odzive, kot sta besedici *ja* ali *ne*. V slovenščini temu zgledu (še) nismo sledili, saj se večina tovrstnih izrazov za odzivanje v slovenščini lahko rabi tudi v vlogi modalnih členkov, ki so skladenjsko tudi bolj vpeti v sobesedilo, npr. (*to pa ja veš, ona itak nima pojma, tega ne maram, on je seveda poniknil*). Ti izrazi so torej slovenski drevesnici UD ne glede na skladenjski položaj trenutno vedno označeni kot členki (**PART**).

V primeru dileme preverimo, kakšna besedna vrsta je besedi pripisana v učnih korpusih ali leksikonu Sloleks.

Trenutni nabor medmetov:

- *ačih, adijo, ah, aha, ahči, aja, ajej, alo, av, bla, bravo, bumf, čao, čiv, čof, eh, ej, ejga, fak, fuj, ha, haha, hej, heja, hi, hm, ho, hoj, hojla, hopla, hopsasa, hov, hozana, hrsk, huh, hura, hvalabogu, jah, jebemti, jebenti, jebiga, jeh, ježeš, ježešna, ježešta, ježeštana, joj, jojme, jojmene, juhej, juhuhu, la, mejduš, mhm, mijav, mja, na, nasvidenje, oh, oho, oj, ojej, ojoj, opa, ops, paf, pajade, pfej, pfuj, pst, sapramiš, tak, tik, tralala, tuc, tup, uf, uh, ups, zaboga, žalibog, zbogom, zdravo, živijo, živio*
- *eee, mm, mmm, nnn, aa, aaa, aam, eem, een, ihaha, živjo, porkaš, vov, vav, ohoho, hahahaha, opsala, juhu, jo, jooo, ooo, di, ššš, a, e, m, o, opala ...*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **INTJ** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **INTJ** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **INTJ** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **INTJ** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

V **INTJ** so bili iz sistema JOS pretvorjeni vsi medmeti ([msd="M"]).

NOUN: noun

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **NOUN**:
<https://universaldependencies.org/u/pos/NOUN.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Samostalniki (**NOUN**) so besede, ki poimenujejo osebe, živali, predmete ali druge pojme. S to oznako označujemo samo občna imena, saj sta za zaimke (**PRON**) in lastna imena (**PROPN**) predvideni drugi besedni vrsti. V slovenščini med samostalnike umeščamo tudi glagolnike (npr. *tipkanje*), posamostaljeni pridevniki (npr. *mladi*, *zaposleni*) pa se označujejo kot pridevniki (**ADJ**).

Nekaj primerov:

- čas, dan, človek
- leto, delo, mesto
- država, stran, ura
- GPS, USB, pdf

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **NOUN** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **NOUN** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **NOUN** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **NOUN** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

V **NOUN** so bili iz sistema JOS pretvorjeni vsi občni samostalniki ([msd="So.*"]).

NUM: numeral

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **NUM**:
<https://universaldependencies.org/u/pos/NUM.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Števniki (**NUM**) so besede, ki se običajno pojavljajo v določilniških, pridevniških ali zaimkovnih vlogah in poimenujejo določeno število ali številčno opredeljeno količino, zaporedje, pogostost ali delež. V slovenščini oznako **NUM** uporabljamo za glavne in vrstilne arabske (npr. *3, 3.*) ali rimske (npr. *III, III.*) števnike ter za glavne (npr. *tri*) in ločilne (npr. *troje*) besedne števnike.

Druge besede za označevanje števila v slovenščini pa so glede na svoje oblikoslovne in skladske lastnosti opredeljene kot pridevniki (**ADJ**, npr. *tretji, trojen, trikraten*), prislovi (**ADV**, npr. *trikrat, tretjič*) ali samostalniki (**NOUN**, npr. *tretjina, trojica, trojka; milijon, milijarda, boljon*). Kot samostalnike označujemo tudi večkratnike osnovnega števila (npr. *stotine, tisoči*)

Nekaj primerov:

- *1, 2, 3*
- *1., 2., 3.*
- *I, II, III*
- *I., II., III.*
- *en, dva, tri*
- *tisoč, tavžent*
- *enaj, dvoj, troj*

Opis v angleščini: <https://universaldependencies.org/sl/pos/NUM.html>

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **NUM** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **NUM** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **NUM** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **NUM** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

V **NUM** so bili iz sistema JOS pretvorjeni vsi arabski ([msd="Ka.*"]) in rimski ([msd="Kr.*"]) števniki, vsi glavni besedni števniki ([msd="Kbg.*"]), zaimkovna števnika *en* in *eden* ([msd="Kzg.*" & lemma="(en|eden)"]) ter števniki z oznako drugi, ki se ne končajo na *-en* ([msd="Kbd.*" & lemma!="*en"]).

PART: particle

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **PART**:
<https://universaldependencies.org/u/pos/PART.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Členki (**PART**) so funkcijske besede, ki se pomensko uresničujejo v kombinaciji z drugimi besedami oz. besednimi zvezami in jih ni mogoče umestiti v nobeno drugo besedno vrsto (npr. med predloge, veznike ali pomožnike).

V skladu s splošnimi smernicami (glej povezavo zgoraj) naj bi se oznaka za členke **PART** uporabljala čim bolj omejeno in le za besede, ki jih ni mogoče uvrstiti drugam. V slovenščini za zdaj sledimo naboru členkov iz sistema JOS in jih kot take označujemo ne glede na skladenjsko vlogo (npr. *ja* označujemo kot **PART** tako v povedi *To pa ja veš* kot *Ja, pridem jutri*, čeprav bi lahko glede na splošne smernice besedo *ja* v drugem primeru uvrstili med medmete - **INTJ**).

V primeru dileme preverimo, kakšna besedna vrsta je besedi pripisana v učnih korpusih ali leksikonu Sloleks.

Trenutni nabor členkov:

- *anka, baje, baš, bojda, bržčas, bržda, bržkone, celo, češ, cirka, da, domala, edino, edinole, itak, ja, kajne, kajneda, kajpada, kajpak, kakopak, koli, kratkomalo, kvečjemu, le, ma, malodane, malone, menda, morda, morebiti, naj, najbrž, najbrže, najsibo, nak, ne, neki, nemara, nikar, nikarte, niti, no, pač, prav, pravzaprav, predvsem, prejkone, ravno, samo, še, šele, seveda, sicer, skoraj, skorajda, skoro, sploh, takorekoč, tudi, valjda, več, vsaj, vsekakor, že, zgolj, zlasti, znabiti*
- *alora, arki, evo, tipo*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **PART** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **PART** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **PART** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **PART** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

V **PART** so bili iz sistema JOS pretvorjeni vsi členki ([msd="L"]).

PRON: pronoun

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **PRON**:
<https://universaldependencies.org/u/pos/PRON.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Zaimki (**PRON**) so glede na splošne smernice UD besede, ki nadomeščajo samostalnike ali samostalniške besedne zveze in se pomensko uresničujejo šele v sobesedilnem in zunajbesedilnem kontekstu. Tako opredeljeni zaimki torej funkcionirajo kot samostalniki, zato za razliko od obstoječih slovenskih slovnice te kategorije ne pripisujemo besedam, ki nadomeščajo pridevnike ali druge besedne vrste. Pridevniški zaimki namreč spadajo v skupino določilnikov (**DET**).

Ločnica med samostalniškimi in pridevniškimi zaimki je sicer težko določljiva, saj se nekateri zaimki pogosto pojavljajo v obeh vlogah (npr. *to* v pridevniški vlogi levega prilastka v povedi *To besedilo je nerazumljivo* ali v vlogi samostalniške zveze v povedi *To je nerazumljivo*). Tako kot pri večini drugih jezikov to sivo polje v slovenščini rešujemo z vnaprej opredeljenim seznamom besed, ki spadajo bodisi v eno (**DET**) bodisi v drugo (**PRON**) kategorijo, in sicer glede na prevladujočo skladijsko vlogo zaimka. Zaimkovne besede, ki se tipično pojavljajo v pridevniških vlogah (npr. *maj, ta, vsak*) tako označujemo kot določilnik (**DET**), tiste, ki se tipično pojavljajo v samostalniških vlogah (npr. *jaz, kdo, kar*) pa kot prave zaimke (**PRON**).

Trenutni nabor zaimkov v slovenščini:

- *čezse, medse, nadse, nase, obse, podse, predse, se, skozse, vase, zase*
- *čezme, jaz, jest, medme, nadme, name, obme, on, podme, pome, predme, skozme, ti, vame, zame*
- *bogvedikaj, bogvekaj, kdovekaj, kdovekdo, malokaj, malokdo, marsikaj, marsikdo, mnogokaj, mnogokdo, negdo, nekaj, nekdo, prenekaj, prenekdo, redkokdo*
- *kar, karkoli, karsibodi, karsižebodi, kdor, kdorkoli, kdorsibodi, kdorsižebodi*
- *nič, nihče, nikdo, nobeden*
- *kaj, kdo; što*
- *obadva, vsakdo*
- *onile, tadva*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **PRON** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **PRON** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **PRON** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **PRON** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

V **PRON** so bili iz sistema JOS pretvorjeni vsi zaimki (`[msd="P.*"]`) z lemo, ki se pojavlja na zgornjem seznamu. Na njem najdemo zaimke, ki se pojavljajo v korpusu `ssj500k in/ali` leksikonu `Sloleks`, analiza njihove rabe v korpusih pa je pokazala, da se prevladujoče

arrs

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

uporabljajo v samostalniških vlogah.

PROPN: proper noun

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **PROPN**:
<https://universaldependencies.org/u/pos/PROPN.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Lastna imena (**PROPN**) so samostalniška poimenovanja (ali deli poimenovanj) oseb, krajev ali predmetov, ki se običajno pišejo z veliko začetnico.

Medtem ko pri osebnih in zemljepisnih imenih kot lastna imena (**PROPN**) označujemo tudi imena, ki so prekrivna z občnimi samostalniki (npr. priimek *Mlinar*, kraj *Brdo*), pri stvarnih in drugih lastnih imenih kot lastna imena označujemo samo samostalnike, ki jih ni mogoče uvrstiti v druge besedne vrste. V zvezah *časopis Delo*, *Združene države*, *Tramvaj poželenja* nobene izmed vsebovanih besed ne bi označili kot lastno ime.

Kot lastna imena označujemo tudi iz njih izpeljane akronime (npr. *ZN*, *NATO*, *SD*), tudi če vsebujejo številke (npr. *X5*).

Kot lastna imena označimo tudi pojavnice, ki nadomeščajo anonimizirana imena v zapisih govornih besedil, npr. *[ime]* ali *[priimek]*.

Nekaj primerov:

- *Slovenija, Evropa*
- *ZDA*
- *Janez*
- *Olimpija*
- *Krka*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **PROPN** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **PROPN** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **PROPN** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **PROPN** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

V **PROPN** so bili iz sistema JOS pretvorjeni vsi lastnoimenski samostalniki ([msd="Sl.*"]).

PUNCT: punctuation

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **PUNCT**:

<https://universaldependencies.org/u/pos/PUNCT.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Ločila (**PUNCT**) so kombinacije enega ali več nečrkovnih znakov, s katerimi razmejujemo jezikovne enote v pisnih besedilih ali z ločili zapisanem govoru.¹ Ločila ne vsebujejo logogramov, kot so #, \$ ali %, ki spadajo v skupino simbolov (**SYM**).

Nekaj primerov ločil:

- .?!...
- ,:;
- (){}[]
- "»«'""'''
- /_
- •*—

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **PUNCT** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **PUNCT** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **PUNCT** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **PUNCT** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Glede na to da sistem JOS ne razlikuje med različnimi vrstami nečrkovnih in neštevilčnih znakov, so bili vsi znaki v korpusu ssj500k ([msd="U"]) ročno razvrščeni med simbole (**SYM**) in vse druge znake (**PUNCT**). Pri znakih, ki izkazujejo lastnosti obeh skupin (npr. pomišljaj kot ločilo ali matematični simbol), je bila izbrana razvrstitev glede na najpogostejšo obliko rabe.

¹ V drevesnici govornjene slovenščine SST so poleg vprašaja (?) in klicaja (!), ki označujeta vprašalno oz. vzklično intonacijo izjave, trenutno kot ločila (besedna vrsta **PUNCT**, skladienjska relacija **punct**) označene tudi druge nejezikovne pojavnice tipa *[gap]*, *[pause]*, *[incident]*, *[speaker:laughter]*, ki bodo v nadgrajeni različici večinoma odstranjene.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

SCONJ: subordinating conjunction

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **SCONJ**:

<https://universaldependencies.org/u/pos/SCONJ.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Podredni vezniki (**SCONJ**) so funkcijske besede, ki povezujejo podrejene dele stavka z nadrejenim delom. Tipično uvajajo podredne oz. odvisne stavke: *Izvedel sem, **da** me žena vara.*

Trenutni nabor podrednih veznikov v slovenščini:

- *ako, akoprav, akoravno, če, čeprav, čeravno, četudi, čim, da, dasi, dasiprav, dasiravno, dočim, dokler, kadar, kakor, kamor, ker, ki, kjer, koder, ko, kolikor, kot, naj, najsi, odkar, odkoder, preden, predno*
- *ka*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **SCONJ** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **SCONJ** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **SCONJ** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **SCONJ** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

V **SCONJ** so bili iz sistema JOS pretvorjeni vsi podredni vezniki ([msd="Vd"]).

SYM: symbol

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **SYM**:

<https://universaldependencies.org/u/pos/SYM.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Simboli (**SYM**) so besedam podobni znaki, ki se od besed razlikujejo po obliki in/ali funkciji. Simboli se razlikujejo od ločil (**PUNCT**), ki razmejuje enote besedila in jih ni mogoče zamenjati z običajnimi besedami. Najpogostejše skupine simbolov so grafični simboli za valute (npr. €), matematični operatorji (npr. +), emotikoni in emojiji (:), ♥), spletni naslovi (www.slovenscina.eu) in naslovi elektronske pošte (info@slovenscina.eu).

Kot simbole ne označujemo okrajšav (npr. *npr.*) ali akronimov (npr. *USB*, *NATO*).

Nekaj simbolov:

- #, %, &, <, >, +, =, °, x, ÷, \$, @, μ, ©, §
- www.slovenscina.eu
- info@slovenscina.eu
- #zanimivo
- :)
- 😊

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **SYM** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **SYM** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **SYM** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **SYM** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Glede na to da sistem JOS ne razlikuje med različnimi vrstami nečrkovnih in neštevilčnih znakov, je bil seznam simbolov (**SYM**) oblikovan na podlagi analize znakov ([msd="U"]) v korpusu ssj500k. Pri znakih, ki izkazujejo lastnosti obeh skupin (npr. pomišljaj kot ločilo ali matematični simbol), je bila izbrana razvrstitev glede na najpogostejšo obliko rabe.

VERB: verb

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **VERB**:
<https://universaldependencies.org/u/pos/VERB.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Glagoli (**VERB**) so besede, ki tipično opisujejo dogodke in dejanja, sestavljajo povedek stavka ter določajo število in vrsto morebitnih drugih elementov v stavku. Z glagoli se pogosto povezujejo slovnične kategorije, kot so glagolski čas, naklon, vid ali način, ki so lahko izražene bodisi morfološko bodisi s pomočjo pomožnih besed.

V slovenščini s to oznako označujemo vse osebne glagolske oblike (*zaspi*, *zaspite*), nedoločnike (*zaspati*), namenilnike (*zaspat*) in opisne deležnike na -l (*zaspal*), ne pa drugih vrst deležnikov (npr. *zaspan*, *ukraden*, *pokrit*), glagolnikov (npr. *govorjenje*, *zavrnitev*, *gretje*) in deležij (npr. *upoštevaje*, *začenši*), ki so označeni kot pridevniki (**ADJ**), samostalniki (**NOUN**) oz. prislovi (**ADV**).

Nekaj primerov glagolov:

- *dobim*
- *nočete*
- *začni*
- *vedeti*
- *začet*
- *natipkali*

Kot **VERB** označujemo tudi glagol *biti*, kadar ne nastopa v vlogi pomožnega ali veznega glagola (glej **AUX**), torej kadar se pojavlja kot: polnopomenski glagol v pomenu 'obstajati', 'nahajati se' (*Glavni štab Mosada je v Tel Avivu*), s predložnimi zvezami (*Kino je v mestni lasti.*), s prislovi (*S tuljavo ni nič narobe.*), z nedoločniškimi strukturami z modalnimi prislovi (*Zamero je treba prerasti.*, *Še najbolje je darila kupovati vnaprej.*) in z nedoločniki (*Kaseta je videti kot knjiga.*).

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **VERB** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **VERB** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **VERB** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **VERB** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

V **VERB** so bili iz sistema JOS pretvorjeni vsi glavni glagoli ([msd="Gg"]) in [nekatero oblike](#) pomožnega glagola *biti*.

X: other

Povezava do univerzalnih smernic za kategorijo **x**:

<https://universaldependencies.org/u/pos/X.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Z oznako *drugo* (**x**) označujemo besede, ki jih ni mogoče uvrstiti v nobeno drugo besedno vrsto. V slovenski drevesnici se ta oznaka trenutno večinoma uporablja za citatne tujejezične besede, ki jih ni smiselno analizirati na enak način kot slovensko besedišče (npr. *Europe of knowledge*, *La connaissance de soi*, *Bundesvereinigung det Deutschen Arbeitgeberverbände*). V primerih, ko nizi tujejezičnih pojavnic vsebujejo tako tuje besede kot sposojenke, oznako **x** pripišemo samo tujim besedam, kot npr. v primeru *The Life of Brian*, kjer sta Life in Brian označena kot samostalnika (**NOUN** OZ. **PROP**N).

Druge skupine besed, ki se trenutno označujejo z **x**, vključujejo okrajšave s pikami (*dr.*), ki bi jih veljalo v prihodnosti razvezati, URL naslove (*www.radenska.si*), začetnice avtorjev novinarskih prispevkov (*sta*) in pojavnice s kombinacijo alfanumeričnih znakov (*6230i*).

V zapisih govornjenih besedil se oznaka **x** uporablja tudi za nedokončane oz. prekinjene besede, ki jih prepoznamo po končnem vezaju (npr. *na osnovi velikega eee slovarj- eee korpusa*).²

Nekaj primerov pojavnic z oznako X:

- *dr., oz., sv., P., R.*
- *de, of, bin, the, von, writing, travel*
- *sta, salomon.si, pj, Dake6*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o kategoriji **x** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **x** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **x** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [povzetek slovenskih smernic](#) za kategorijo **x** v angleščini

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

V **x** so bili iz sistema JOS pretvorjene vse pojavnice z oznako nevrščeno ([msd="N.*"]) in vse okrajšave ([msd="O.*"]).

² V nekaterih korpusih govornjenega jezika se trenutno kot oznaka za prekinjeno besedo uporablja tudi tropičje, npr. *slovarj...* .

Oblikoslovne lastnosti

V spodnji tabeli so navedene oblikoslovne lastnosti, s katerimi se besedam poleg univerzalne [besedne vrste](#) pripisujejo dodatne leksikalne in slovnične lastnosti. Med 24 [univerzalnimi oblikoslovnimi lastnostmi](#), kakršne kot jedrne izpostavljajo splošne smernice, so bile na slovenska besedila prenesene vse razen oznak: Voice, Typo, NounClass, Evident, Polite in Clusivity. Dodatno drevesnica SSJ-UD vsebuje tudi lastnosti Gender[psor], Number[psor], Variant in NumForm za opis jezikovnospecifičnih lastnosti ali lastnosti, podedovanih iz sistema JOS.

Abecedni seznam v slovenščini uporabljenih oblikoslovnih lastnosti z možnimi vrednostmi:

- [Abbr](#): Yes
- [Animacy](#): Anim, Inanim
- [Aspect](#): Imp, Perf
- [Case](#): Nom, Gen, Dat, Acc, Loc, Ins
- [Definite](#): Ind, Def
- [Degree](#): Pos, Cmp, Sup
- [Foreign](#): Yes
- [Gender](#): Masc, Fem, Neut
- [Gender\[psor\]](#): Masc, Fem, Neut
- [Mood](#): Ind, Imp, Cnd
- [Number](#): Sing, Dual, Plur
- [Number\[psor\]](#): Sing, Dual, Plur
- [NumForm](#): Word, Digit, Roman
- [NumType](#): Card, Ord, Mult, Sets
- [Person](#): 1, 2, 3
- [Polarity](#): Neg, Pos
- [Poss](#): Yes
- [PronType](#): Prs, Int, Rel, Dem, Tot, Neg, Ind
- [Reflex](#): Yes
- [Tense](#): Pres, Fut
- [Variant](#): Bound, Short
- [VerbForm](#): Fin, Inf, Sup, Part, Conv

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Abbr: abbreviation

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Abbr**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Abbr.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Oznako **Abbr** pripisujemo okrajšavam s piko, ki so trenutno kategorizirane pod besedno vrsto *drugo* (**X**: [other](#)).

Yes: je okrajšava

Nekaj primerov:

- *dr. "doktor"*
- *npr. "na primer"*
- *itd. "in tako dalje"*
- *prim. "primerjaj"*
- *B. O. "Barack Obama"*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Abbr** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Abbr** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Abbr** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Trenutno se vse okrajšave sistema JOS pretvorijo v besedno vrsto **x** z lastnostjo **Abbr=Yes**.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Animacy: animacy

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Animacy**:
<https://universaldependencies.org/u/feat/Animacy.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

V nasprotju z nekaterimi drugimi jeziki v slovenščini živost ni leksikalna lastnost, saj tako semantične kot slovnične lastnosti živih samostalnikov pogosto prevzemajo tudi nekateri tipi neživih samostalnikov, kot so imena ustanov, posebljeni predmeti, blagovne znamke itd.

Živost se torej označuje le kot pregibna lastnost občnih in lastnih samostalnikov moškega spola, za ločevanje med živimi in neživimi edninskimi oblikami v tožilniku, npr. *Odstrigla si je **koder***. (neživo) proti *Videla je **kodra***. (živo).

Anim: živo

Primeri:

Vrednost *Animate* pripišemo edninskim samostalnikom moškega spola v tožilniku, ki se običajno končajo na -a:

- *človeka, delfina, Davida, ministra*

Slovnična živost se sicer lahko pojavi tudi pri pomensko neživih samostalnikih, kot so na primer avtomobilske znamke, posebljeni predmeti, blagovne znamke, imena igralnih kart itd., zlasti v govoru.

- *Renaulta, pomivalca, bordojca, asa*

Inan: neživo

Primeri:

Vrednost *Inanimate* pripišemo vsem ostalim samostalnikom moškega spola v tožilniku ednine:

- *avto, fikus, čevelj*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Animacy** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Animacy** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Animacy** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Vsi samostalniki z oznako **Animate=yes** se pretvorijo v **Animacy=Anim**, vsi samostalniki z oznako **Animate=no** pa v **Animacy=Inan**.

Aspect: aspect

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Aspect**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Aspect.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Glagolski vid je leksikalna lastnost glagolov, s katero se določi trajanje in dovršenost nekega dejanja v času.

Slovenska slovnica ločuje med dvema vrstama glagolskega vida: nedovršnim in dovršnim. Pari nedovršnih in dovršnih glagolov so med seboj pogosto besedotvorno povezani, vendar se dovršna in nedovršna oblika obravnavata kot ločeni lemi.

Imp: nedovršni vid

Dejanje ima, je imelo oz. bo imelo neko trajanje in ni jasno, ali in kdaj se je oz. se bo zaključilo.

Primeri

- Pogosto se je **dogajalo**, da je zamujal.

Perf: dovršni vid

Dejanje je bilo oz. bo zaključeno, saj je poudarek na točno določeni točki v času (trenutku zaključka dejanja).

Primeri

- Danes se ni **zgodilo** nič posebnega.

Nekateri glagoli so lahko tako dovršni kot nedovršni (npr. *telefonirati*), saj lahko označujejo bodisi trajanje bodisi zaključek nekega dejanja, kar lahko razberemo šele iz konteksta. Tovrstnim dvovidskim glagolom oznake **Aspect** ne pripisujemo.

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Aspect** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Aspect** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

noSketchEngine

- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Aspect** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Glagoli z oznako Aspect=perfective se pretvorijo v Aspect=Perf, glagoli z Aspect=imperfective v Aspect=Imp, dvovidskim glagolom z Aspect=biaspectual pa te lastnosti ne pripišemo.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Case: case

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Case**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Case.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Sklon je pregibna lastnost pridevnikov, določilnikov, samostalnikov, števnikov, zaimkov in lastnih imen, hkrati pa je tudi vezljivostna (leksikalna) lastnost adpozicij oz. predlogov. Slovensko oblikoslovje razlikuje med šestimi različnimi skloni.

Nom: imenovalnik

Osnovna oblika samostalnika, ki se uporablja tudi kot citatna oblika (lema). To obliko po navadi najdemo v vlogi osebka nekega stavka in je odgovor na vprašanje *Kdo ali kaj (je)?*

Primeri

- **Država** je dala jamstva.

Gen: rodilnik

Poleg prototipičnega pomena samostalnika, ki modificira nek drug samostalnik, se rodilnik v slovenščini uporablja tudi v določenih skladijskih pozicijah, npr. v zanikanih stavkih in v kombinaciji z določenimi predlogi. Rodilniška besedna oblika odgovarja na vprašanje *Koga ali česa (ni)?*

Primeri

- prestolnica **države**
- Te **države** ni na zemljevidu.
- brez **države**, iz **države**

Dat: dajalnik

Ta oblika se pogosto uporablja za nepreme predmete glagolov. Odgovarja na vprašanje *Komu ali čemu (dam)?*

Primeri

- služiti svoji **državi**
- proti **državi**, k **državi**

Acc: tožilnik

Ta oblika se najpogosteje uporablja za preme predmete glagolov. Odgovarja na vprašanje *Koga ali kaj (vidim)?*

Primeri

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

- *napasti državo*
- *za državo, v državo*

Loc: mestnik

Mestnik pogosto izraža lokacijo v prostoru ali času, obstajajo pa tudi pomeni, ki niso vezani na lokacijo. Mestniška oblika odgovarja na vprašanje *O kom ali čem (govorim)?* in običajno nastopa v kombinaciji s predlogom.

Primeri

- *v državi, po državi, o državi*

Ins: orodnik

Orodnik pogosto izraža orodje, sredstva ali spremljavo nekega dejanja, obstajajo pa tudi drugi pomeni. Orodniška oblika odgovarja na vprašanje *S kom ali čim (delam)?*

Primeri

- *z državo, pred državo, nad državo*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Case** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Case** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Case** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Pojavnice z lastnostjo **Case=nominative** se pretvorijo v **Case=Nom**, pojavnice z lastnostjo **Case=genitive** v **Case=Gen**, pojavnice z lastnostjo **Case=dative** v **Case=Dat**, pojavnice z lastnostjo **Case=accusative** v **Case=Acc**, pojavnice z lastnostjo **Case=locative** v **Case=Loc**, pojavnice z lastnostjo **Case=instrumental** pa v **Case=Ins**.

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Definite: definiteness or state

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Definite**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Definite.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Določnost je v slovenščini pregibna lastnost besednih oblik moškega spola v imenovalniku in tožilniku ednine, ki nam pove, ali govorimo o nečem, kar je konkretno in poznano, ali o nečem, kar je splošno in nepoznano. Trenutno se označuje pri nekaterih pridevnikih in nekaterih določilnikih.

Ind: nedoločno

Primeri:

- **rdeč** avto
- **dvojen** umor
- **drug** način
- **sosedov** sin

Def: določno

Primeri:

- **rdeči** avto
- **dvojni** umor
- **drugi** način
- **slovenski** grb

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Definite** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Definite** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Definite** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vsi pridevniki in števnik z lastnostjo **Definiteness=yes** se pretvorijo v **Definite=Def** in vsi pridevniki in števnik z lastnostjo **Definiteness=no** v **Definite=Ind**.

Treba pa je opozoriti, da določnost znotraj sistema JOS še ni povsem razrešena, saj bi jo lahko pripisali tudi drugim besednovrstnim kategorijam, kot so npr. vrstilni besedni števnik (*prvi, drugi, tretji*) in zaimki (*neki*). V primerih, ko se različne besedne vrste JOS pretvorijo v isto besedno vrsto UD, to lahko povzroči nedoslednosti v označevanju. Po sistemu JOS ima na primer pridevnik *slovenski* pripisano določnost (**Definite=Def**), števnik *prvi* pa te lastnosti nima,

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

čepprav sta po shemi UD oba pridevnika (ADJ) in izkazujeta identične slovnične značilnosti.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Degree: degree of comparison

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Degree**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Degree.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Stopnja primerjave je pregibna lastnost nekaterih pridevnikov in prislovov.

Pos: nedoločeno, prva stopnja

To je osnovna oblika, ki opiše le lastnost nečesa brez primerjave s čim drugim.

Primeri:

- **star** človek
- **hitro** narejeno

Cmp: primernik, druga stopnja

Lastnost neke stvari se primerja z isto lastnostjo neke druge stvari. Pri večini prislovov se lahko uporabita dve različni variantni obliki.

Primeri:

- **starejši** človek
- **hitreje / hitreješe** narejeno

Sup: presežnik, tretja stopnja

Lastnost neke stvari se primerja z isto lastnostjo vseh drugih stvari znotraj danega nabora. Pri večini prislovov se lahko uporabita dve različni variantni obliki.

Primeri:

- **najstarejši** človek
- **najhitreje / najhitreješe** narejeno

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Degree** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Degree** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Degree** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vsi pridevniki in prislovi z lastnostjo Degree=positive se pretvorijo v Degree=Pos, vsi pridevniki in prislovi z lastnostjo Degree=comparative v Degree=Cmp, vsi pridevniki in prislovi z

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Degree=superlative pa v Degree=Sup.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Foreign: foreign word

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Abbr**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Abbr.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Oznako `Foreign` pripišemo tujejezičnim besedam, ki niso podrobneje slovnično analizirane in se kot take uvrščajo v besedno vrsto *drugo* (X). Tujejezične besede se lahko pojavijo v nizu ali pa v kombinaciji drugimi slovenskimi besedami. Če se beseda pogosto uporablja v slovenščini in izkazuje slovenske slovnične značilnosti (se npr. pregiba), jo obravnavamo kot slovensko (prevzeto) in ne kot tujejezično besedo.

Yes: je tujejezično

Primeri:

- **de** v *Rio de Janeiro*
- **of** v *Life of Brian*
- **the** v *Billy the Kid*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Foreign** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Foreign** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Foreign** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vse pojavnice z oznako Residual in Type=foreign se pretvorijo v X in Foreign=Yes.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Gender: gender

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Gender**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Gender.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Spol je leksikalna lastnost občnih in lastnoimenskih samostalnikov, kot pregibno lastnost pa jo pripisujemo tudi drugim besednim vrstam (pridevnikom, glagolom, pomožnikom, zaimkom, določilnikom in števnikom), ki se slovnično ujemajo s samostalniki.

Masc: moški spol

Primeri:

- *prijatelj*
- *sluga*

Fem: ženski spol

Primeri:

- *prijateljica*
- *bankirka*

Neut: srednji spol

Primeri:

- *leto*
- *življenje*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Gender** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Gender** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Gender** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vse pojavnice z lastnostjo Gender=masculine se pretvorijo v Gender=Masc, vse pojavnice z Gender=feminine v Gender=Fem in vse pojavnice z Gender=neuter v Gender=Neut.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Gender[psor]: possessor's gender

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Gender [psor]**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Gender-psor.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Svojljni zaimki in določilniki imajo lahko dva različna spola: spol prisvojenega predmeta (ujemanje s samostalnikom, ki ga določa; pregibna lastnost) in spol lastnika (inherentna, leksikalna lastnost). Lastnost `Gender [psor]` se nanaša na spol lastnika (spol svojine).

Masc: lastnik moškega spola

Primeri:

- **njegova hčerka** `Gender [psor] =Masc | Gender=Fem`

Fem: lastnica ženskega spola

Primeri:

- **njena hčerka** `Gender [psor] =Fem | Gender=Fem`

Neut: lastnik srednjega spola

Ker je lastnik lahko tudi samostalnik srednjega spola, ločimo tudi lastnika srednjega spola. Oblike za srednji spol so sicer enake kot pri lastniku moškega spola in jih je zato mogoče razlikovati le glede na kontekst.

Primeri:

- *Kupili smo novo letalo.* `Gender=Neut`. Premer **njegovih** kril je 7 metrov. `Gender [psor] =Neut`
- *Kupili smo nov avto.* `Gender=Masc`. Premer **njegovih** platišč je 15 col.

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Gender [psor]** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Gender [psor]** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Gender [psor]** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Vsi zaimki z lastnostjo `Owner_gender=masc` se pretvorijo v `Gender[psor]=Masc`, vsi zaimki z `Owner_gender=fem` se pretvorijo v `Gender[psor]=Fem` in vsi zaimki z `Owner_gender=neut` se pretvorijo v `Gender[psor]=Neut`.

Opozoriti je treba, da se po označevalni shemi JOS spol svojine trenutno pripisuje samo zaimkom, ne pa tudi svojilnim pridevnikom, kar se odraža tudi v trenutni različici drevesnice SSJ-UD. Svojilni pridevnik *sinova* v izrazu *sinova mama* ima tako pripisan zgolj pregibni spol (`Gender=Fem`), čeprav bi mu lahko pripisali tudi spol svojine (`Gender[psor]=Masc | Gender=Fem`.)

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Mood: mood

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Mood**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Mood.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Naklon je lastnost, ki izraža modalnost in razvršča osebne glagolske oblike v podskupine. Je pregibna lastnost pomožnih in polnopomenskih glagolov.

Ind: povedni naklon

Povedni naklon lahko razumemo kot privzeti naklon. Glagol v povednem naklonu pove le, da se nekaj dogaja, se je zgodilo ali pa se bo zgodilo, brez dodajanja kakršnihkoli informacij o stališču govorca.

Primeri:

- **Govorim** angleško in francosko.
- **Proslava bo** naslednji petek.

Imp: velelni naklon

Govorec uporabi velelni naklon, da sogovorniku ukaže ali prosi za izvedbo z glagolom izraženega dejanja.

Primeri:

- **Pomij** posodo!
- **Poglejmo**, kaj ste naredili.
- **Pospravite** ta nered.

Cnd: pogojni naklon

V splošnem se pogojni naklon uporablja za izražanje dejanj, ki se bi lahko izvedla pod določenimi pogoji, v resnici pa se ne zgodijo / se niso zgodila. V slovenščini se pogojnik tvori v sedanjiku in pretekliku z deležnikom polnopomenskega glagola in posebne pogojne oblike pomožnega glagola *biti*. Tako se le ta oblika označi z oznako **Cnd** ne glede na to, ali jo uporabljamo za tvorjenje pogojnika ali kakšnega drugega tipa modalnosti.

Primeri:

- Če bi se več učil, bi naredil izpit.
- Da bi preglasil njihov pogovor, sem prižgal radio.
- Roparji naj bi pobrali prav vse.
- Naslednji petek bi prišli k vam na obisk.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Mood** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Mood** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Mood** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vsi glagoli z VForm=present in VForm=future se pretvorijo v Mood=Ind, vsi glagoli z VForm=imperative se pretvorijo v Mood=Imp in vsi glagoli z VForm=conditional se pretvorijo v Mood=Cnd. Neosebne glagolske oblike (deležnik, nedoločnik, namenilnik) nimajo oznake Mood.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Number: number

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Number**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Number.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

V slovenščini je število pregibna lastnost občnih in lastnoimenskih samostalnikov ter drugih besednih vrst (pridevnikov, pomožnikov, določilnikov, števnikov, zaimkov, glagolov), ki se ujemajo s samostalniki.

Slovenščina loči med tremi različnimi števili: ednino, dvojino in množino. Množinski in edninski samostalniki nimajo posebnih oznak. Množinski dobijo oznako za množino, edninski pa za ednino.

Sing: ednina

Primeri:

- *kolo*
- *en gospod*
- *moja pisarna*
- *sem*

Dual: dvojina

Primeri:

- *kolesi*
- *dva gospoda*
- *moji pisarni*
- *sva*

Plur: množina

Primeri:

- *kolesa*
- *trije gospodi*
- *moje pisarne*
- *smo*

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Number** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Number** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Number** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vse pojavnice z lastnostjo **Number=singular** se pretvorijo v **Number=Sing**, vse pojavnice z **Number=dual** se pretvorijo v **Number=Dual** in vse pojavnice z **Number=plural** se pretvorijo v **Number=Plur**.

Number[psor]: possessor's number

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Number [psor]** :

<https://universaldependencies.org/u/feat/Number-psor.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Svojljni zaimki in določilniki imajo lahko dve različni oznaki za število: število prisvojenega predmeta (se ujema s samostalnikom, ki ga določa; pregibna lastnost) in število lastnika (inherentna, leksikalna lastnost). Lastnost `Number [psor]` se nanaša na število lastnika (število svojine).

Sing: edninski lastnik

Primeri:

- **moj balon** `Number [psor]=Sing | Number=Sing`
- **moja balona** `Number [psor]=Sing | Number=Dual`
- **moji baloni** `Number [psor]=Sing | Number=Plur`

Dual: dvojniski lastnik

Primeri:

- **najin balon** `Number [psor]=Dual | Number=Sing`
- **najina balona** `Number [psor]=Dual | Number=Dual`
- **najini baloni** `Number [psor]=Dual | Number=Plur`

Plur: množinski lastnik

Primeri:

- **naš balon** `Number [psor]=Plur | Number=Sing`
- **naša balona** `Number [psor]=Plur | Number=Dual`
- **naši baloni** `Number [psor]=Plur | Number=Plur`

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Number [psor]** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Number [psor]** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Number [psor]** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vsi zaimki z lastnostjo `Owner_number=singular` se pretvorijo v `Number [psor]=Sing`, vsi

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

zaimki z Owner_number=dual se pretvorijo v Number [psor]=Dual in vsi zaimki z Owner_number=plural se pretvorijo v Number [psor]=Plur.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

NumForm: numeral form

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **NumForm**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/NumForm.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

NumForm je leksikalna lastnost števnikov, ki pove, ali je števnik izražen s števki ali z besedo.

Word: števnik izražen z besedo

Primeri:

- *en, dva, tri*
- *enaj, dvoj, troj*

Digit: števnik izražen s številko

Primeri:

- *1, 2, 3*
- *1., 2., 3.*

Roman: rimski števnik

Primeri:

- *I, II, III*
- *I., II., III.*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **NumForm** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **NumForm** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **NumForm** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

NumForm se pripiše vsem števnikom, ki se pretvorijo iz UD oznake NUM. Števniki s Form=digit se pretvorijo v NumForm=Digit, števniki s Form=roman se pretvorijo v NumForm=Roman in števniki s Form=letter se pretvorijo v NumForm=Word. Pozor, besednim števnikom, ki so znotraj sheme UD označeni kor pridevniki (ADJ), npr. *prvi, drug, enojen*, se oznake NumForm ne pripisuje.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

NumType: numeral type

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **NumType**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/NumType.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

V slovenskih drevesnicah UD je vrsta števnik (NumType) leksikalna lastnost števnikov in nekaterih pridevnikov, ki izražajo štetje s števili.

Card: glavni števnik

Primeri:

- *en, dva, tri*
- *1, 2, 3*
- *I, II, III*

Ord: vrstilni števnik

Primeri:

- *prvi, drugi, tretji*
- *1., 2., 3.*
- *I., II., III.*

Mult: množilni števnik

Podvrsta pridevnika ali prislova.

Primeri:

- *dvojen; trojen; četveren*

Sets: vrstni števnik

Števniki, ki se uporabljajo za štetje skupkov stvari ali množinskih samostalnikov.

Primeri:

- *enaj, dvoj, troj*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **NumType** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **NumType** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **NumType** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vsi števniki s `Type=cardinal` se pretvorijo v `NumType=Card` in vsi števniki s `Type=ordinal` se pretvorijo v `NumType=Ord`. Števniki s `Type=pronominal` se pretvorijo bodisi v `NumType=Card` (lemi *en* in *eden*) ali pa v `NumType=Ord` (lema *drug*). Števniki s `Type=special` se pretvorijo bodisi v `NumType=Sets` (leme, ki se ne končajo na *-en*) ali pa v `NumType=Mult` (leme, ki se končajo na *-en*).

Opozoriti je treba, da se zgoraj navedene vrste po sistemu JOS pripisujejo zgolj števnikom, ne pa drugim besednim vrstam, čemur zaenkrat sledijo tudi slovenske smernice UD. Vendarle pa bi bilo po vzoru drugih jezikov v prihodnje smiselno oznako `NumType` pripisovati tudi besedam drugih vrst, npr. pridevnikom (*enkrat*, *dvakrat*, *trikrat*), prislovom (*enkrat*, *dvakrat*, *trikrat*; *prvič*, *drugič*, *tretjič*), določilnikom (*veliko*, *malo*, *nekaj*, *koliko*) in samostalnikom (*tretjina*, *polovica*, *četrtna*).

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Person: person

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Person**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Person.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Oseba je leksikalna lastnost osebnih in svojilnih zaimkov oz določilnikov ter pregibna lastnost pomožnikov in glagolov.

1: prva oseba

Primeri:

- **jaz** *sem*
- **moj** *avto*
- **sem**

2: druga oseba

Primeri:

- **ti** *si*
- **tvoj** *avto*
- **si**

3: tretja oseba

Primeri:

- **ona** *je*
- **njen** *avto*
- **je**

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Person** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Person** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Person** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vse pojavnice z lastnostjo **Person=first** se pretvorijo v **Person=1**, vse pojavnice z lastnostjo **Person=second** se pretvorijo v **Person=2** in vse pojavnice z lastnostjo **Person=third** se pretvorijo v **Person=3**.

Polarity: whether the word can be or is negated

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Polarity**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Polarity.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

V slovenščini se nikalnost lahko izraža na različne načine. Sintaktično se lahko izrazi z nikalnim členkom *ne*, kot v stavku *Tega **ne** vem* ali *Šli smo na **ne** najbolj zanimivo predavanje*, ali pa z uporabo posebne zanikane glagolske oblike, kot v stavku *To **ni** ona*. Morfološko se nikalnost izraža s predpono *ne-*, kot v besedah ***ne**pravičen, **ne**želen itd.*

V slovenskih drevesnicah UD je nikalnost trenutno označena zgolj kot pregibna lastnost omejenega nabora glagolov in pomožnikov: ***biti, imeti, hoteti***.

Neg: zanikano

Neg se pripiše zanikanim oblikam glagolov *biti, imeti, hoteti* in členku *ne* (ne glede na skladijsko vlogo).

Primeri:

- ***nisem, nisi, ni***
- ***nimam, nimaš, nima***
- ***nočem, nočeš, nočemo***
- ***ne*** (kot členek, tj. PART)

Pos: nezanikano

Positive se pripiše nezanikanim oblikam glagolov *biti, imeti, hoteti* z identičnim naborom ostalih slovničnih lastnosti.

Primeri:

- ***sem, nisi, je***
- ***imam, imaš, ima***
- ***hočem, hočeš, hočemo***

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Polarity** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Polarity** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Polarity** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vsi glagoli z lastnostjo **Negative=no** se pretvorijo v **Negative=Pos** in vsi glagoli z lastnostjo **Negative=yes** se pretvorijo v **Negative=Neg**.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Poss: possessive

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Poss**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Poss.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Svojina je leksikalna lastnost pridevnikov, določilnikov in zaimkov, ki nam pove, ali beseda izraža svojino.

Yes: je svojina

Nekaj primerov:

- *mamin, vanilijev*
- *moj, naš*
- *svoj*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Poss** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Poss** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Poss** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vsi pridevniki in zaimki s `Type=possessive` se pretvorijo v `Poss=Yes`. V `Poss=Yes` se dodatno pretvori tudi povratni zaimek *svoj*. Opozoriti je treba, da se znotraj označevalne sheme JOS svojina ne označuje pri drugih tipih zaimkov, ki prav tako izražajo svojino, npr. *čigav, čigaver, nikogaršnji* ipd., čemur trenutno sledijo tudi slovenske smernice UD.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

PronType: pronominal type

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **PronType**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/PronType.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Vrsto zaimka označujemo kot leksikalno lastnost zaimkov in nekaterih določilnikov.

Prs: osebni zaimek ali določilnik

Ta lastnost vključuje tako osebne, svojilne in povratne zaimke kot tudi določilnike.

Primeri:

- **jaz, ti, on, ona** itd.
- **moj, tvoj, njegov, njen** itd.
- **se, svoj**

Int: vprašalni zaimek ali določilnik

Primeri:

- *kdo, kaj, kakšen, kateri, čigav*

Re1: oziralni zaimek ali določilnik

Primeri:

- *kar, kdor, čigar, kakršen, karkoli, kdorkoli, kakršenkoli*

Dem: kazalni zaimek ali določilnik

Primeri:

- *ta, tisti, takšen, tale, oni, tak, tadva*

Tot: celostni zaimek ali določilnik

Primeri:

- *ves, vsak, vsakdo, vsakršen*

Neg: nikalni zaimek, določilnik ali prislov

Primeri:

- *nič, nihče, noben, nobeden, nikakršen, nikak, nikogaršnji, nikak*

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Ind: nedoločni zaimek, določilnik, števniki ali prislovi

Primeri:

- *nekateri, nekaj, isti, nek, nekakšen, mnog, premnog, marsikaj*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **PronType** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **PronType** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **PronType** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vsi zaimki z lastnostjo `Type=personal`, `Type=reflexive` in `Type=possessive` se pretvorijo v UD oznako `PronType=Prs`. Vsi zaimki s `Type=interrogative` se pretvorijo v UD oznako `PronType=Int`, vsi zaimki s `Type=relative` se pretvorijo v UD oznako `PronType=Rel`, vsi zaimki s `Type=demonstrative` se pretvorijo v UD oznako `PronType=Dem`, vsi zaimki s `Type=general` se pretvorijo v UD oznako `PronType=Tot`, vsi zaimki s `Type=negative` se pretvorijo v UD oznako `PronType=Neg` in vsi zaimki s `Type=indefinite` se pretvorijo v UD oznako `PronType=Ind`.

Lastnost `PronType` se trenutno pripisuje le zaimkom in določilnikom, ne pa tudi besedam drugih besednih vrst, npr. prislovom (*zakaj, čemu, kako, tukaj, tam, tolikokrat* itd.)

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Reflex: reflexive

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Reflex**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Reflex.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Povratnost je leksikalna lastnost nekaterih zaimkov in določilnikov, ki nam pove, ali se beseda nanaša na osebek stavka.

V slovenščini razlikujemo med tremi tipi povratnih besed: povratni zaimek **se**, navezni povratni zaimek (npr. **zase**) in svojilni zaimek/določilnik **svoj**.

Povratni zaimek **se** se sicer lahko uporablja tudi v trpnih konstrukcijah brez osebka in kot prosti morfem pri stalno povratnih glagolih.

Yes: je povraten

Primeri:

- *Sebi vedno odreže največji kos.*
- *Marko **si** je kupil klobik.*
- *Brina **si** je počesala lase.*
- *Marko in Peter **se** sovražita.*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Reflex** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Reflex** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Reflex** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vsi zaimki z lastnostjo Type=reflexive se pretvorijo v UD lastnost Reflexive=Yes.

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Tense: tense

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Tense**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Tense.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Čas je pregibna lastnost glagolov in pomožnikov, ki nam pove kdaj se je oz. se bo neko dejanje zgodilo glede na trenutno točko v času ali na neko drugo izraženo dejanje. V slovenščini se morfološko lahko izrazita le sedanjik in prihodnjik, med tem ko se pretekli čas tvori sintaktično, s kombinacijo pomožnega glagola *biti* v sedanjiku in opisnega deležnika na -l, npr. *sem šel*.

Pres: sedanjik

Sedanjik se nanaša na dejanja, ki se dogajajo v trenutnem momentu ali pa se po navadi dogajajo.

Primeri:

- **vem, veš, ve** ipd.
- **Študiram** jezike.

Fut: prihodnjik

Prihodnjik se nanaša na dejanja, ki se bodo šele zgodila. Podobno kot preteklik se prihodnjik za večino glagolov v slovenščini tvori s kombinacijo pomožnega glagola *biti* v prihodnjiku in deležnika na -l (*bom hodil*). Lastnost **Tense=Fut** se torej pripisuje le glagolu *biti*, ki se lahko pojavlja kot polnopomenski ali pomožni glagol.

Primeri:

- **bom, boš, bo** etc.
- Sestanek **bo** jutri.
- Vrnila se **bo** čez en teden.

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Tense** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Tense** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Tense** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vsi glagoli z VForm=present se pretvorijo v UD lastnost **Tense=Pres** in vsi glagoli z VForm=future se pretvorijo v UD lastnost **Tense=Fut**. Časa ne pripisujemo drugim glagolskim oblikam, kot so deležnik, nedoločnik, namenilnik, pogojnik in velelnik.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Variant: variant

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **Variant**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/Variant.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Oznako `Variant` v slovenskih drevesnicah UD uporabljamo za označevanje naslonskih oblik nekaterih zaimkov.

Bound: navezna oblika

To vrednost kot leksikalno lastnost pripisujemo naveznim oblikam zaimkov (spojenim kombinacijam predlogov in osebnih zaimkov), ki se jih trenutno tokenizira kot eno besedo in označuje kot osebni zaimek.

Primeri:

- To je **zame** preveč.
- **Skozenj** je stekel električni tok.
- **Prednjo** so postavili kozarec vina.

Short: klitična oblika

To vrednost kot pregibno lastnost pripisujemo klitičnim oblikam osebnih zaimkov v rodilniku, dajalniku in tožilniku, da se jih loči od njihovih daljših oblik z enako lemo in enakim naborom lastnosti.

Primeri:

- *ga* (klitična oblika zaimka *njega*)
- *jih* (klitična oblika zaimka *njih*)
- *jo* (klitična oblika zaimka *njo*)

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **Variant** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Variant** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **Variant** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vse pojavnice z lastnostjo `Clitic=bound` se pretvorijo v `Variant=Bound`, vse pojavnice z lastnostjo `Clitic=yes` pa v `Variant=Clitic`.

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

VerbForm: form of verb or deverbative

Povezava do univerzalnih smernic za lastnost **VerbForm**:

<https://universaldependencies.org/u/feat/VerbForm.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Oznako za obliko glagola `VerbForm` pripisujemo kot pregibno lastnost glagolov in pomožnikov, uporablja pa se tudi kot leksikalna lastnost nekaterih pridevnikov in prislovov.

Fin: osebna glagolska oblika

Kot osebne glagolske oblike obravnavamo vse oblike z izraženim naklonom (oznako `Mood`), tj. oblike s povednim, velelnim ali pogojnim naklonom.

Primeri:

- *študiraj, študirajmo, študirajte*
- *bom, boš, bo*

Inf: nedoločnik

Nedoločnik je osnovna oblika glagolov in se pojavlja kot argument modalnih in drugih glagolov.

Primeri:

- *študirati*
- *biti*

Sup: namenilnik

Namenilnik je redka glagolska oblika, ki je v večini ostalih slovanskih jezikov ne najdemo več. Med drugim se uporablja kot argument glagolov premikanja.

Primer:

- ***Spat** je odšel prej kot navadno.*

Part: deležnik

Deležnik je neosebna glagolska oblika, ki ima značilnosti glagolov in pridevnikov. Večino deležnikov (npr. tiste na končnico -č, -n ali -t) vedno označujemo kot pridevnike, ne glede na to, ali se pojavljajo kot določila samostalnikov (*ukradena denarnica*), kot povedkova določila (*denarnica je ukradena*) ali pa v trpnih konstrukcijah (*denarnica je bila ukradena*). Izjema so zgolj deležniki na -l, kjer ločimo med opisnimi deležniki (glagoli), s katerimi se tvorijo preteklik, prihodnjik in pogojnik (npr. *hiša je/bo/bi zgorela*), na eni strani, in deležniki stanja (pridevniki) na drugi (npr. *zgorela hiša*).

Primeri:

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

- *zgorel, zgorelo, zgorela, zgoreli* (glagol)
- *zgorel, zgorelega, zgorelemu, zgorelega* (pridevnik)
- *ukraden, ukradenega, ukradenemu, ukradenega* (pridevnik)

Conv: deležje

Deležje je neosebna glagolska oblika, ki ima značilnosti tako glagolov kot tudi prislovov. V slovenskih drevesnicah so deležja vedno označena kot prislovi.

Primeri:

- *rekoč*
- *sodeč*
- *upoštevaje*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o lastnosti **VerbForm** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **VerbForm** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z lastnostjo **VerbForm** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Opis pretvorbe iz sistema JOS v sistem UD:

Vsi glagoli z lastnostjo `VForm=present`, `VForm=future`, `VForm=conditional` in `VForm=imperative` se pretvorijo v UD oznako `VerbForm=Fin`. Vsi glagoli z `VForm=Infinitive` se pretvorijo v UD oznako `VerbForm=Inf`, vsi glagoli z `VForm=Supine` se pretvorijo v UD oznako `VerbForm=Sup`, in vsi glagoli z `VForm=Participle` se pretvorijo v UD oznako `VerbForm=Part`. Poleg tega se v UD oznako `VerbForm=Part` pretvorijo še vsi pridevniki s `Type=participle`, vsi prislovi s `Type=participle` pa v oznako `VerbForm=Conv`. Pozor, glagolniki se trenutno označujejo kot samostalniki brez pripisane lastnosti `VerbForm`, ki bi jih ločila od ostalih občnih samostalnikov.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

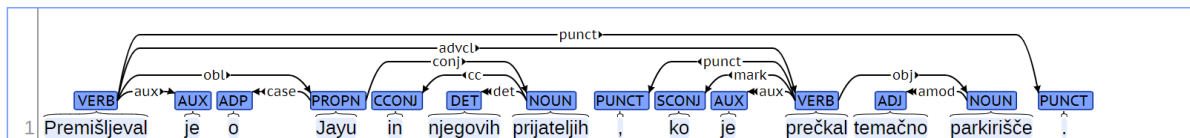
EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Skladnja

Splošna načela

Skladenjsko razčlenjevanje po shemi UD temelji na načelih **odvisnostne skladnje** (angl. [dependency syntax](#)), ki površinsko skladdenjsko strukturo povedi opisuje z opazovanjem razmerij (skladdenjskih relacij) med leksikalnimi enotami (besedami). Ta razmerja so asimetrična, saj je en element razmerja vedno nadrejen drugemu, od koder tudi izvira izraz skladdenjska odvisnost (angl. *dependency*).

Grafično lahko odvisnostno strukturo stavka ponazorimo kot aciklični graf, t. i. odvisnostno drevo, sestavljeno iz **usmerjenih povezav (puščic), ki potekajo od nadrejenega elementa k podrejenemu**. Od nadrejenega elementa je lahko odvisnih več podrejenih elementov, podrejeni element pa je odvisen od natanko enega nadrejenega elementa. Za razmerje nadrejeni : podrejeni element se sicer v literaturi uporabljajo tudi izrazi jedro : določilo, izvor : cilj povezave, glava: odvisni element, starš : otrok ipd. Temeljni nadrejeni element stavka (koren povedi) je običajno osebna glagolska oblika povedka.

Glavni cilj skladdenjskega razčlenjevanja je torej **vsaki besedi določiti njeno nadrejeno besedo** (npr. samostalnik *parkirišče* za pridevnik *temačno*) **in vrsto njunega razmerja** (npr. *amod*). Ko na ta način analiziramo vse besede v povedi, dobimo zaključeno odvisnostno drevo, kot prikazuje zgornji primer razčlenjene povedi.

Smernice v nadaljevanju tako prinašajo specifična navodila, ki vam bodo v pomoč pri sprejemanju teh odločitev ob analizi povedi v slovenščini: po opisu [splošnih smernic za posamezne tipe relacij](#) (skupaj 37 različnih vrst relacij) so v obliki ločenega poglavja podana še navodila za [specifične strukture](#). Več o splošnih načelih skladdenjskega razčlenjevanja po sistemu UD si lahko sicer preberete tudi na [uradni spletni strani](#), pri čemer v tej označevalni kampanji označujemo samo *osnovne* odvisnostne relacije (*basic dependencies*).

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Skladenjske relacije

Po vzoru [izhodiščne tabele](#) navajamo oznake za 37 univerzalnih skladenjskih relacij sheme UD glede na funkcijske oz. strukturne lastnosti nadrejenega in podrejenega elementa. Oznake, ki se nanašajo na skladenjske relacije, ki niso skladenjske odvisnosti v ožjem smislu, so navedene v spodnjem delu tabele.

	Samostalniške zveze	Stavki	Določila	Funkcijske besede
Jedrni argumenti	nsubj obj iobj	csubj ccomp xcomp		
Drugi argumenti	obl vocative expl dislocated	advcl	advmod discourse	aux cop mark
Določila samostalnikov	nmod appos nummod	acl	amod	det clf case
Priredja	Večbesedne enote	Ohlapne relacije	Posebne relacije	Drugo
conj cc	fixed compound flat	list parataxis	orphan goeswith reparandun	punct root dep

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Seznam relacij po abecedi, vključno z izpeljanimi relacijami:

- [acl](#): clausal modifier of noun
- [advcl](#): adverbial clause modifier
- [advmod](#): adverbial modifier
- [amod](#): adjectival modifier
- [appos](#): appositional modifier
- [aux](#): auxiliary
- [case](#): case marking
- [cc](#): coordinating conjunction
- [cc:preconj](#): preconjunct
- [ccomp](#): clausal complement
- [clf](#): classifier
- [compound](#): compound
- [conj](#): conjunct
- [cop](#): copula
- [csubj](#): clausal subject
- [dep](#): unspecified dependency
- [det](#): determiner
- [discourse](#): discourse element
- [discourse:filler](#): discourse filler
- [dislocated](#): dislocated elements
- [expl](#): expletive
- [fixed](#): fixed multiword expression
- [flat](#): flat multiword expression
- [flat:foreign](#): foreign words
- [flat:name](#): names
- [goeswith](#): goes with
- [iobj](#): indirect object
- [list](#): list
- [mark](#): marker
- [nmod](#): nominal modifier
- [nsubj](#): nominal subject
- [nummod](#): numeric modifier
- [obj](#): object
- [obl](#): oblique nominal
- [orphan](#): orphan
- [parataxis](#): parataxis
- [parataxis:discourse](#): verbal discourse marker
- [punct](#): punctuation
- [reparandun](#): overridden disfluency
- [root](#): root
- [vocative](#): vocative
- [xcomp](#): open clausal complement

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

acl: clausal modifier of noun (adnominal clause)

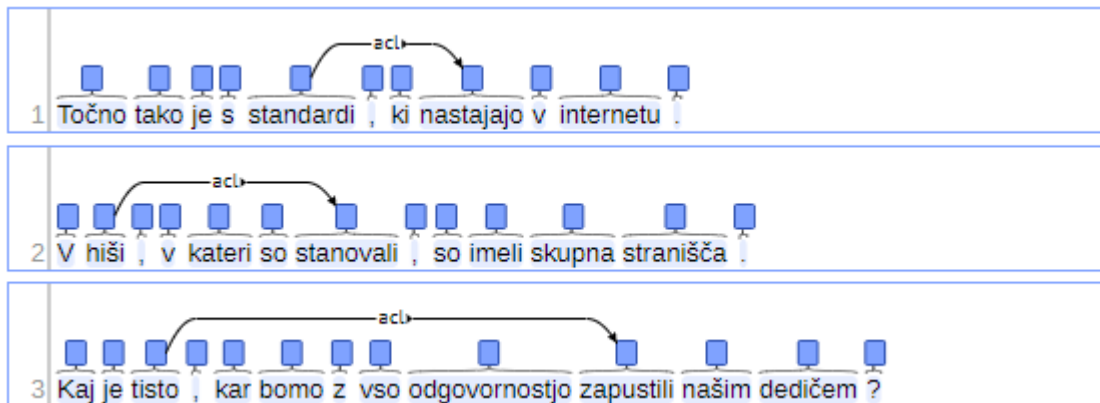
Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **ac1**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/ac1.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Obsamostalniški stavčni prilastki (**ac1**) so stavki z osebno ali neosebno glagolsko obliko, ki modificirajo samostalniške besede. Izvor povezave **ac1** je samostalnik oz. samostalniška beseda, na katero se stavčni prilastek nanaša, njen cilj pa jedro stavka, ki ta samostalnik določa.

V slovenščini s to relacijo tipično označujemo **prilastkove odvisnike**.

Relacija **ac1** se obenem uporablja tudi za **povedkove prilastke**³ – strukture, pri katerih pridevnik (včasih pa tudi samostalnik) naknadno opisuje samostalniško besedo v vlogi osebk ali predmeta tako, da ji pripisuje dodatno lastnost. Povedkov prilastek lahko iz stavka izpustimo, ne da bi stavek pri tem postal neslovničen, spremeni se le njegov pomen (t. i. neobvezna [sekundarna predikacija](#)). Izvor povezave v takih primerih je samostalnik, njen cilj pa pridevnik, ki ta samostalnik opisuje.

³ **Pozor!** V skladu z nedavno [spremembo splošnih smernic UD](#) razlikovanje med povedkovimi prilastki z eksplicitno izraženo nanosnico in brez nje ni več smiselno: v obeh primerih se uporabi relacija **advcl**, kar bi bilo treba popraviti tudi v obstoječih drevesnici SSJ=SUK in SST (v2.12).

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

[Pozor, samo povedkovi prilastki z leksikalno izraženo nanosnico!]

Relacijo **ac1** uporabljamo samo za povezovanje (i) izpušljivih povedkovih prilastkov z (ii) eksplicitno izraženim osebkom ali predmetom, na katerega se prilastek nanaša. Več o različnih oblikah sekundarne predikacije in z njimi povezanih relacijah je pojasnjeno v [posebnem razdelku](#) poglavja o težavnejših strukturah.

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **ac1** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **ac1** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **ac1** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

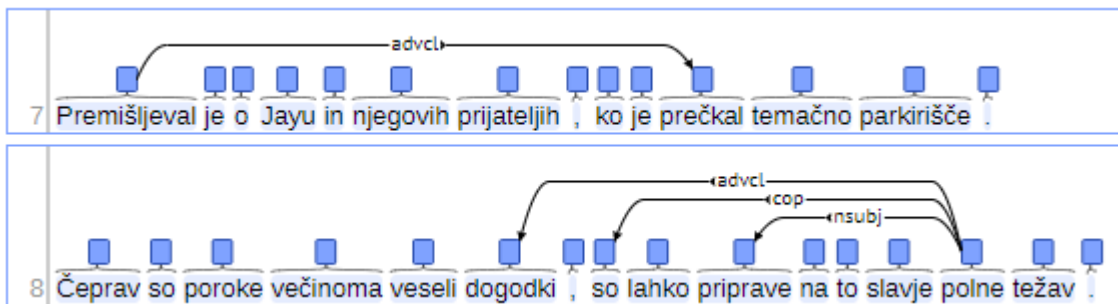
advcl: adverbial clause modifier

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **advcl**:

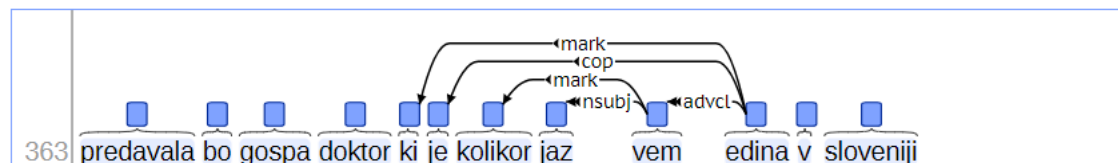
<https://universaldependencies.org/u/dep/advcl.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

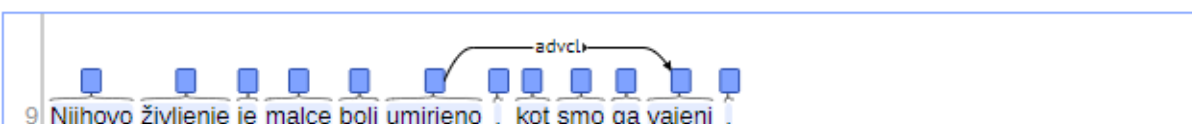
Prislovnodoločilni oz. prislovni odvisniki (**advcl**) so stavki, ki modificirajo glagol ali druge oblike povedka kot določila in ne kot jedrna dopolnila (osebek ali predmet) stavka. Mednje tipično spadajo časovni, dopustni, krajevni, pogojni, načinovni in drugi **prislovni odvisniki**. Izvor povezave **advcl** je povedek glavnega stavka, njen cilj pa povedek odvisnega stavka.

Na enak način z oznako **advcl** označujemo tudi t. i. navidezne prislovne odvisnike, ki ne izražajo okoliščin propozicije, temveč delujejo kot njeni modifikatorji, npr. *če smem vprašati, če se prav spomnim; če smem; kolikor vem; kot rečeno*.

Relacijo **advcl** uporabljamo tudi za stavčno izražene **primerjave (primerjalne odvisnike)**, pri katerih kot izvor povezave označimo lastnost, na katero se primerjava nanaša.

Tretja skupina struktur, za katere uporabljamo relacijo **advcl**, pa so **povedkovi prilastki** (opisni **sekundarni predikati**) brez eksplicitno izražene osebe ali predmeta. Izvor povezave je povedek, njen cilj pa povedkov prilastek. Za povedkove prilastke, pri katerih je osebek ali

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

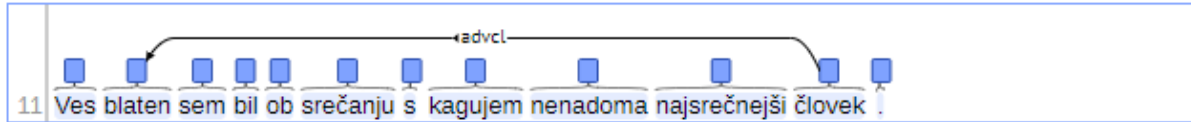

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

predmet izražen eksplicitno, glej [acl](#).⁴

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **advcl** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **advcl** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **advcl** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

⁴ **Pozor!** V skladu z nedavno [spremembo splošnih smernic UD](#) razlikovanje med povedkovimi prilastki z eksplicitno izraženo nanosnico in brez nje ni smiselno: v obeh primerih se uporabi relacija **advcl**.

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

advmod: adverbial modifier

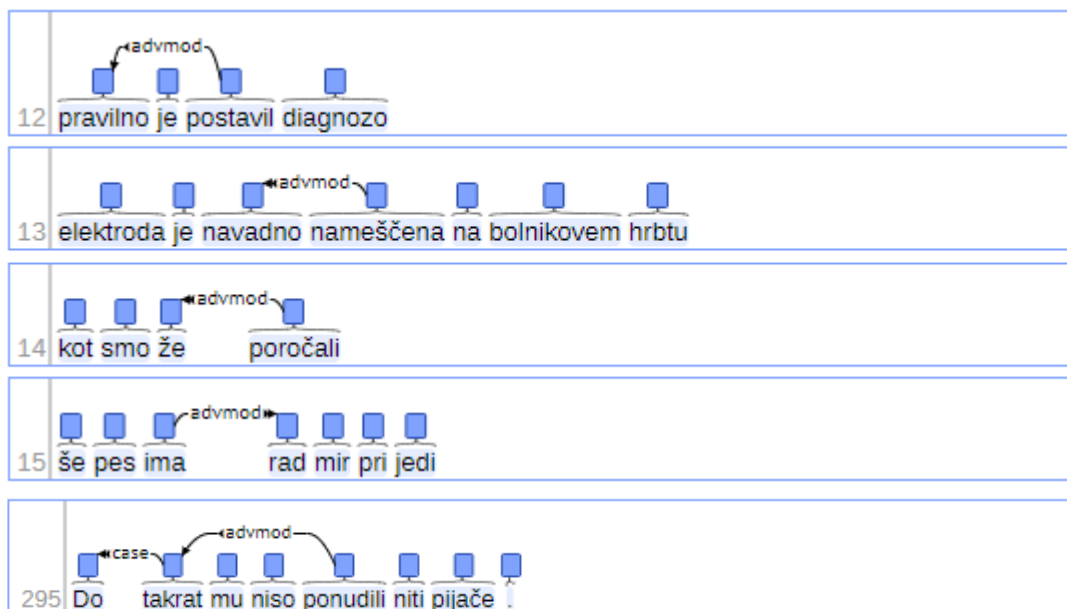
Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **advmod**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/advmod.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Prislovni modifikatorji oz. prislovna določila⁵ (**advmod**) so prislovi ali prislovne besedne zveze, ki modificirajo povedek ali določila drugih besednih vrst. V primerjavi s pridevniškimi in samostalniškimi določili (**amod** in **nmod**), ki nastopajo zgolj v vlogi določil znotraj besednih zvez, z oznako **advmod** označujemo tudi prislovna določila povedka. Vse skupine podrobneje opišemo v nadaljevanju.

Tipično relacijo **advmod** uporabljamo za označevanje **prislovnih določil povedka**, v katerih nastopajo **prislovi** ali prislovom podobne besede, vključno s predložnimi zvezami s prislovi.⁶ To velja tako za polnopomenske povedke kot povedkova določila.

Z relacijo **advmod** označujemo tudi nejedrne **dele zloženega povedka** za izražanje negacije ali

⁵ Pozor, izraz prislovno določilo ima znotraj sistema UD nekoliko drugačen pomen kot v Slovenski slovnici, ki z izrazom *prislovno določilo* zajema vse izraze, ki nastopajo v vlogi okoliščinskih dopolnil povedka, ne glede na to, ali gre za prislove, predložne zveze ali samostalniške zveze v določenih sklonih. Shema UD po drugi strani ločuje med prislovnimi določili, v katerih nastopajo pravi prislovi (relacija **advmod**), in prislovnimi določili, v katerih nastopajo predložne in samostalniške zveze (relacija **obl**). Obenem shema UD ne ločuje med prislovnimi modifikatorji povedkov (prislovna določila v smislu SS) in prislovnimi modifikatorji drugih besed, kot so pridevniki ali prislovi. Kot prikazujejo primeri zgoraj, v obeh primerih uporabljamo oznako **advmod**.

⁶ Označenost predložnih zvez s prislovnim jedrom (npr. *do takrat*) sicer med jeziki še ni poenotena (npr. **advmod** v češki drevsnici proti **obl/nmod** v angleški).

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

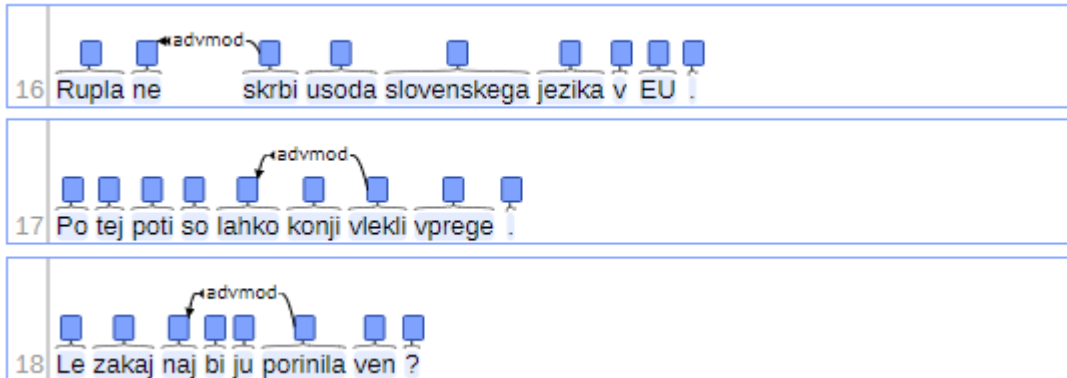

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

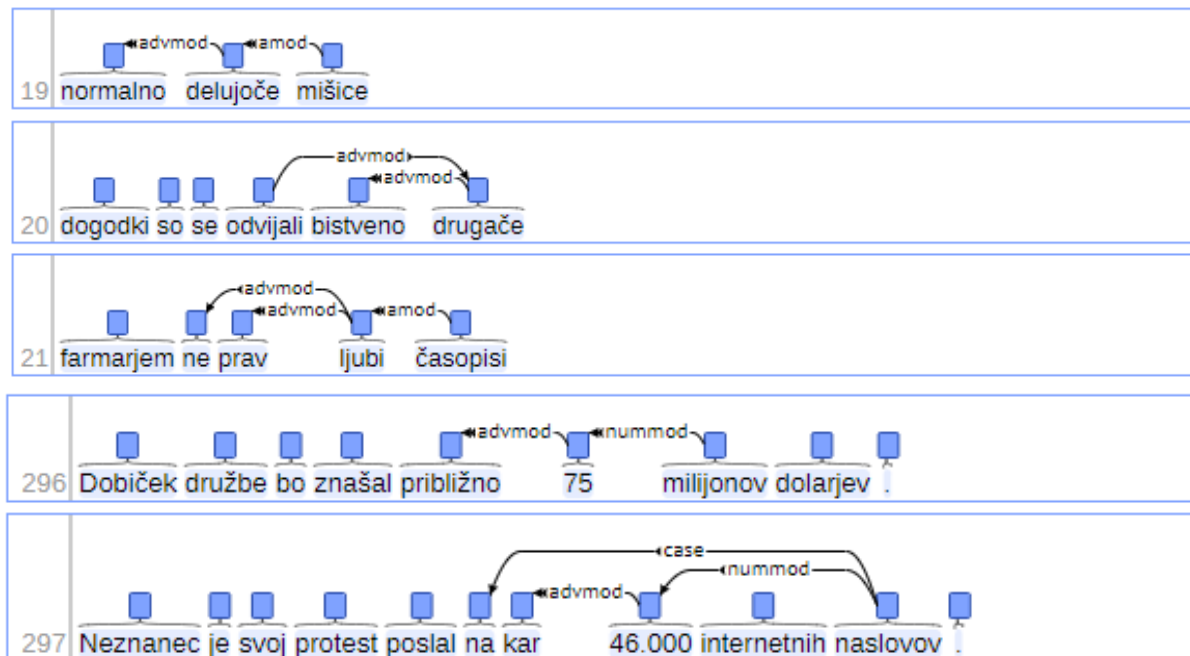

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

modalnosti – konkretno so to prislov (**ADV**) **lahko** ter členka (**PART**) **ne** in **naj**.

Druga tipična skupina izrazov, za katere uporabljamo relacijo **advmod**, so prislovi oz. prislovom podobne besede v vlogi **določil pridevnikov, števnikov in drugih modifikatorjev** znotraj besednih zvez.

Kot **modifikatorji samostalniških oz. predložnih zvez** se pojavljajo zlasti prislovi ob prislovnodoločilnih zvezah ter **podarjalni prislovi oz. členki** (npr. *celo, zlasti, samo, tudi, niti, predvsem* ...), kadar se nanašajo na konkretno samostalniško zvezo.

ARRS

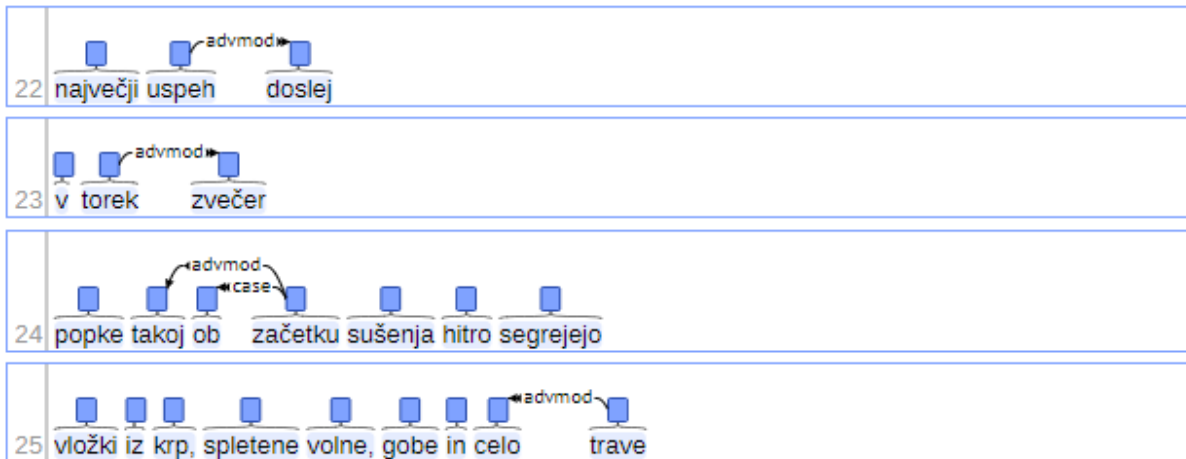
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **advmod** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **advmod** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **advmod** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

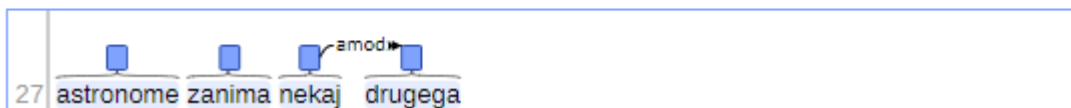
amod: adjectival modifier

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **amod**:

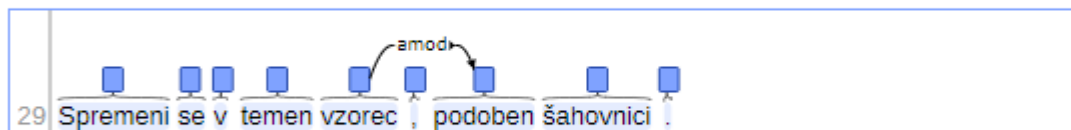
<https://universaldependencies.org/u/dep/amod.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Pridevniška določila (**amod**) so pridevniške besedne zveze, ki modificirajo samostalniške besedne zveze. Izvor povezave je (samostalniško) jedro besedne zveze, njen cilj pa (pridevniško) določilo. Tipično se uporabljajo za označevanje levih ali desnih **ujemalnih prilastkov**.

Z relacijo **amod** označujemo tudi pridevnike v vlogi **polstavčnih desnih prilastkov**, ki so od samostalnika ločeni z vejico. V tej vlogi se tipično pojavljajo deležniški pridevniki, ni pa nujno.

Koristne povezave:

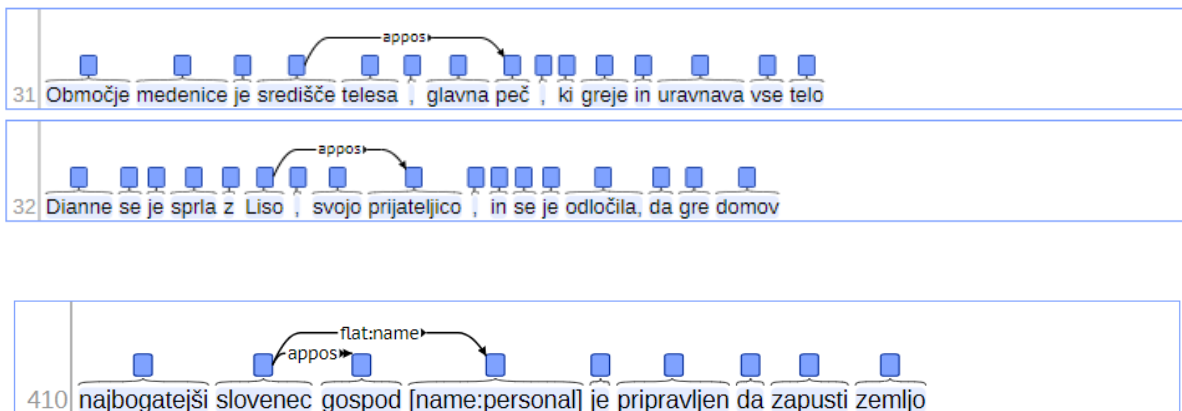
- [uporabne statistike](#) o relaciji **amod** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **amod** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **amod** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

appos: appositional modifier

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **appos**:
<https://universaldependencies.org/u/dep/appos.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Pristavčna določila oz. pristavki (**appos**) so samostalniške besedne zveze, ki stojijo za drugo samostalniško besedno zvezo in jo podrobneje opredeljujejo, modificirajo, poimenujejo ali opisujejo. V trenutni različici drevesnice SSJ-UD z relacijo **appos** označujemo zgolj **pristavke**, ki so od zveze, na katero se nanašajo, ločeni z vejico, oklepajem ali drugim ločilom, v govoru pa z rahlim premorom oz. spremenjeno intonacijo.

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **appos** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **appos** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **appos** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

aux: auxiliary

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **aux**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/aux.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Pomožnik (**aux**) je funkcijska beseda, ki se povezuje z glagolskim povedkom in izraža kategorije, kot so glagolski čas, naklon, vid, način ali dokaznost. Čeprav nekateri jeziki oz. slovnične teorije med pomožnike uvrščajo tudi druge funkcijske besede, v slovenščini z relacijo **aux** označujemo **zgolj pomožni glagol biti**, kadar se pojavlja ob drugem polnopomenskem glagolu (npr. za tvorjenje nesedanjiških časov).

Za povezovanje glagola *biti* v strukturah s povedkovimi določili in trpnikih, vključno z označevanjem povedkovodoločilnih struktur v nesedanjiških časih (zadnji primer), glej relacijo [cop](#).

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **aux** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **aux** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **aux** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

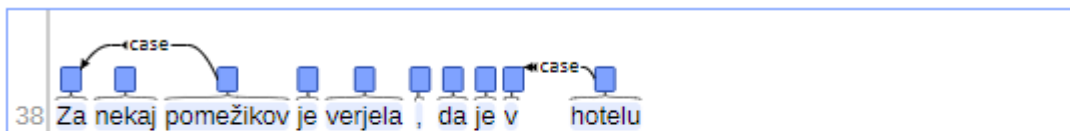
case: case marking

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **case**:

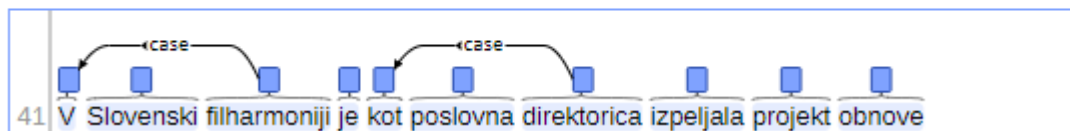
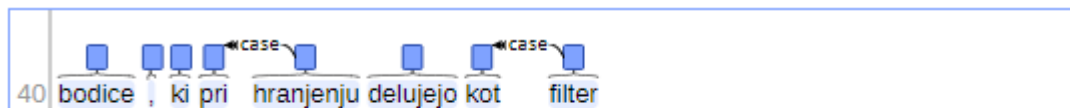
<https://universaldependencies.org/u/dep/case.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Relacija **case**, ki je namenjena povezovanju besed za označevanje sklona, v slovenščini uporabljamo za **povezovanje predlogov (ADP)**, pri čemer je izvor povezave samostalniška zveza, ki jo predlog modificira.

Z relacijo **case** označujemo tudi veznik **kot** v neglagolsko izraženih primerjajah.

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **case** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **case** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **case** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

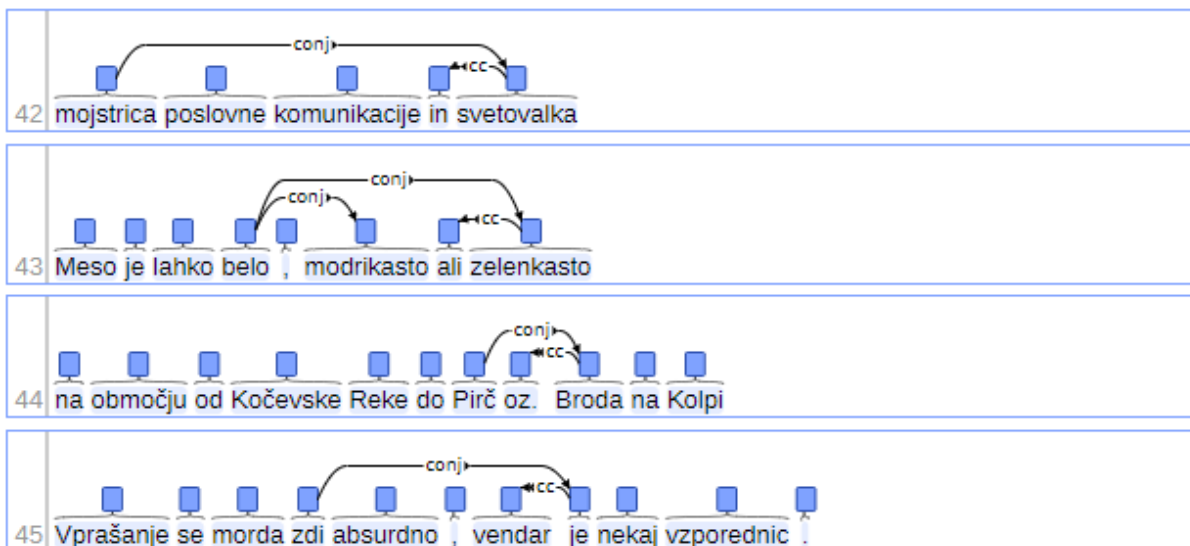
cc: coordinating conjunction

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **cc**:
<https://universaldependencies.org/u/dep/cc.html>

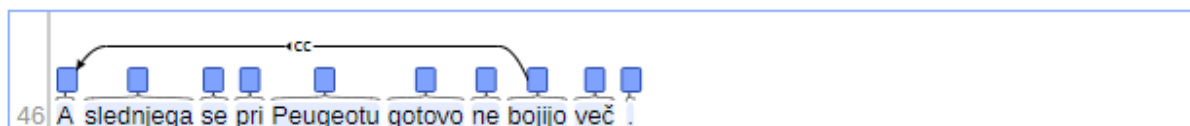
Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **cc:preconj**:
<https://universaldependencies.org/u/dep/cc-preconj.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Z relacijo **cc** povezujemo **priredne veznike** z (neprvimi) deli priredno zloženih besednih zvez (**conj**). Cilj povezave je priredni veznik, njen izvor pa priredno zloženi element, ki mu sledi.

Z relacijo **cc** označujemo tudi priredne veznike, rabljene na začetku povedi, pri katerih je prvi del priredja izražen v prejšnji povedi ali zgolj implicitno.

Z izpeljano relacijo **cc:preconj** povezujemo prvi del večbesednega veznika, ki stoji pred jedrom priredno zložene zveze. V drevesnici SSJ-UD se ta relacija trenutno uporablja za povezovanje prvega dela večbesednih veznikov **tako-kot**, **niti-niti**, **ne-ne**, **ali-ali**, **bodisi-bodisi**, **ne le-ampak tudi**, **ne-temveč** ipd.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **cc** v korpusu SSJ-UD
- [uporabne statistike](#) o relaciji **cc:preconj** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **cc** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **cc** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik
- [vse pojavnice](#) z oznako **cc:preconj** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **cc:preconj** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

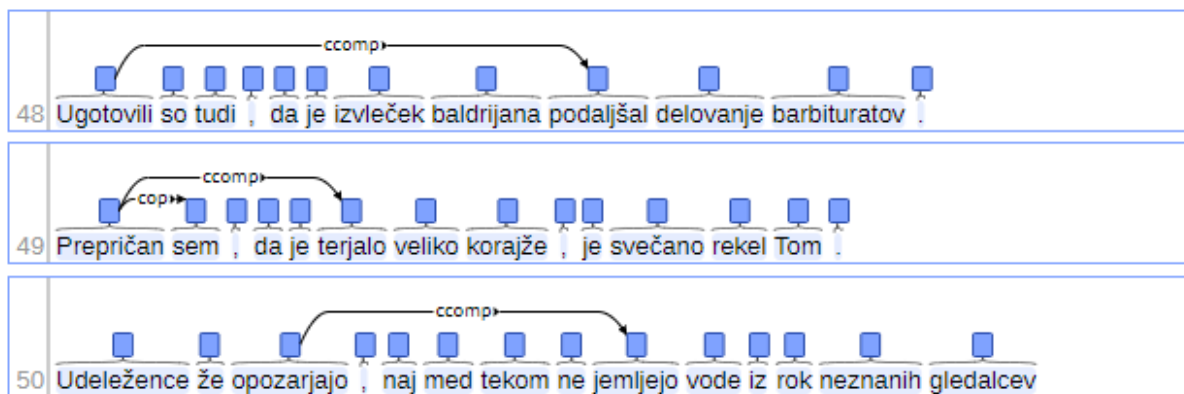
ccomp: clausal complement

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **ccomp**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/ccomp.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Stavčna dopolnila (**ccomp**) so podredni stavki, ki opravljajo vlogo jedrnega argumenta (predmeta) glagolsko ali pridevniško izraženega povedka. S to relacijo v slovenščini tipično povezujemo **predmetne odvisnike**.

[Pozor, stavčna dopolnila z glagolom *biti*!]

Čeprav v nekaterih jezikih oz. slovničnih teorijah kot stavčna dopolnila (**ccomp**) obravnavajo tudi stavčno izražena dopolnila z glagolom *biti* (npr. odvisnik v povedi *Pomembno je, da ostanemo mirni*), v drevesnici SSJ-UD take stavke trenutno obravnavamo kot stavčno izražene osebkke (**csubj**) – *kdo ali kaj je pomembno?*

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **ccomp** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **ccomp** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **ccomp** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

clf: classifier

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **clf**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/clf.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

V drevesnici SSJ-UD relacije za klasifikatorje (**clf**) trenutno ne uporabljamo.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

compound: compound

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **compound**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/compound.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

V drevesnici SSJ-UD relacije za zloženke (**compound**) trenutno ne uporabljamo.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

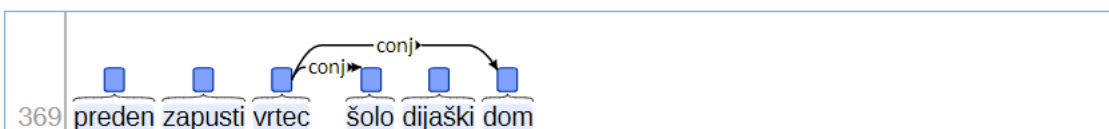
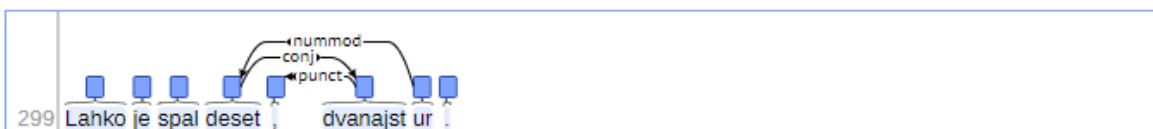
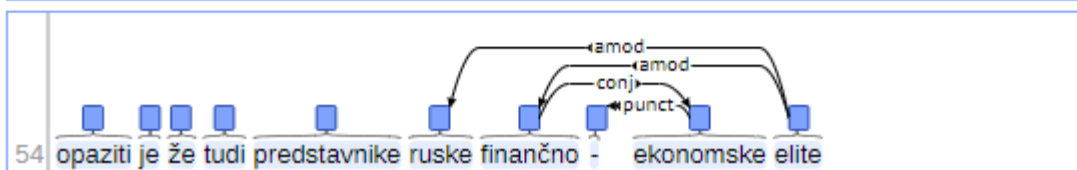
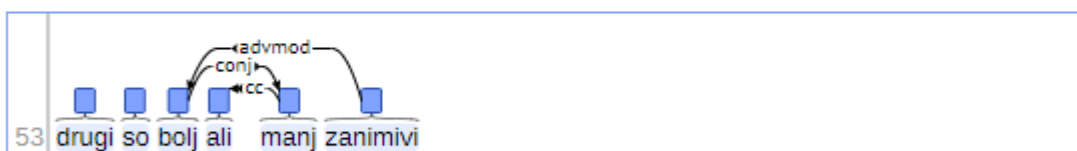
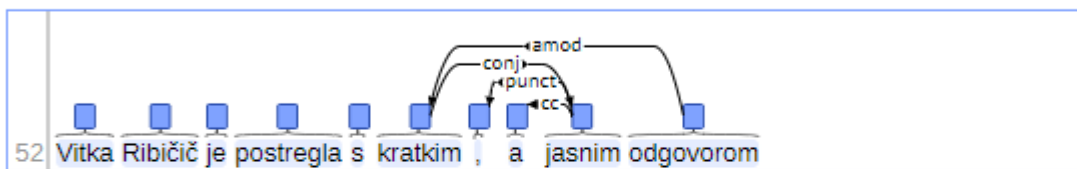
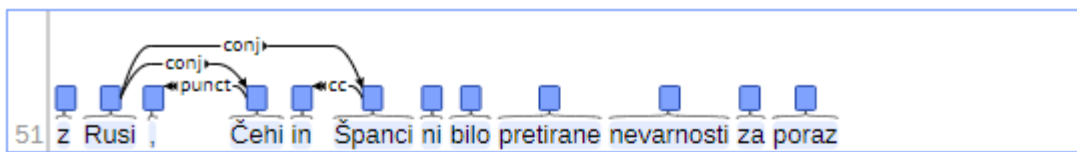
conj: conjunct

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **conj**:

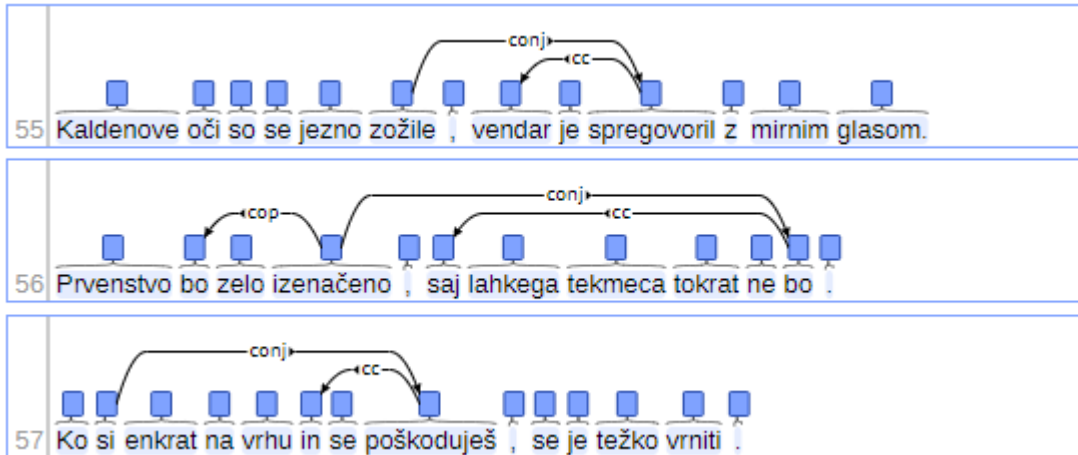
<https://universaldependencies.org/u/dep/conj.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Z relacijo **conj** povezujemo dva **prirečno zložena elementa**, ki sta običajno povezana s prirednim veznikom ali drugim vezniškim sredstvom (lahko tudi ločilom). Ne glede na število elementov v priredju je izvor povezave vedno prvi element v nizu, ki predstavlja jedro celotne zveze.

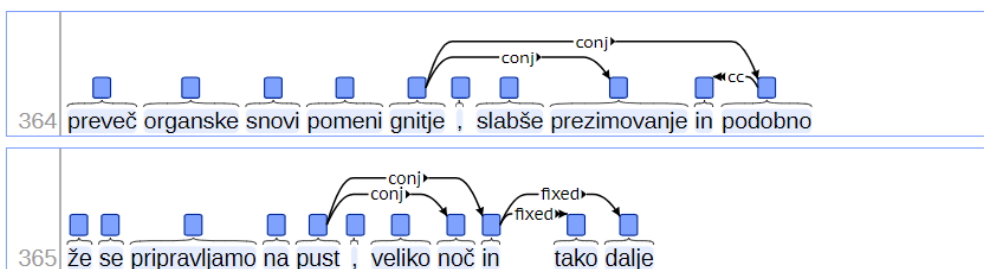
Z relacijo **conj** povezujemo vse vrste priredij, **tudi priredno povezane stavke** z eksplicitno izraženim prirednim veznikom, ki stoji na začetku drugega, prirednega stavka. Za povezovanje drugih vrst medstavčnih priredij, kot so na primer stavčna priredja brez izraženega veznika ali z veznikom sredi stavka, glej opis relacije [parataxis](#).

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

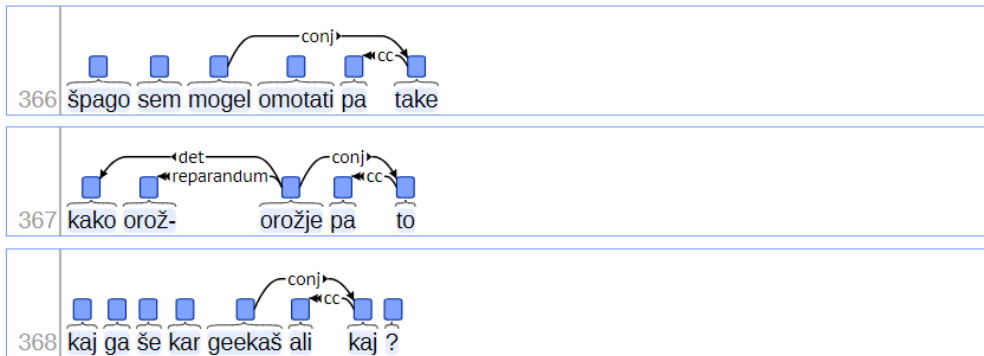
[Nadaljevalniki]

Relacijo **conj** uporabljamo tudi za ustaljene besedne zveze tipa *in tako dalje*, *in tako naprej*, *in podobno*, s katerimi običajno zaključujemo naštevalni niz in ni nujno, da imajo enako skladenjsko strukturo kot predhodni elementi v priredju. Tovrstni izrazi, za katere se v literaturi uporabljata tudi izraza nadaljevalniki ali označevalci odprte propozicije, so še zlasti pogosti v govoru.⁷

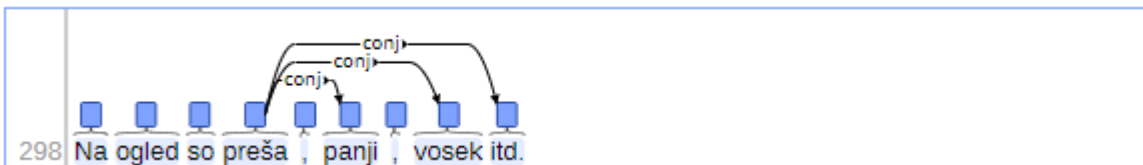
Analiziramo jih tako kot druga priredja – jedro nadaljevalniške zveze (npr. *podobno*) je s povezavo **conj** vezano na prvi element priredja, priredni veznik (npr. *in*) pa je označen s povezavo **cc**. Izjema sta le izraza *in tako dalje* in *in tako naprej*, ki ju obravnavamo kot stalni besedni zvezi (vsebovane besede so analizirane kot **fixed**), zato povezavo **conj** povežemo na prvi element priredja (veznik *in*), kot prikazuje drugi primer spodaj.

⁷ V prvi različici govorne drevesnice SST se je za označevalce odprte propozicije uporabljala posebna podoznaka **conj**: **extend**, vendar je bila pozneje opuščena.

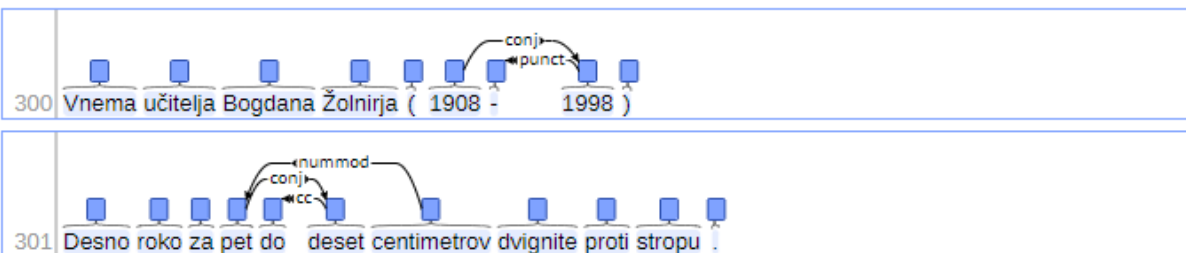
ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Relacijo **conj** dogovorno uporabljamo tudi za povezovanje krajšav tovrstnih izrazov, kot so **itd.**, **itn.**, **ipd.**

[Priledja s števnik]i

Kot priledja (**conj**) označujemo tudi števniske strukture z vezajem oz. pomišljajem (v pomenu *od-do*, prvi primer spodaj) in strukture s predlogom *do* (drugi primer spodaj), a le kadar se v strukturi ne pojavlja tudi predlog *od* (npr. *od pet do deset*). Za strukture z obema predlogoma glej razdelek v poglavju Težavnejše strukture.

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **conj** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **conj** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **conj** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

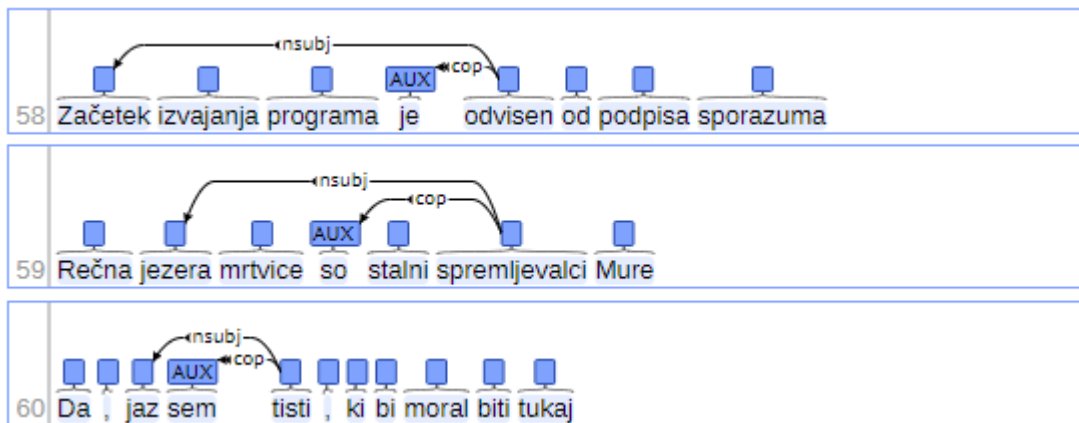
cop: copula

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **cop**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/cop.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Vez ali kopula (**cop**) je funkcijska beseda, ki povezuje osebek in neglagolski povedek stavka. Čeprav nekateri jeziki med vezi uvrščajo tudi druge funkcijske besede, v slovenski drevesnici s **cop** označujemo **zgolj vezni glagol biti** v zvezah s pridevniškim ali samostalniškim povedkovim določilom. Izvor povezave je povedkovo določilo, njen cilj pa vezni glagol *biti*.

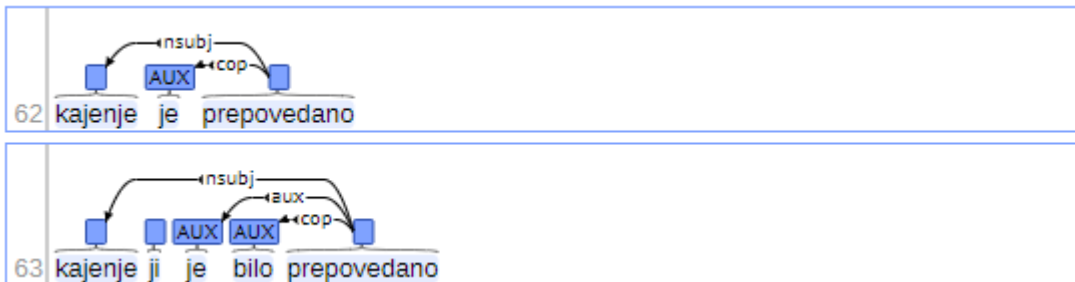
Kadar se v stavku pojavljajo tudi druge oblike glagola *biti*, kot vez (**cop**) označimo neosebno glagolsko obliko (deležnik na -l), kot pomožnik (**aux**) pa osebno glagolsko obliko. Obe povezavi povežemo z iste pojavnice, tj. jedra povedkovega določila.

V primeru dileme, katera struktura je sploh povedkovo določilo, s katere povezujemo vezni glagol, in katera osebek, se ravnamo [po načelih, opisanih v tem razdelku](#).

[Pozor, trpnik!]

Tako kot na morfološki ravni ne ločujemo med deležniškimi pridevniki v različnih skladenjskih vlogah (vedno označeni kot **ADJ**), tudi na skladenjski ravni trenutno ne razlikujemo med deležniki stanja v vlogi povedkovih določil (npr. *kajenje je prepovedano*) ali trpnimi deležniki v pasivnih strukturah (npr. *kajenje ji je bilo prepovedano*). V obeh primerih deležnik analiziramo na enak način – kot povedkovo določilo (povezava **cop** z deležnika na vezni glagol).

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST[Pozor, *biti* in predložne zveze, *biti* in prislovi!]

Čeprav lahko na pomenski ravni v vlogi povedkovega določila nastopajo tudi predložne zveze (npr. *biti* v *formi*), predložne zveze v trenutni različici drevesnice SSJ-UD ne glede na pomen vedno obravnavamo kot prislovna določila (**ob1**), torej ne ločujemo med zvezami tipa *biti*_{VERB} v *formi* in *biti*_{VERB} v *sobi* – v obeh primerih je *biti* izvor povezave **ob1** na jedro predložne zveze.

V trenutni različici drevesnice SSJ-UD sistemu SSJ sledimo tudi pri obravnavi zvez glagola *biti* s prislovi (npr. *to ni*_{VERB} *prav*_{ADV}), ki jih označujemo z [advmod](#) – izvor povezave je glagol *biti*. (Pridevnik v podobni vlogi (npr. *to ni*_{AUX} *lepo*_{ADJ}) označujemo kot povedkovo določilo.)

Pri zgoraj omenjenih strukturah s predložnimi zvezami in prislovi si lahko **pomagamo z oznako glagola na morfološki ravni**, saj je *biti* v teh strukturah načeloma označen kot [VERB](#) (in ne kot [AUX](#), kakor je sicer označena vez *biti* v tipičnih strukturah s povedkovimi določili).

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **cop** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **cop** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **cop** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

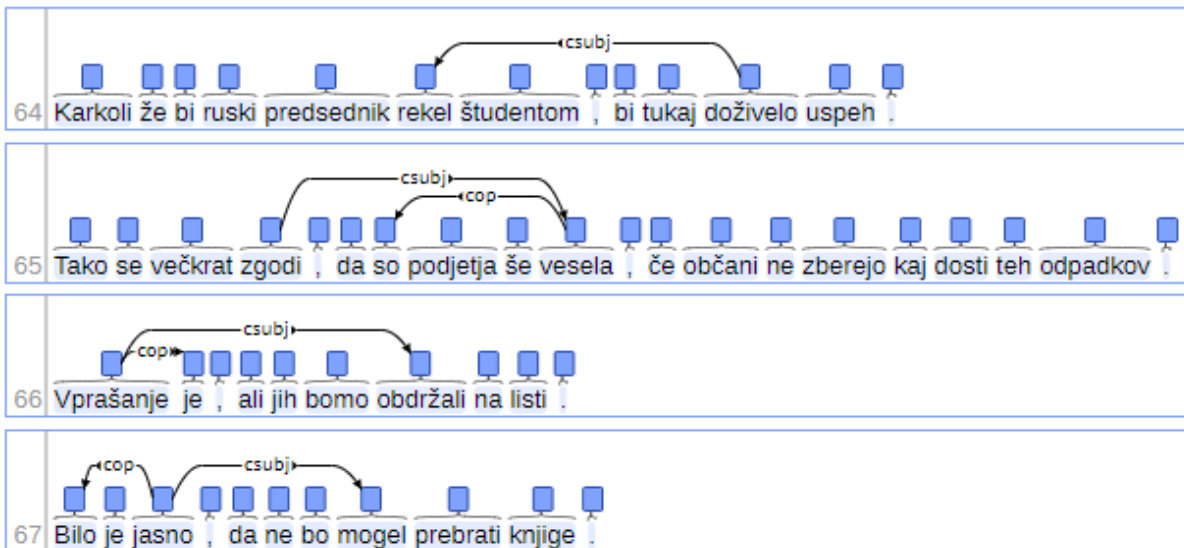
csubj: clausal subject

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **csubj**:

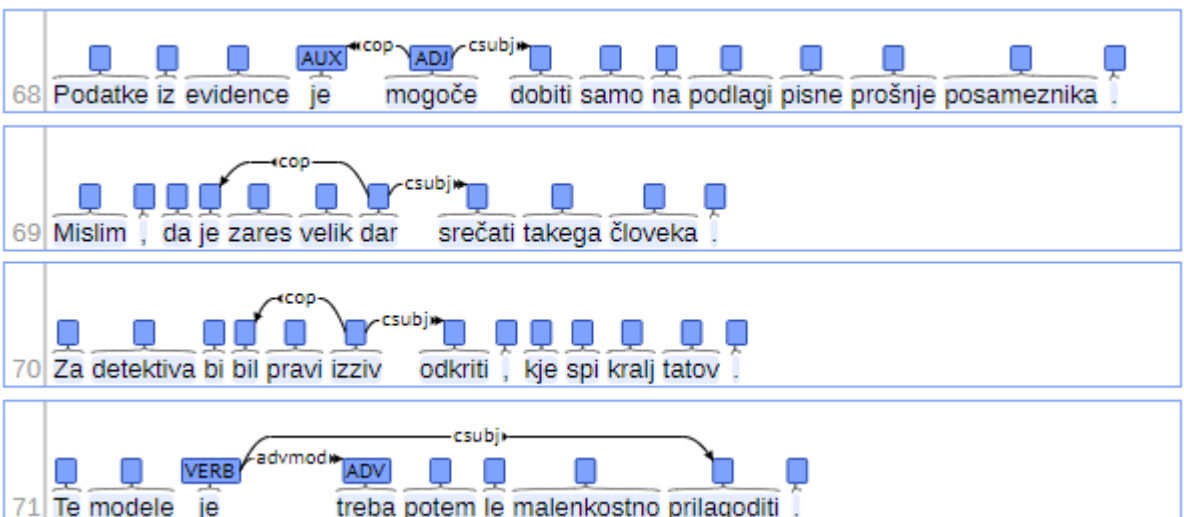
<https://universaldependencies.org/u/dep/csubj.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Z relacijo **csubj** označujemo stavčno izražene osebke (**osebke odvisnike**). Izvor povezave je jedro povedka nadrejenega stavka, njen cilj pa jedro povedka v odvisniku.

Z relacijo **csubj** povezujemo tudi nedoločniške stavke v vlogi osebka. Za ločevanje tovrstnih primerov od drugih struktur z nedoločniki glej [razdelek o nedoločnikih](#) v poglavju o težavnejših strukturah.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **csubj** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **csubj** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **csubj** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

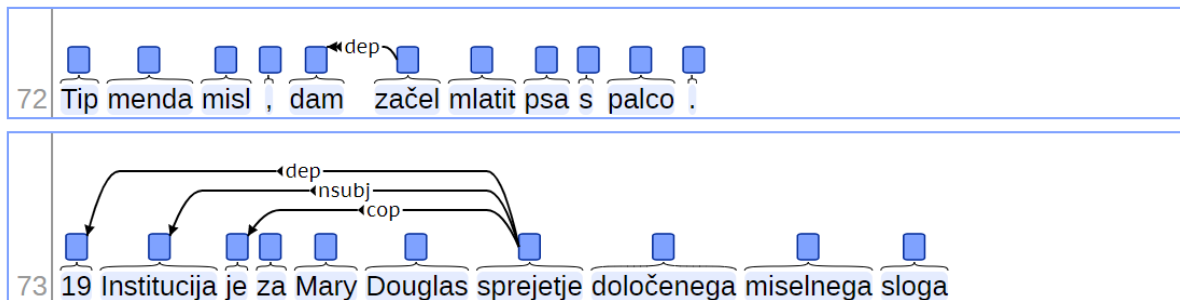
dep: unspecified dependency

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **dep**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/dep.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Relacijo **dep** uporabljamo za obrobne skladenjske pojave, ki jim je **nemogoče pripisati katerokoli drugo povezavo**, denimo za označevanje skladenjskih pojavov, ki so posledica tehničnih pomanjkljivosti besedila. V trenutni različici drevesnice SSJ-UD je zaradi sistemskih omejitev (nedovoljene izjeme pri evalvaciji) denimo pripisana nestandardnim oblikam pomožnika, ostankom oštevilčenih strani na začetku povedi ipd.

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **dep** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **dep** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **dep** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

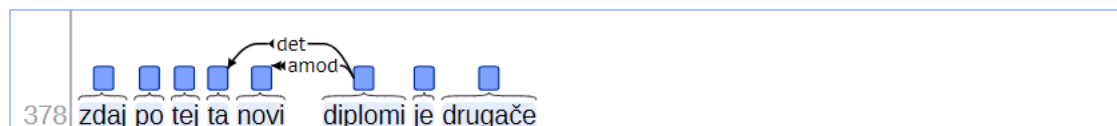
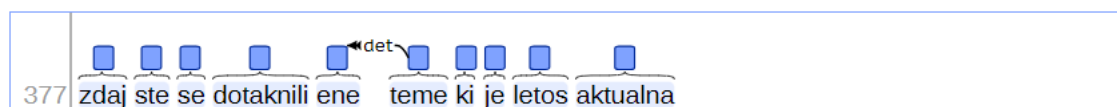
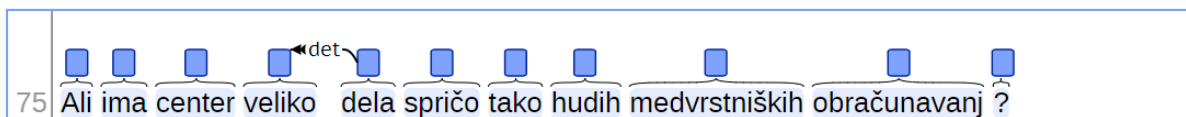
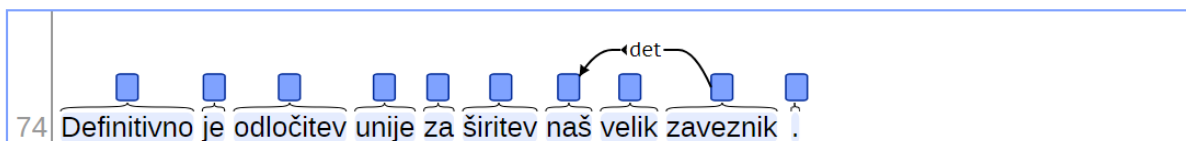
det: determiner

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **det**:<https://universaldependencies.org/u/dep/det.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Relacija **det** označuje razmerje med samostalniškim jedrom in njegovim **določilnikom**.

Določilniki so zaimkovne ali prislovne besede, ki modificirajo samostalnike ali samostalniške zveze tako, da izražajo njeno referenco v kontekstu – povedo, ali se samostalnik nanaša na določen ali nedoločen element neke skupine, na bližnji ali oddaljeni element, na element, ki pripada določeni osebi ali stvari, na njegovo določeno število ali količino ipd.

V slovenščini s to relacijo trenutno označujemo **omejen nabor besed** (glej spodnji seznam oz. seznam pri besedni vrsti **DET**), a le kadar se pojavljajo **v vlogi levega določila** (stojijo pred samostalniško zvezo).

- enak, isti, kak, kakršen, kakršenkoli, kakšen, kateri, katerikoli, kolikšen, malokateri, marsikakšen, marsikateri, mnog, moj, najin, naš, nek, nekaj, nekaj, nekajakšen, nekateri, neki, nikakršen, nič, njegov, njen, njihov, njun, noben, oba, oboj, oni, premnog, prenekateri, svoj, ta, tak, takšen, tale, tisti, tolik, tolikšen, tvoj, un, vajin, vaš, ves, vsak, vsakršen, čigar, čigav
- dosti, dovolj, koliko, malo, manj, mnogo, največ, nekaj, nešteto, ogromno, par, pol, preveč, toliko, veliko, več, četr, čimveč
- en (NUM)

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **det** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **det** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **det** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

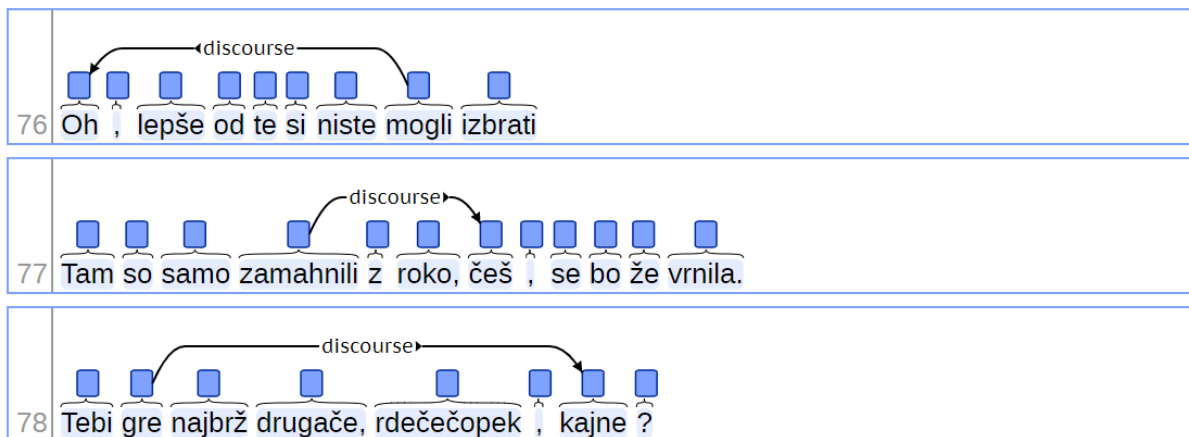
discourse: discourse element

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **discourse**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/discourse.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

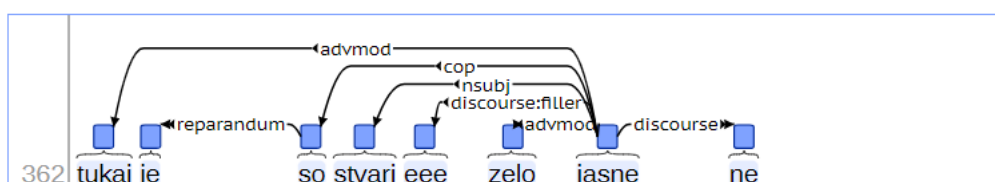
Z relacijo **discourse** označujemo medmete, diskurzne členke in druge tipično govornjene elemente, ki niso neposredno vpeti v skladenjsko strukturo povedi. Mednje denimo umeščamo medmete (npr. *oh*), zapolnjevalce premora (npr. *um*, *ah*) in diskurzne označevalce (*no*). Povezujemo jih na jedro najrelevantnejšega stavka (običajno povedek), čeprav mu v skladenjskem smislu niso neposredno podrejeni.

Ti izrazi so zlasti pogosti v govoru, kjer poleg medmetov in členkov v podobnih skladenjsko in prozodično izpostavljenih položajih nastopajo tudi številni drugi ustaljeni izrazi za povezovanje, strukturiranje in upravljanje diskurza, kot so npr. izrazi tipa **ja, ne, no, tako, aha, hvala, super, noro, v redu, dobro, bravo, škoda, seveda, se pravi, zdaj, naprej, edino, prvo, tako, ono** ipd.

[Zapolnjeni premori]

Kot podkategorijo diskurznih elementov obravnavamo tudi zapolnjene premore oz. nebesedna mašila, kot sta na primer zvoka *eee* (polglasnik) ali *mmm*, ki jih označujemo z izpeljano relacijo **discourse:filler**. Tako kot velja za skladenjsko manj vpete diskurzne elemente nasploh, zapolnjene premore vežemo na jedro relevantnega stavka ali jedro izjave, tudi če to povzroči [neprojektivnost povezave](#).

ARRS

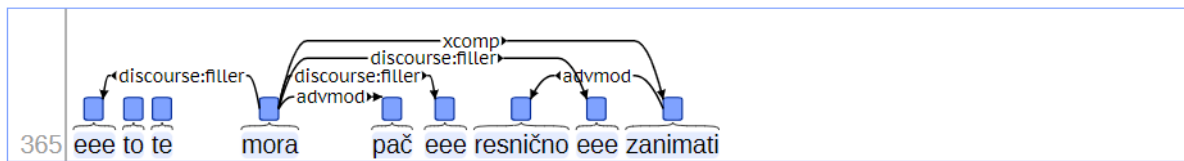
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

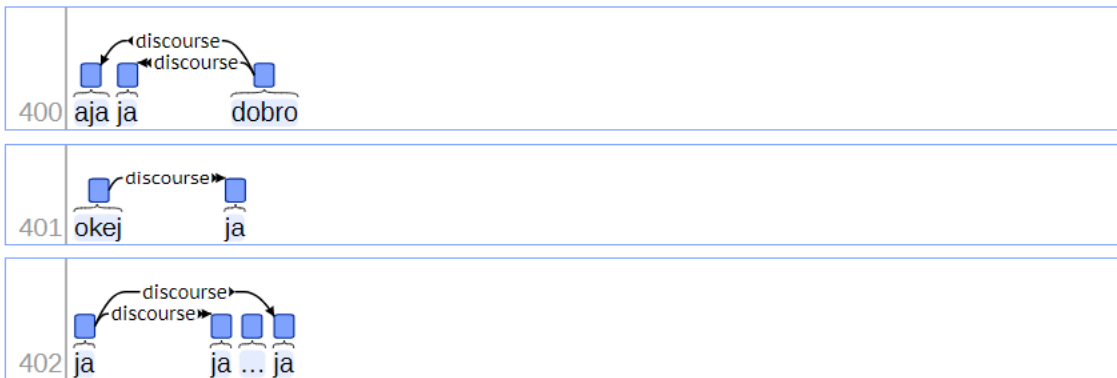

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

[Veriženje diskurzivnih členkov]

Kadar izjavo sestavljajo samo strukture, ki jih označujemo z relacijo **discourse**, kot jedro izjave, iz katere se vežejo vsi drugi elementi, izberemo pomensko najmanj izpraznjeno strukturo, kot sta npr. prislova *dobro* in *okej* v prvih dveh primerih spodaj. V primeru, da tovrstnega semantičnega jedra izjave ni mogoče določiti, pa kot jedro izjave določimo prvi element v nizu, iz katerega se nato povezujejo vsi nadaljnji diskurzivni členki, kot prikazuje tretji primer.

[Pozor, diskurzivnofunkcijski izrazi z glagoli!]

Čeprav izkazujejo podobne skladenjske in pomenske lastnosti, za stavčno oz. glagolsko izražene pragmatične zveze, kot so *glej*, *a veš*, *recimo*, *mislim*, *glejte*, *se mi zdi* ipd., trenutno uporabljamo posebno oznako parataxis:discourse.⁸

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **discourse** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **discourse** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **discourse** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

⁸ V prihodnjih različicah drevesnice govorne slovenščine utegnemo na podlagi izkušenj govornih drevesnic za druge jezike to oznako ukiniti in jo nadomestiti s splošno oznako **discourse**.

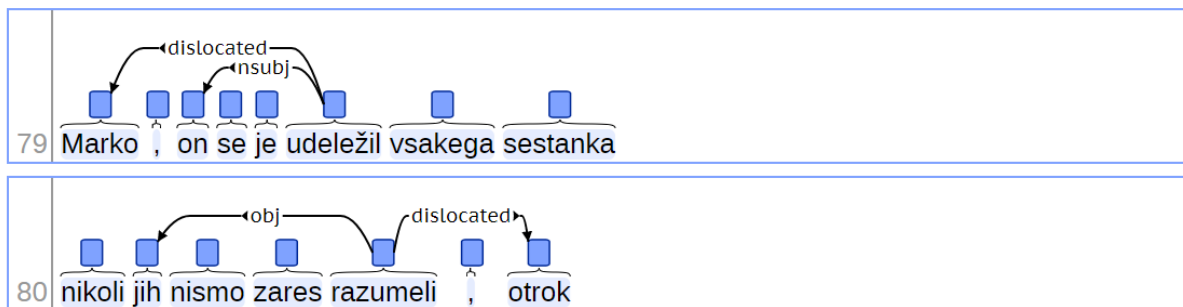
dislocated: dislocated elements

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **dislocated**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/dislocated.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Z relacijo **dislocated** označujemo dislocirane besede, ki običajno stojijo na robu povedi in ne opravljajo nobene izmed jedrnih skladenjskih vlog oz. dodatno pojasnjujejo enega izmed izraženih jedrnih elementov. Tipičen primer so denimo **izpostavljene besede** na začetku povedi ali izpostavljene besede na koncu povedi za dodajanje pojasnila.

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **dislocated** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **dislocated** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **dislocated** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

expl: expletive

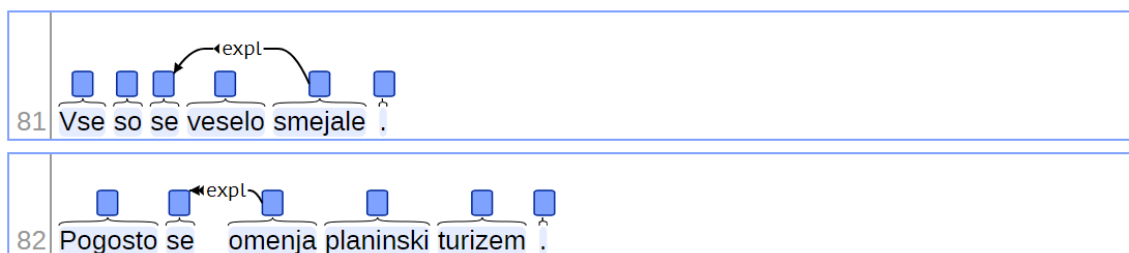
Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **expl**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/expl>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Z relacijo **expl** označujemo pomensko izpraznjene (ekspletivne ali pleonastične) samostalniške besede, ki opravljajo vlogo stavčnega člana oz. argumenta povedka na skladenjski ravni, ne pa na pomenski.

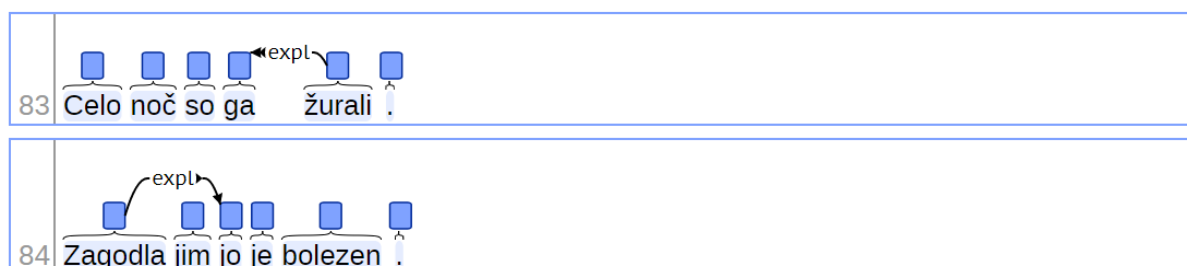
V slovenski drevesnici s to relacijo označujemo naslonski obliki povratnoosebnega zaimka **se** (**se**, **si**), kadar se pojavljata ob **stalno povratnih glagolih** (glagol brez morfema *se* ne obstaja oziroma ima drugačen pomen, npr. *oddahnniti si/se*, *dati se*) ali v **strukturah s trpnikom** (npr. *se reče*).

Zaimka *si/se* v drugih vlogah označujemo glede na skladenjsko vlogo, kot direktni (**obj**) ali indirektni (**iobj**) predmet. Vlogo predmeta prepoznamo po tem, da lahko zaimek zamenjamo z nenaslonsko varianto (*sebe/sebi*) ali drugo samostalniško zvezo (npr. *umiti se* → *umiti nekoga/sebe*).

V primeru dileme med obema interpretacijama (**expl** proti **obj/iobj**), si lahko pomagamo z iskanjem podobnih primerov v že označenem korpusu in s smernicami v članku [Gantar et al. 2018](#). (poglavje 5.1. *Inherentno povratni glagoli (IRV)*).

Prav tako oznako **expl** uporabljamo za povezovanje naslonskih oblik osebnih zaimkov **ga** in **jo** v **glagolskih frazemih** spodnjega tipa, v katerih zaimek ne nastopa v vlogi udeleženca glagolskega dejanja.

Na enak način obravnavamo tudi **rodilniške zaimke** v primerih, kjer se zaimek in osebek **nanašata na istega udeleženca**. V teh primerih gre pogosto za nikalne stavke.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

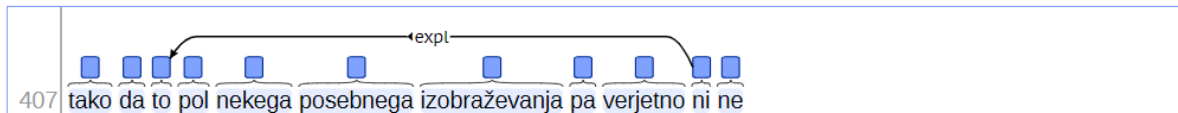
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

V ekspletivni vlogi se v govoru pogosto pojavljajo tudi kazalni zaimki **to**.

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **exp1** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **exp1** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **exp1** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

fixed: fixed multiword expression

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **fixed**:<https://universaldependencies.org/u/dep/fixed.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Relacija **fixed** je (poleg **flat** in **compound**) ena od treh relacij za označevanje večbesednih enot. Uporablja se za povezovanje **stalnih besednih zvez s slovnično vlogo**, kot so večbesedni vezniki, predlogi, prislovi in druge oblike skladenjskih zvez, ki imajo običajno tudi ustaljeno obliko. Izvor povezave je vedno prva beseda v zvezi, s katere so povezane tudi vse nadaljnje besede v zvezi.

85	
86	
87	

V drevesnici SSJ-UD so trenutno z relacijo **fixed** označene besedne zveze na spodnjem seznamu. Ta ni zaključen in se lahko po presoji dopolnjuje z novimi zvezami:

- *L. R., O. K., a priori, a vendar, ad hoc, ali ne, ali pa, ampak tudi, bog ve, bog ve kako, če ne, češ da, čim dlje, čim dalje, čim prej, d. d., d. o. o., de facto, et al., hočeš nočeš, in tako dalje, in tako naprej, in sicer, in to, in vendar, kadar koli, kaj šele, kakor da, kakor koli, kakor koli že, kakršen koli, kamor koli, kar se da, kateri si bodi, kateri koli, k. g., kdo ve, kdo ve kako, kdo ve kje, kdor koli, kdove kakšen, kdove katerikrat, kjer koli, kljub temu, kljub temu da, ko dab, komaj da, kot da, kot če, kot npr., kot pa da, le da, manj kakor, manj kot, mar ne, marveč tudi, medtem ko, na pr., na primer, namesto da, ne da, ne dolgo, ne glede na, ne le, ne nazadnje, ne pa, ne samo, ne vem kakšen, o ti boga, pa vendar, pač pa, potem ko, op. p, p. p. s., pr. n., pr. n. š., pr. n. št., per se, po navadi, potem ko, predvsem pa, razen da, redko kateri, redko kdo, reci in piši, res da, s tem, s tem da, s tem ko, se pravi, se pravi da, samo da, s. p, sedaj ko, t. i., t. j., t. m., tako da, tako imenovan, tako kot, tako kot da, tako rekoč, takoj ko, takrat ko, temveč tudi, več kakor, v kolikor, v naprej, v. d., več kot, zato da, za to ker, zato ker, zdaj ko, z. o. o., še posebno, še posebej, še preden, šele ko, že ko*
- +/-
- *a la, a ne, ar pa, a ne da, hvala bogu, in pa, Jezus Marija, kakor če, kot pa, ker da, ma paa, non stop, ob tem da, pa najsibo, prav tako, samo da, se pravi, to se pravi, ne samo da, se pravi da, en dva tri, ob tem da, ne pa da, še vedno, še zmeraj, skoraj da, sploh pa, tako ka, v d, vsake toliko ...*

Če se med dele večbesedne enote vrine vejica, ki ne spreminja pomena oz. funkcije zveze kot

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

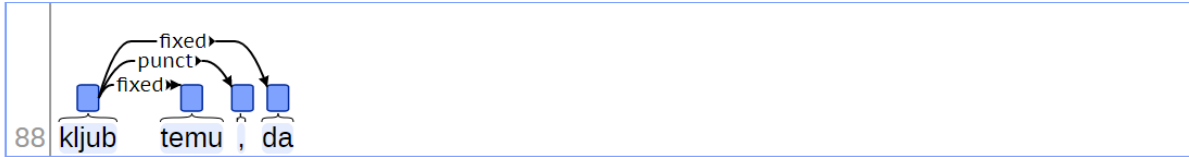

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

celote, besede povežemo na enak način kot zgoraj. Vejico povežemo s povezavo [punct](#) z jedra zveze.

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **fixed** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **fixed** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **fixed** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

flat: flat multiword expression

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **flat**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/flat.html>

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **flat:foreign**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/flat-foreign.html>

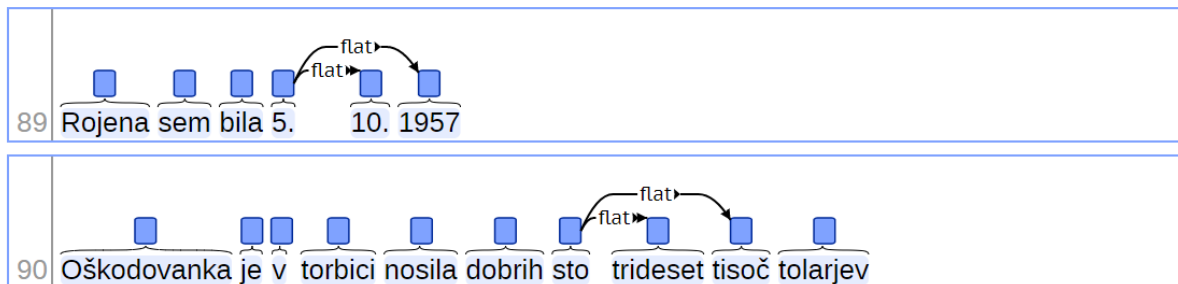
Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **flat:name**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/flat-name.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Relacija **flat** je (poleg relacij [fixed](#) in [compound](#)) ena od treh relacij za označevanje večbesednih enot. Uporablja se za eksocentrične strukture (strukture brez očitnega jedra), kot so imena ali datumi. Izvor povezave je vedno prva beseda v zvezi, s katere so povezane tudi vse nadaljnje besede v zvezi. V slovenskih drevesnicah uporabljamo tri različne vrste relacije **flat**.

Za povezovanje gradnikov **datumov in večbesednih števnikov** uporabljamo splošno relacijo **flat**.

Prav tako splošno relacijo **flat** uporabljamo za zapise izgovorjenih večbesednih enot, ki bi jih v izvorno pisnih besedilih pričakovali zapisane drugače, npr. za zapise **izgovorjenih decimalnih števil** (npr. 2,5 %), **naslovov spletnih strani** (npr. www.radiocapris.si/kikiriki) ali **črkovanih besed** (npr. *l-a-s-i*).

ARRS

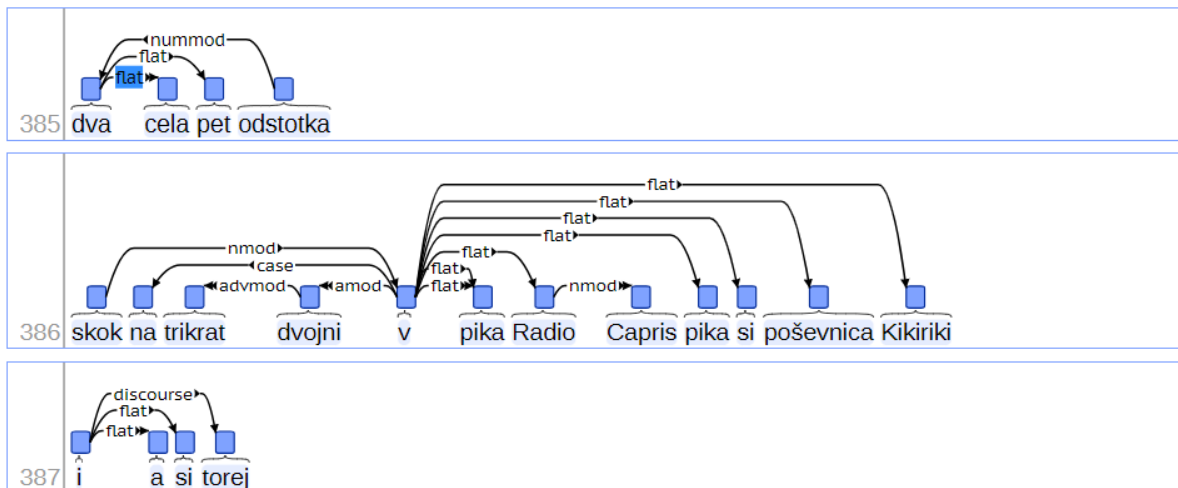
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

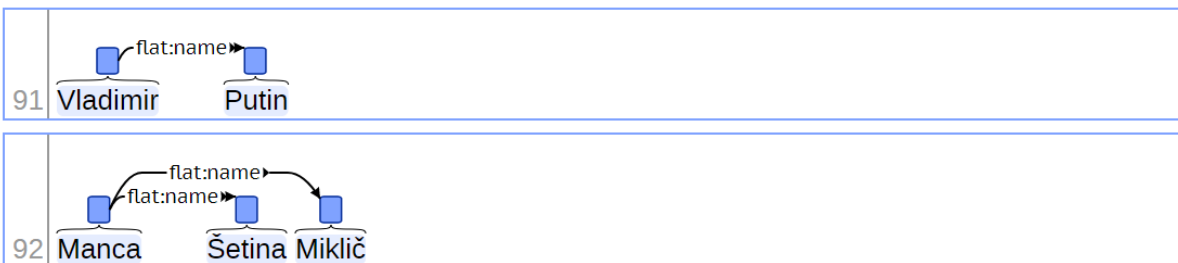
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

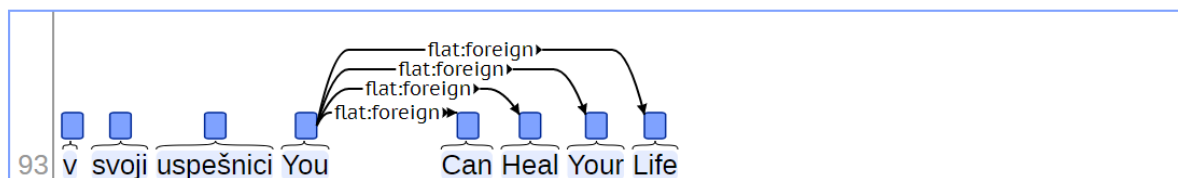
EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Za povezovanje delov **osebnih imen** uporabljamo izpeljano relacijo **flat:name**.

Za povezovanje delov **tujejezičnih izrazov** uporabljamo izpeljano relacijo **flat:foreign**. To velja le za tujejezične občnoimenske izraze, ne pa lastna imena.

[Pozor, tujejezična lastna imena!]

Tudi tujejezična večbesedna zemljepisna in stvarna lastna imena obravnavamo kot ploske strukture, pri katerih se vsi elementi povezujejo s prvega elementa. Za razliko od občnoimenskih tujejezičnih izrazov je tu tip relacije med elementi **nmod**. V trenutni verziji SSJ-UD ti primeri sicer še niso enotno označeni.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **flat** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **flat** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **flat** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

- [uporabne statistike](#) o relaciji **flat:name** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **flat:name** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **flat:name** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

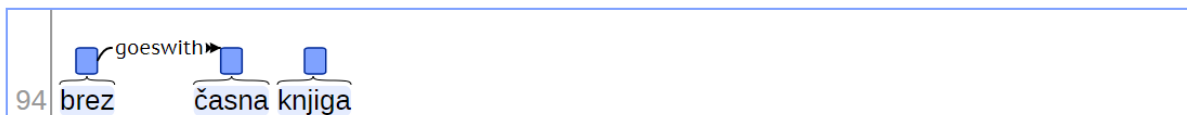
- [uporabne statistike](#) o relaciji **flat:foreign** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **flat:foreign** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **flat:foreign** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

goeswith: goes with

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **goeswith**:
<https://universaldependencies.org/u/dep/goeswith.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Relacijo **goeswith** uporabljamo za povezovanje dveh ali več **razdruženih delov besede**, ki bi jih glede na siceršnjo rabo v jeziku pričakovali pisane skupaj. Izvor povezave je vedno prvi del besede, na katerega so nato povezani vsi deli, ki sledijo.

Pozor, oznako **goeswith** uporabljamo izključno za povezovanje razdruženih delov besed, ki so posledica **tehničnih napak ali očitnih zatipkov**, saj se v taki obliki beseda v besedilih redko pojavlja. Za povezovanje delov besed, ki se v slovenščini v istem pomenu pogosto pišejo bodisi skupaj bodisi narazen (npr. *kadar koli, po navadi*), uporabljamo oznako [fixed](#).

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **goeswith** v korpusu SSJ-UD
- V korpusu SSJ-UD trenutno ni pojavnic z oznako **goeswith**.

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

iobj: indirect object

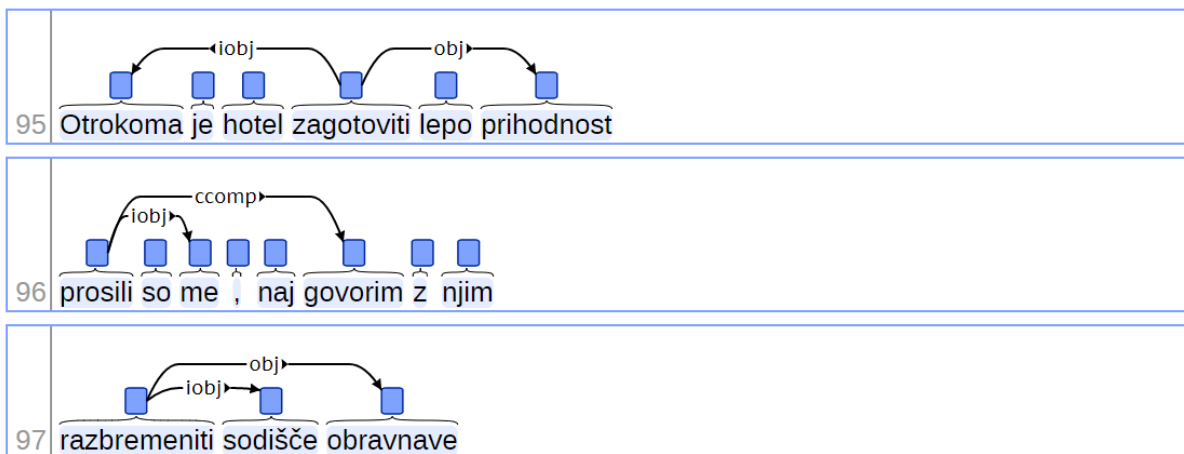
Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **iobj**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/iobj.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Posredni, nepremi oz. indirektni predmet povedka (**iobj**) je katerakoli samostalniška zveza, ki nastopa v vlogi jedrnega argumenta, a ni osebek (**nsubj**) ali neposredni predmet (**obj**).

V slovenščini v tej vlogi tipično nastopajo **predmeti v dajalniku**, ki na pomenski ravni opravljajo udeležensko vlogo prejemnika dejanja, ni pa nujno, saj lahko v tej udeleženski vlogi nastopajo tudi predmeti v tožilniku.

[Pozor, najprej preveri število predmetov!]⁹

V skladu s splošnimi smernicami tudi v drevesnici SSJ-UD trenutno velja robustno pravilo: če je v stavku samo en nestavčni predmet, je ta ne glede na sklon ali udeležensko vlogo vedno označen kot premi predmet (**obj** oz. **ccomp**). Če je besednozvezno (**obj**) ali stavčno izraženih predmetov (**ccomp**) predmetov več, za vse nadaljnje uporabljamo oznako **iobj**. Pri odločanju, kateri izmed predmetov je **obj** in kateri **iobj**, upoštevamo udeleženske vloge (**obj** – prizadeti predmet dejanja, **iobj** – prejemnik dejanja).

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **iobj** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **iobj** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **iobj** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

⁹ **Pozor!** Nedavno je prišlo do [spremembe splošnih smernic](#), ki dopušča rabo oznake **iobj** tudi, kadar je to edini predmet v stavku, kar je treba prenesti tudi v slovenske smernice oz. drevesnice.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

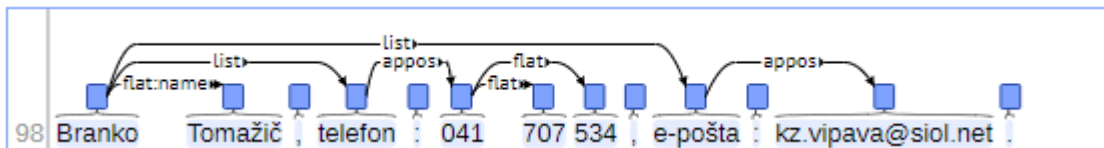
list: list

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **list**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/list.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Relacijo **list** uporabljamo za označevanje nizov primerljivih enot, denimo pri **naštevanju v obliki seznamov**, če so tovrstni sezname prikazani znotraj povedi. Jedro strukture je vedno prvi element, s katerega so povezani vsi nadaljnji elementi v nizu. Ta relacija se sicer uporablja redko in le v primerih, ko strukture ni mogoče analizirati z uporabo drugih oznak, na primer kot priredje ([conj](#)).

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **list** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **list** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **list** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

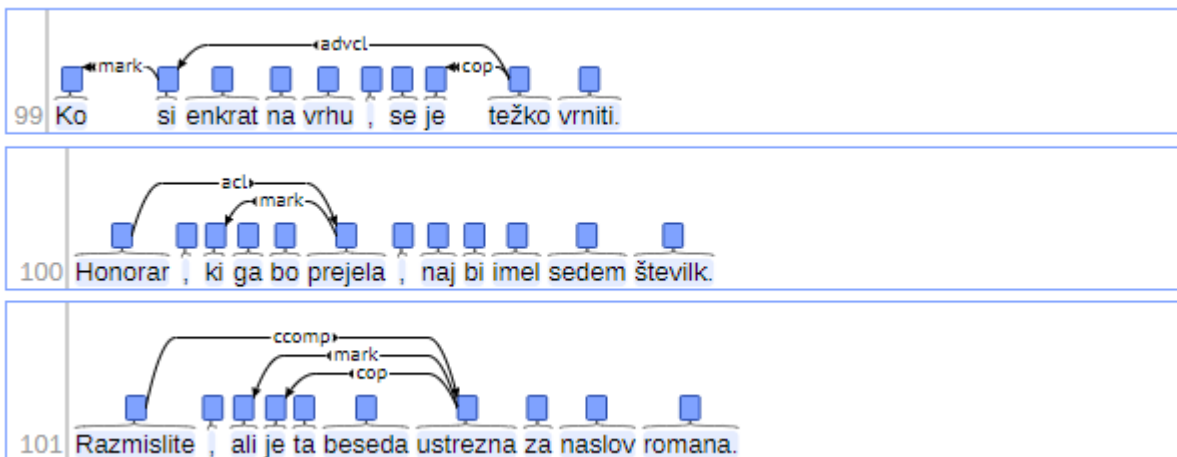
mark: marker

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **mark**:

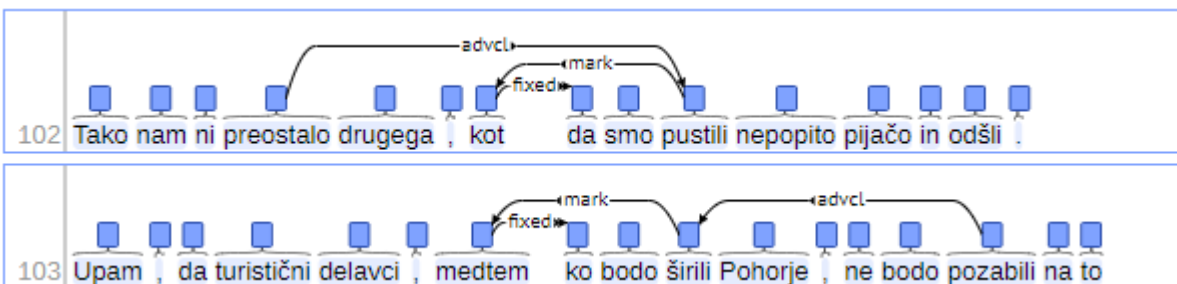
<https://universaldependencies.org/u/dep/mark.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Relacijo **mark** uporabljamo za besede, ki označujejo podrejenost nekega stavka glede na njegov nadredni stavek. Tipično so to **podredni vezniki**, ki uvajajo odvisnike različnih vrst. Izvor povezave je jedro podrednega stavka, njen cilj pa veznik.

Kadar v vlogi podrednega veznika nastopa ustaljena besedna zveza (**fixed**), je cilj povezave **mark** prva beseda v nizu (jedro zveze).

[Pozor, vprašalnice!]

Vprašalnice, ki lahko prav tako uvajajo podredne stavke (npr. *kdo, komu, česa; kakšen, kateri; kam, kako, kje ...*), označujemo glede na stavčnočlensko vlogo, ki jo v stavku opravljajo, in ne kot veznik **mark** (glej tudi [razdelek o vprašalnicah](#) v poglavju o težavnejših strukturah).

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **mark** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **mark** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **mark** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

nmod: nominal modifier

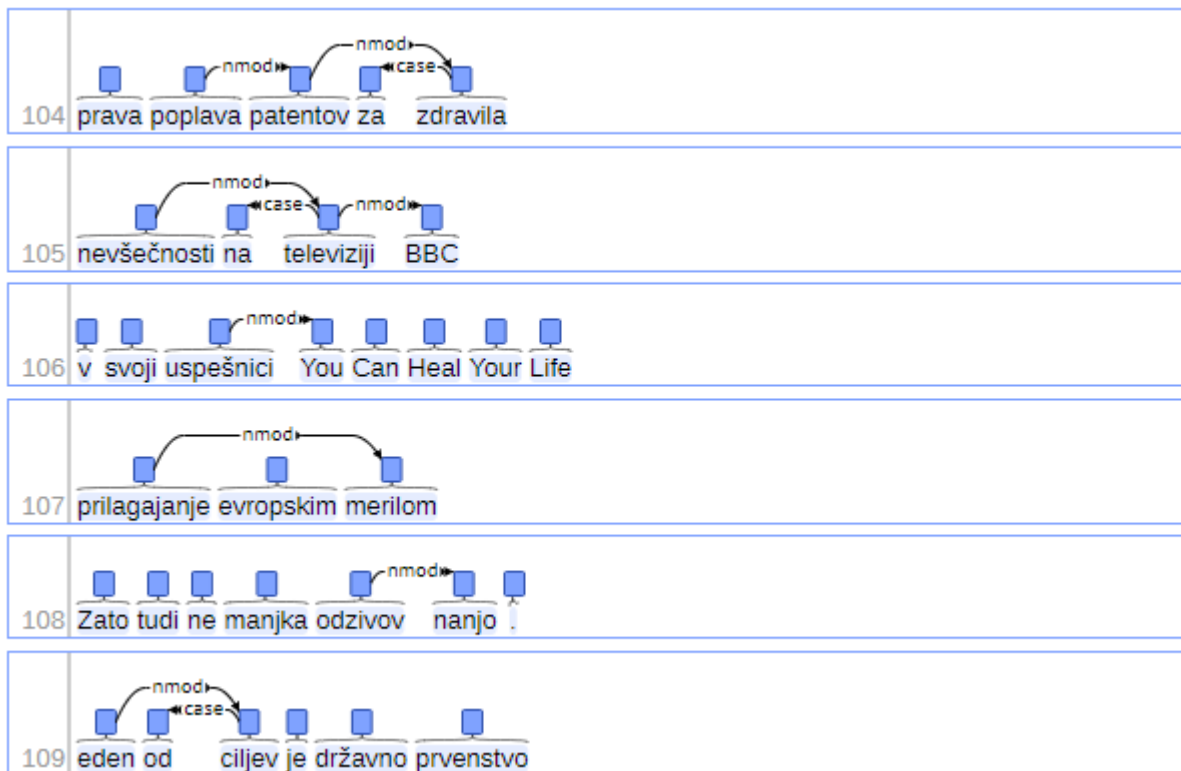
Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **nmod**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/nmod.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Samostalniška določila oz. samostalniški prilastki (**nmod**) so samostalniške besedne zveze, ki določajo oz. modificirajo neko drugo samostalniško besedno zvezo.

V slovenščini s to relacijo tipično označujemo **desne neujemalne samostalniške prilastke** različnih vrst, kot so neujemalni prilastki v rodilniku, imenovalniku ali drugih sklonih, pa tudi prilastki v obliki predložnih zvez.

Pri **ujemalnih desnih prilastkih** kot jedro zveze (izvor povezave **nmod**) označujemo prvi samostalnik v nizu.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

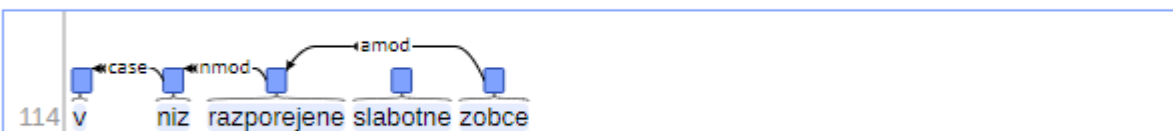
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

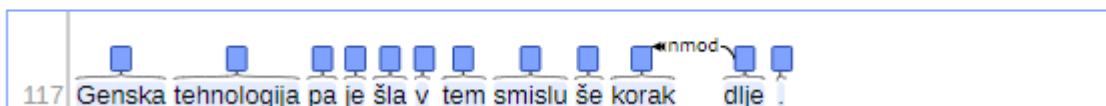
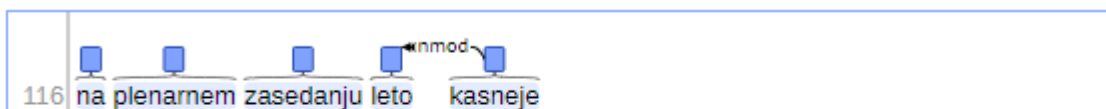

Relacijo **nmod** uporabljamo tudi za samostalniška **določila pridevniških prilastkov** znotraj besednih zvez.

Pozor, **nmod** uporabljamo samo za samostalniška določila tistih pridevnikov, ki nastopajo v vlogi prilastkov znotraj besednih zvez. Če samostalnik določa pridevnik v vlogi povedkovega določila (torej pridevnik, ki stoji ob glagolu *biti*, npr. *otroci so razporejeni v vrsto*), samostalniško zvezo obravnavamo kot vezljivostni argument povedkovega določila, za kar uporabimo relacijo [obl](#).

V skladu s podedovano prakso SSJ v drevesnici SSJ-UD z **nmod** označujemo tudi samostalniška **določila v prislovnih zvezah** spodnjega tipa:

Kot **nmod** označujemo tudi določila v tipično govornjeni zvezi *hvala za* + zveza v tožilniku, v kateri je samostalnik *hvala* izvor, predložna zveza pa cilj povezave **nmod**.

ARRS

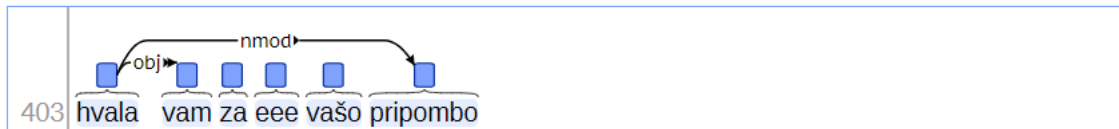
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Koristne povezave:

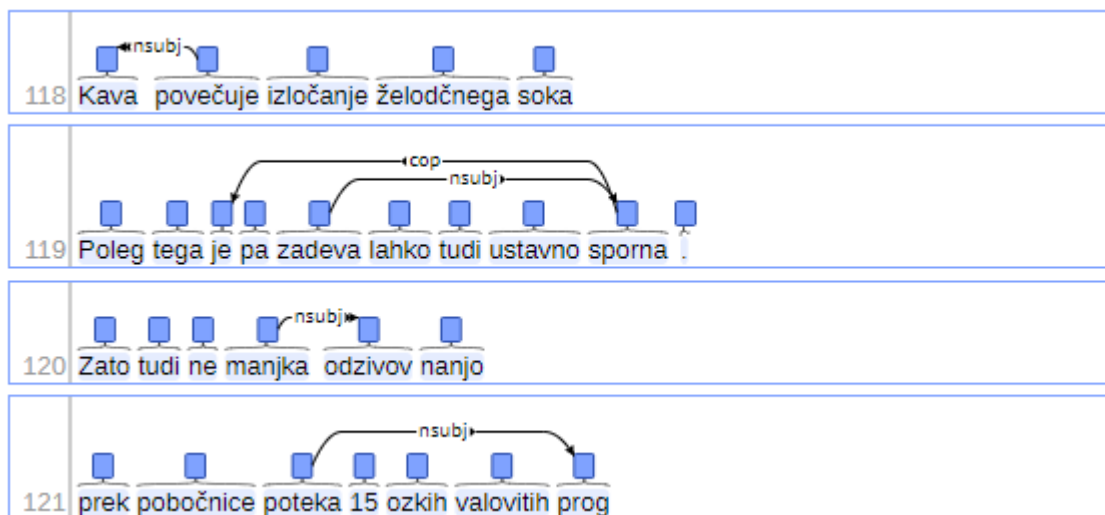
- [uporabne statistike](#) o relaciji **nmod** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **nmod** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **nmod** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

nsubj: nominal subject

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **nsubj**:
<https://universaldependencies.org/u/dep/nsubj.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Samostalniški osebek (**nsubj**) je samostalnik oz. samostalniška besedna zveza v vlogi skladenjskega osebka stavka, ki odgovarja na vprašanje *kdo ali kaj*. V slovenščini s to relacijo tipično označujemo samostalnike v **imenovalniku**, v primeru zanikanja ali rabe z izrazi količine pa tudi v roditelju.

[Pozor, brez logičnih osebkov!]

Z relacijo **nsubj** ne označujemo t. i. logičnih osebkov – vršilcev ali doživljalcev dejanja na pomenski ravni, ki so na skladenjski ravni izraženi drugače kot imenovalniški osebki, npr. s predložno zvezo (npr. *pri nas jemo*) ali kot predmet v tožilniku (*Mijo zebe*) oz. dajalniku (*meni se je zdelo*). Tovrstne strukture označimo glede na površinsko skladenjsko zgradbo (torej kot obl, obj oz. iobj) in ne glede na udeležensko vlogo.

Koristne povezave:

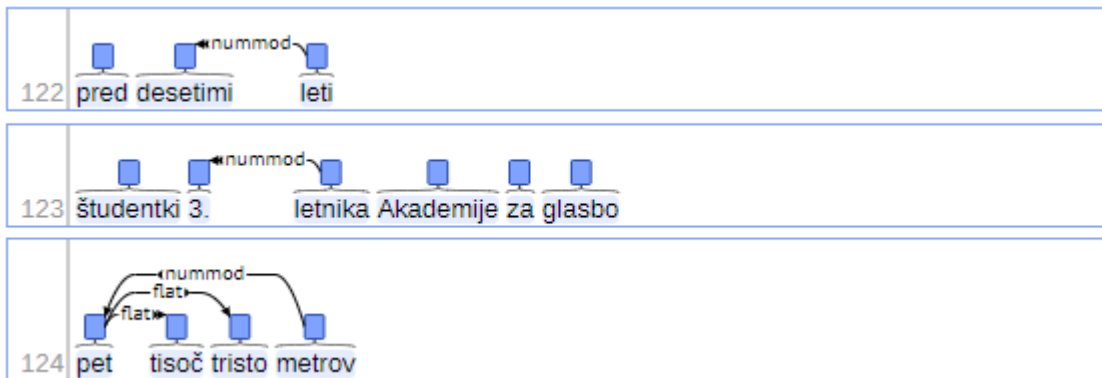
- [uporabne statistike](#) o relaciji **nsubj** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **nsubj** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **nsubj** v korpusu SSJ-UD v orodju Devesnik

nummod: numeric modifier

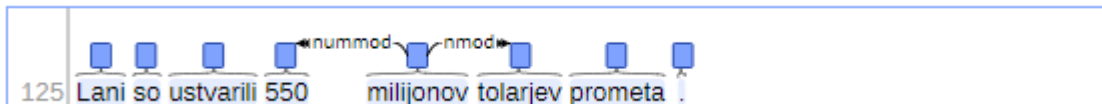
Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **nummod**:
<https://universaldependencies.org/u/dep/nummod.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

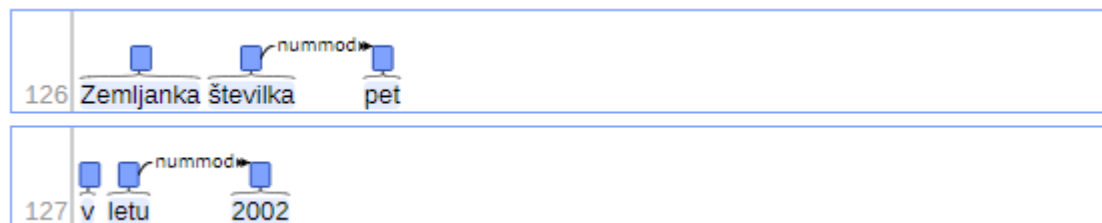
Numerično določilo samostalnika (**nummod**) je katerokoli **število**, ki samostalniku oz. **samostalniški zvezi določa količino**.

To velja tudi za števila, ki določajo količinske samostalnike, kot so *milijon*, *milijarda* in *bilijon*.

Numerični modifikatorji **nummod** lahko nastopajo **tudi v vlogi desnih prilastkov**.

[Pozor, samo števniki!]

Oznako **nummod** pripisujemo samo besedam, ki spadajo med števnike (**NUM**), ne pa drugim besedam za izražanje količine, kot so nekateri določilniki (*veliko*, *malo*), pridevniki (*prvi*, *drugi*) ali samostalniki (*milijon*, *milijarda*, *bilijon*).

[Pozor, predložne zveze!]

Relacije **nummod** običajno ne uporabljamo za označevanje števnikov v vlogi jedra predložnih zvez, kot prikazujeta spodnja primera. Te strukture namreč interpretiramo kot zveze s posamostaljenim števnikom in jim zato v skladu s pravilom povzdigovanja določil na mesto izpuščenega jedra (glej [poglavje o elipsah](#)) pripišemo enako povezavo, kakršno bi pripisali

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

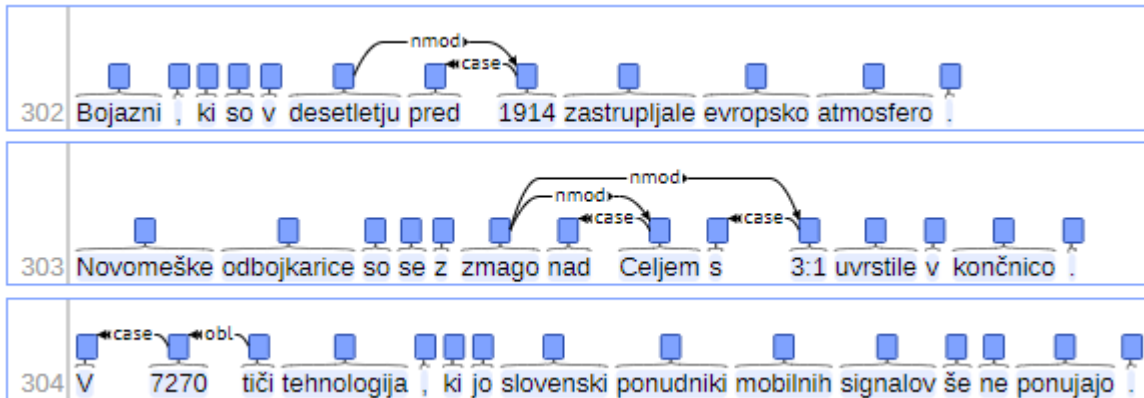
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

predložni zvezi z izraženim samostalnikom (npr. [nmod](#), [obl](#) ipd.).

V spodnjem primeru tako zvezam *pred 1914, s 3:1, v 7270* pripišemo enako povezavo, kot če bi se ob njih pojavljali samostalniki *leto, izid oz. model*.

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **nummod** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **nummod** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **nummod** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

obj: object

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **obj**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/obj.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Predmet povedka (**obj**) je poleg osebkca eden izmed dveh jedrnih argumentov povedka. Tipično s to relacijo označujemo samostalnike ali samostalniške zveze, ki označujejo prizadeti predmet dejanja oz. entiteto, ki spreminja stanje ali položaj (premi, neposredni oz. **direktni predmet**). V slovenščini so to najpogosteje predmeti v tožilniku in zanikanem rodilniku, ni pa nujno.

128	Andreja Burin pa je dobila posebno pohvalo
129	Neznosna teža nahrbtnika me je vlekla v globino.
130	Trojka ni upoštevala opozorila poročevalca Specialeja
131	Suho listje jima je šelestelo pod čevlji

Z relacijo **obj** označujemo tudi predmete, ki izhajajo iz pridevniških in (redkeje) samostalniških povedkovih določil.

132	Mladi gasilci so prav željni vaj.
133	K sreči niste zapisani samo šahu.
134	Župancič je bil domači učitelj grofiču Manfredu Attems

V primeru dileme, ali je dana samostalniška zveza predmet (**obj**) samostalniškega povedkovega določila, kot v primeru *biti učitelj nekemu zgoraj*, ali njegov sestavni del (**nmod**), glej [poseben razdelek](#) v poglavju o težavnejših strukturah.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

[Pozor, najprej preverimo število predmetov!]

V skladu s splošnimi smernicami tudi v slovenski drevesnici SSJ-UD trenutno velja robustno pravilo: če je v stavku **samo en predmet**, je ta ne glede na sklon ali udeležensko vlogo vedno označen kot premi predmet (**obj**), kot na primer v zgornjem primeru *suho listje jima je šelestelo*. Glej tudi pojasnilo pri relaciji [iobj](#).

[Pozor, brez predložnih zvez!]

Oznake **obj** ne uporabljamo za povezovanje predložnih zvez, tudi če so vezljivostno ali pomensko obvezne (npr. *veliko se je govorilo o hladni vojni*). Ne glede na pomen in obveznost so predložne zveze vedno označene kot stranski predmeti (**obl**).

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **obj** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **obj** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **obj** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

obl: oblique nominal

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **obl**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/obl.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Odvisne samostalniške zveze (**obl**) so samostalniki in druge samostalniške besedne zveze, ki nastopajo v vlogi nejedrnih (stranskih oz. odvisnih) argumentov povedka.

V slovenščini s to relacijo tipično označujemo **predložne zveze** v vlogi argumentov povedka, ne glede na njihov pomen ali vezljivostno obveznost (tako predmeti kot prislovna določila).

To velja tudi za **navezne oblike zaimkov** (*zame, name, nanj* itd.), ki v nasprotju z uradnimi smernicami UD (še) niso bili razdruženi na nize predloga in osebnega zaimka.

Med odvisnimi samostalniškimi zvezami **brez predlogov** prevladujejo predvsem časovna (*kdaj, koliko časa?*) in načinovna oz. merna določila (*kako, na kakšen način, koliko?*).

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

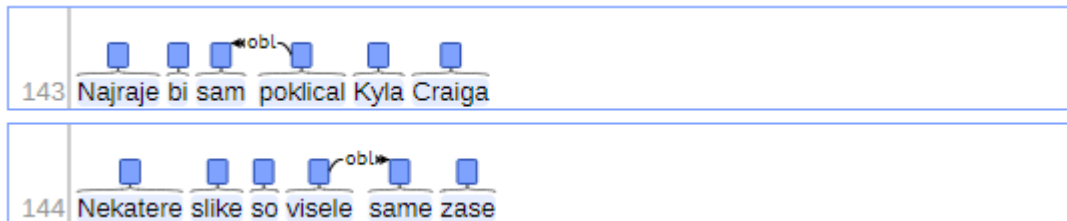

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

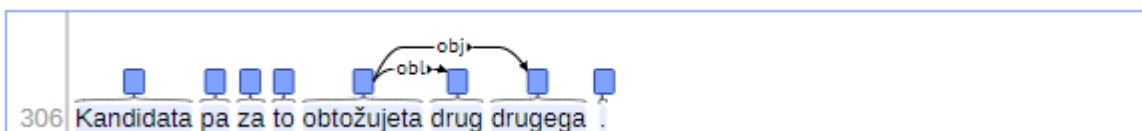

[Pozor, *sam* in *drug*!]

Z relacijo **obl** trenutno označujemo tudi pridevnik *sam* v vseh skladijskih vlogah, ki niso osebek (npr. *sam ni prevzel enakih navad*), levi prilastek (npr. *en sam napad*) ali povedkovo določilo (npr. *na barki sva sama*).

Podobno velja tudi za imenovalniško obliko pridevnika *drug* v zvezah tipa *drug drugega*, *druga ob drugi* ipd., pri katerih v skladu z JOS-SSJ imenovalniško obliko (npr. *drug* ali *druga*) povezujemo kot **obl**, neimenovalniško pa glede na sklon (**obj/iobj** oz. **obl**). Izvor povezave na obe besedi je jedro povedka.

Kandidata pa za to obtožujeta drug drugega

Sorodne tem primerom so tudi besede **ves**, **prvi** in **zadnji** v stavkih, v katerih ne opravljajo vloge osebk. Osebek je v teh stavkih po navadi eksplicitno izražen. Te primere zaradi podobne stavčne vloge obravnavamo na enak način kot *sam* in *drug*.

ARRS

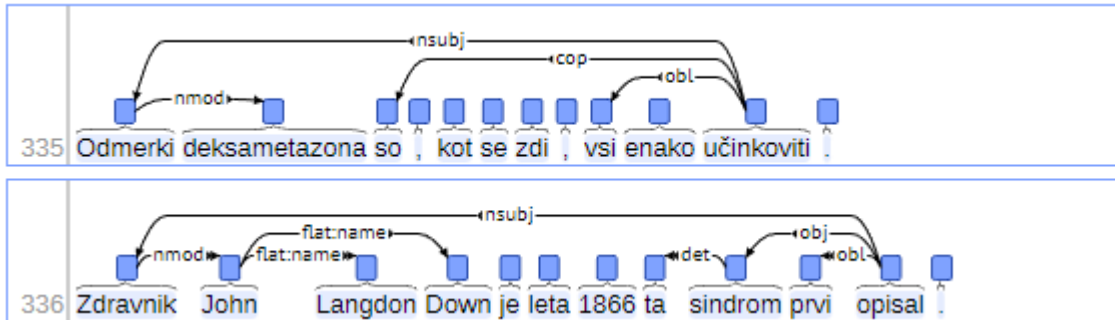
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

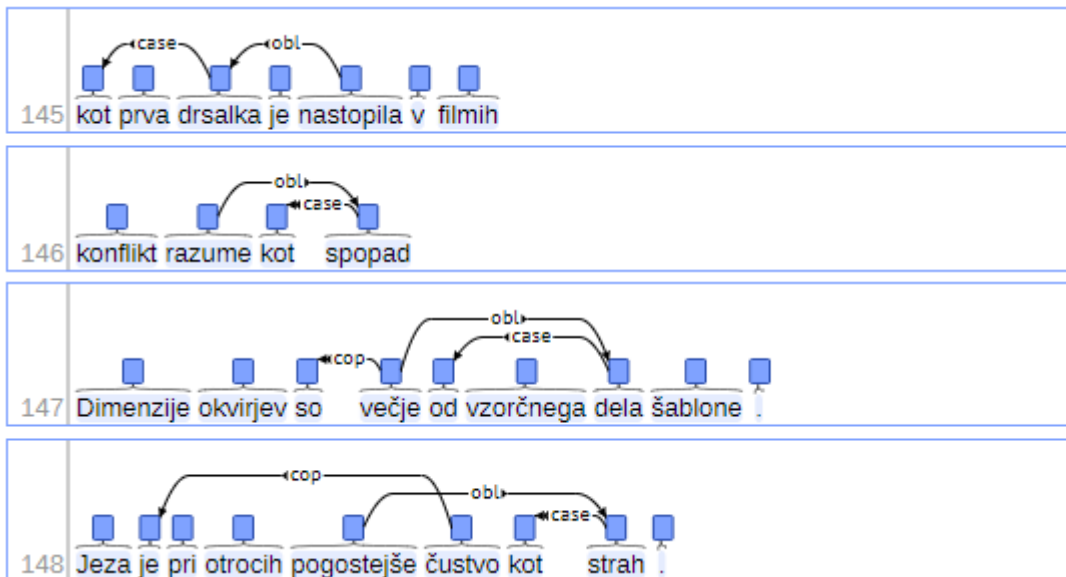

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

[Pozor, neglagolske strukture s primerjalnimi vezniki!]

Z relacijo **obl** trenutno označujemo tudi samostalniške strukture s primerjalnimi vezniki (*kot*, *kakor*) oz. predlogom *od*. To velja tako za samostojne argumente povedka v obliki [načinovnih prislovnih določil](#) (prva dva primera), ki jih povezujemo s *povedka*, kot za dejanske [primerjave](#) (zadnja dva primera), ki jih povezujemo z *lastnosti*, na katero se primerjava nanaša.

Koristne povezave:

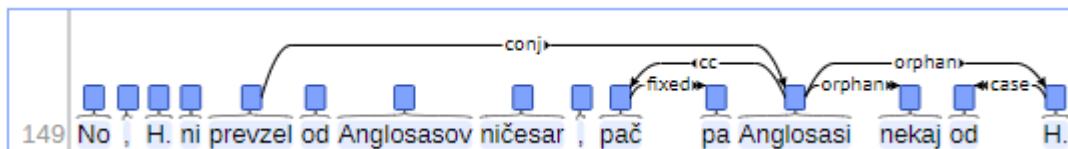
- [uporabne statistike](#) o relaciji **obl** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **obl** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **obl** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

orphan: orphan

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **orphan**:
<https://universaldependencies.org/u/dep/orphan.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

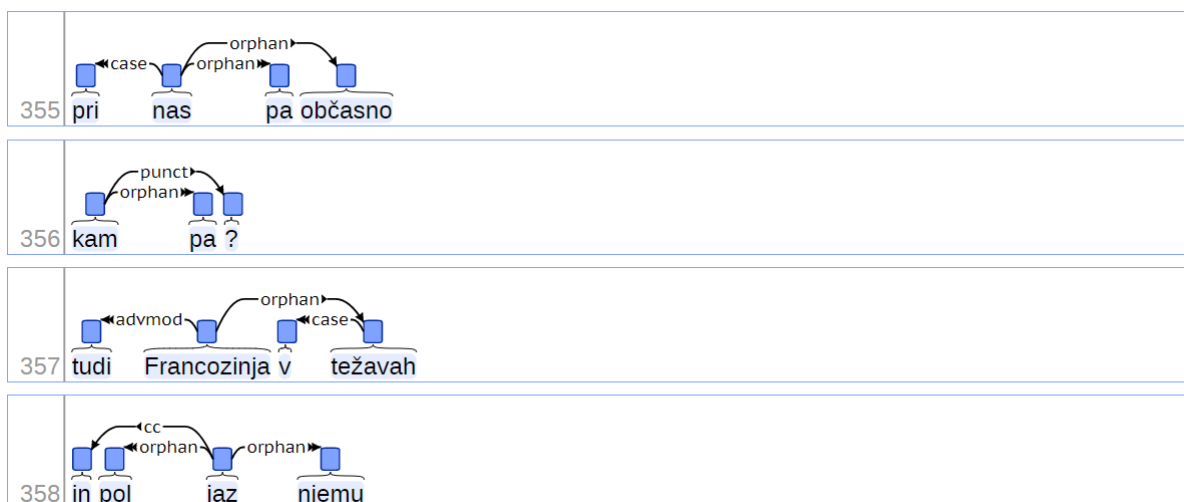
Relacijo **orphan** uporabljamo za povezovanje elementov v eliptičnih strukturah, pri katerih ne moremo uporabiti običajnega mehanizma **povzdigovanja** odvisnega elementa na mesto manjkajočega jedra, saj bi bila taka analiza nenaravna oz. zavajajoča. Tipično se relacija **orphan** uporablja v primerih **elipse povedka, ki ga nadomešča eden izmed njegovih jedrnih argumentov** (osebek, predmet ali prislovno določilo).

Če do izpusta povedka v drugem stavku zgornje povedi ne bi prišlo (*pač pa so Anglosasi nekaj prevzeli od H.*), bi *ne* označili kot predmet (**obj**), *od H.* pa kot odvisno zvezo (**ob1**) povedka. Ker bi bilo zavajajoče ti dve strukturi označiti kot predmet (**obj** oz. **ob1**) novega, povzdignjenega jedra *Anglosasi*, v takih primerih raje uporabimo oznako **orphan**. Za podrobnejšo razlago in več primerov glej tudi posebno [poglavje o elipsah](#).

[Pozor, govor!]

Elipse so še zlasti pogost pojav v govornih besedilih, kjer je poleg izpustov zaradi samopopravljanja ali prekinitev (gl. [reparandum](#) in [parataxis:restart](#)) pogosto izpuščanje povedka, kadar je ta razviden iz sobesedilnega oz. situacijskega konteksta, denimo ob nadaljevanju pogovora znotraj iste teme, športnih komentarjih ali pri uvajanju poročanega govora.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

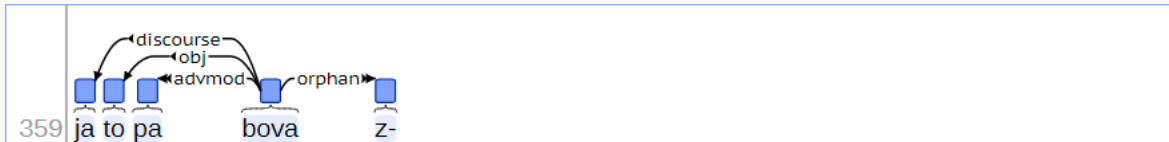

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

V govoru relacijo **orphan** dogovorno uporabljamo tudi za povezovanje nedokončanih besed, ki jim ne sledi neposredni popravek (v tem primeru bi namreč nedokončano besedo označili kot reparandum). Tipično se pojavljajo na koncu nedokončanih izjav.

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **orphan** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **orphan** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **orphan** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

parataxis: parataxis

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **parataxis**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/parataxis.html>

Povezava do smernic za izpeljano relacijo **parataxis:discourse**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/parataxis-discourse.html>

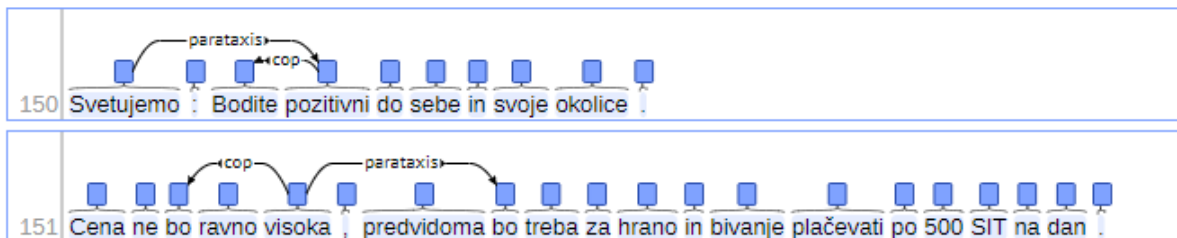
Povezava do smernic za izpeljano relacijo **parataxis:restart**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/parataxis-restart.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Relacijo **parataxis** uporabljamo za označevanje razmerja med besedo (običajno jedrom glavnega stavka) in drugimi elementi, ki z njo niso v priredju, podredju ali kateremkoli drugem jedrnem slovničnem razmerju. Tipično s to relacijo označujemo **stavčna soredja** različnih skupin, ki jih podrobneje opišemo v nadaljevanju.

Relacijo **parataxis** uporabljamo za **soredno povezane stavke**, ki jih je mogoče ločiti v samostojne povedi in med katerimi ni eksplicitnih vezniških sredstev (z izjemo ločil, kot so vejica, podpičje ali dvopičje). Izvor povezave je vedno prvi stavek v nizu.

Kot **parataxis** trenutno obravnavamo tudi tri posebne skupine **priredno povezanih stavkov**:

- o stavčna priredja, v katerih se besedilni povezovalac, običajno označen kot **advmod**, pojavlja **znotraj stavka** (in ne na začetku, prim. [conj](#) in [cc](#)).

- o asidentična (**brezvezniška**) stavčna priredja, v katerih sta glavna oz. odvisna stavka pomensko v priredju, a med njima ni eksplicitnega prirednega veznika. (Relacijo **parataxis** uporabljamo samo za brezvezniška priredja *stavkov*, za brezvezniška priredja samostalniških in drugih besednih zvez pa se uporablja relacija [conj](#).)

ARRS

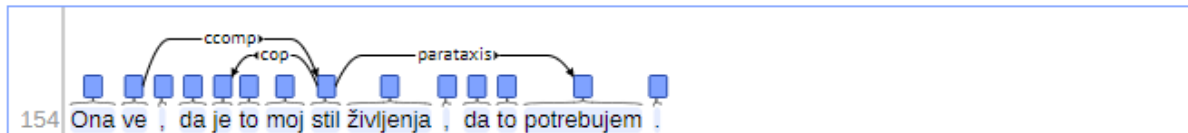
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

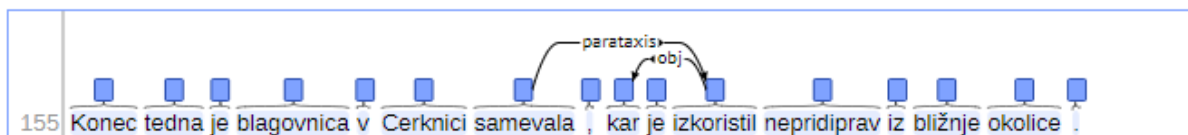
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

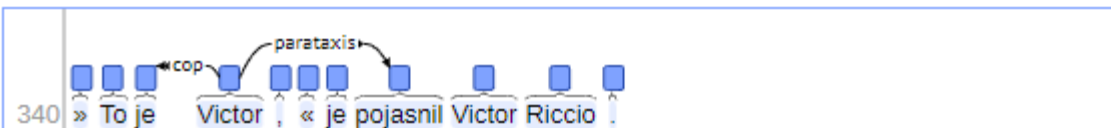
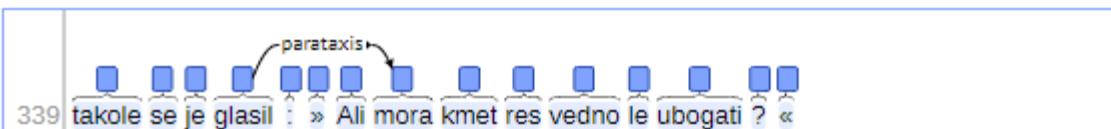
- o komentarji, ki jih vpeljujejo povzegalni zaimkovni vezniki tipa **kar, s čimer, pri čemer** in se ne nanašajo na konkretno nanosnico, temveč na celoten predhodni stavek.

Obravnava besede *kar* v vezniški vlogi je podrobneje opisana v [posebnem poglavju](#).

[Premi govor]

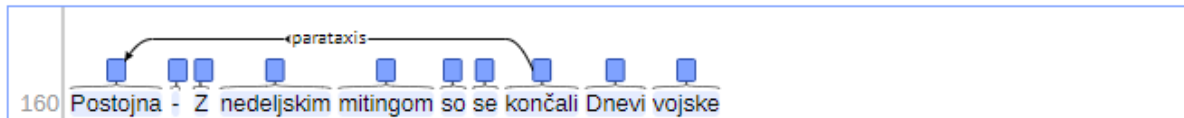
Relacijo **parataxis** uporabljamo tudi za povezovanje razmerij med spremnim stavkom in dobesednim navedkom v **premem govoru**. Ne glede na vrstni red premege stavka in dobesednega navedka je izvor povezave vedno prvi izmed obeh stavkov.

Primere, pri katerih je spremni stavek vrinjen med razdružena dela dobesednega navedka, obravnavamo enako kot povedi z vrinjenim stavkom: izvor povezave je torej glavni del dobesednega navedka, cilj pa je jedro spremnega stavka. Trenutna verzija korpusa SSJ-UD sicer pri premem govoru ni enotno označena.

Poleg povezovanja stavkov relacijo **parataxis** uporabljamo tudi za povezovanje **soredno ležečih samostalniških zvez**, ki jim ni mogoče pripisati katere izmed drugih slovničnih kategorij, denimo v uvodu novinarskih člankov:

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

[Vrinjeni stavki]

Pri označevanju **vrinjenih stavkov** ne glede na pozicijo vrivka v povedi kot izvor povezave označujemo jedro glavnega stavka, kot cilj pa jedro vrivka.

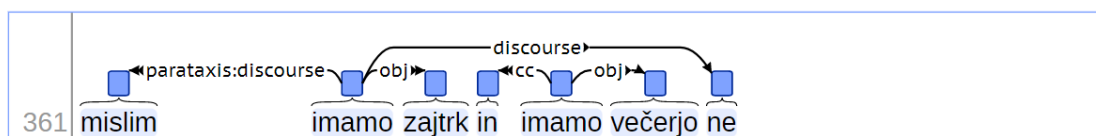

Kot **parataxis** označujemo samo vrinjene stavke z glagoli. Za medmetne vrivke (npr. *Že vidimo, kajne, kako nam Kajn postaja bližji*) glej relacijo [discourse](#).

Če je stavčni člen vrinjen oz. z ločili izpostavljen predvsem zaradi slogovnega poudarka in bi lahko v stavku funkcioniral tudi brez ločil (npr. *Kolikor vem, ima ta beseda(,) vsaj pri večini ljudi(,) negativen prizvok*), strukturo analiziramo kot običajni, neizpostavljeni stavčni člen in ne kot eliptični **parataxis**.

[Glagolski diskurzni označevalci]

Kot posebno skupino vrinjenih stavkov obravnavamo pomensko izpraznjene stavčne parenteze s pragmatično oz. diskurzno funkcijo, kot so izrazi tipa *a veš, mislim, glej, čakaj, recimo, se mi zdi, bi rekel, ne vem*, ki so zlasti pogosti v govornih besedilih. Imajo torej podobne pomenske in skladske lastnosti kot drugi diskurzno-funkcijski izrazi, kakršne označujemo z relacijo [discourse](#), a jih zaradi svoje specifične stavčne oblike oz. eksplicitno izraženega glagola trenutno označujemo z izpeljano relacijo **parataxis:discourse**. Tako kot pri drugih vrstah vrinjenih stavkov ne glede na pozicijo vrivka v povedi kot izvor povezave označujemo jedro glavnega stavka, kot cilj pa jedro vrivka.¹⁰

Miklošič, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025

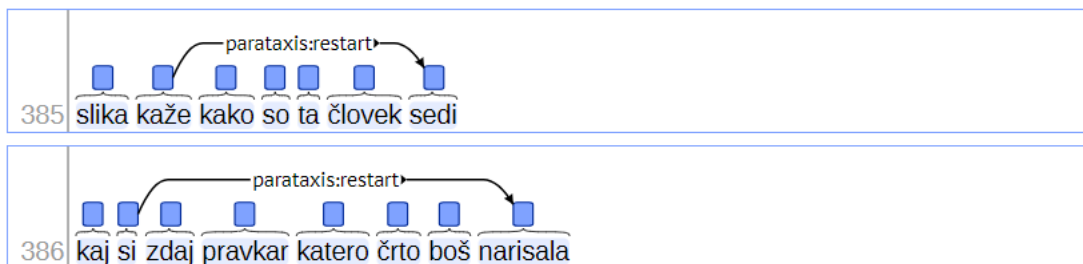
Oznako **parataxis:discourse** uporabljamo samo za samostojne vrinjene stavke, ne pa za stavčne parenteze v obliki odvisnikov, ki jih uvajajo podredni vezniki, npr. *če smem vprašati, če se prav spomnim; če smem; kolikor vem; kot rečeno*. Ne glede na stopnjo ustaljenosti ali pomenske izpraznjenosti tovrstne členkovne stavke označujemo kot prislovne odvisnike ([advcl](#)).

¹⁰ V prihodnjih različicah drevesnice govornje slovenščine utegnemo na podlagi izkušenj govornih drevesnic za druge jezike oznako **parataxis:discourse** ukiniti in jo nadomestiti s splošno oznako **discourse**.

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

[Ponovno začete izjave]

Druga tipično govorjena posebnost pa so nedokončani stavki, ki jih govorci opustijo in nadomestijo z novo ubeseditvijo oz. novim začetkom izjave. V teh primerih drugi stavke označimo kot ponovni začetek opuščene, prvega stavka z relacijo **parataxis:restart**, kot prikazujejo spodnji primeri. V primerjavi z običajnim sorredjem (**parataxis**) ta relacija opozorja, da je prvi element v sorredju skladijsko nezaključen.

Ker tudi nedokončane izjave lahko opišemo kot vrsto samopopravljanj v govoru, velja opozoriti, da oznako **parataxis:restart** uporabljamo zgolj za povezovanje stavkov, pri katerih je pomensko in prozodično jasno razvidno, da gre za niz dveh ločenih izjav, kakršni bi lahko kot taki ločili tudi že pri samem zapisovanju govora. Za raznolika samopopravljanja znotraj stavkov pa uporabljamo relacijo **reparandum**.

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **parataxis** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **parataxis** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **parataxis** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

punct: punctuation

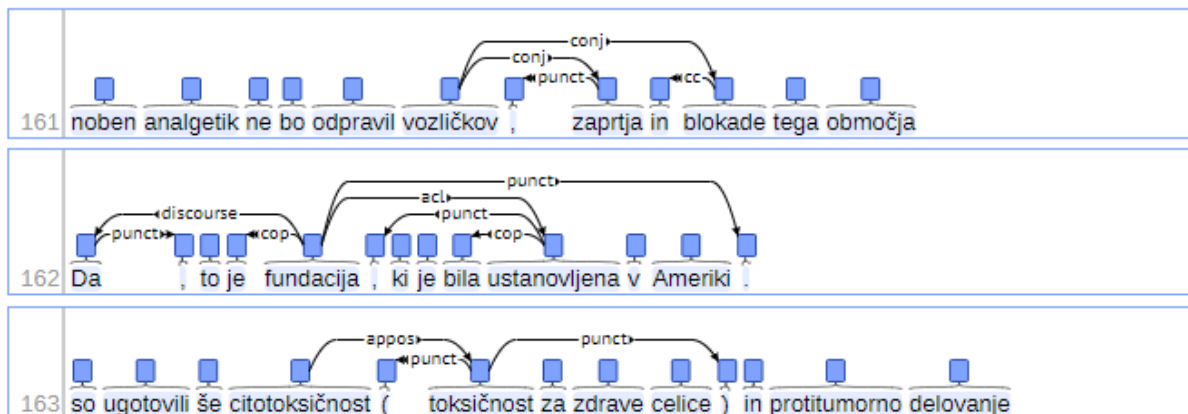
Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **punct**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/punct.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

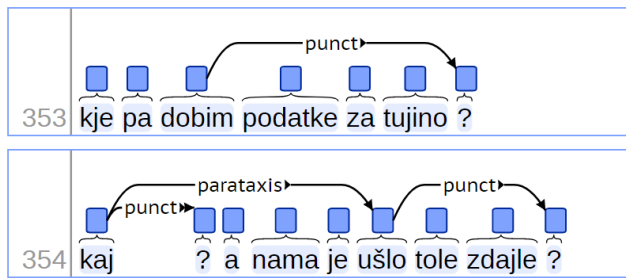
Relacijo **punct** uporabljamo za označevanje stavčnih ločil, kot prikazujejo spodnji primeri. Cilj povezave je vedno ločilo, pri določanju njegovega nadrejenega elementa (izvora povezave) pa si pomagamo s spodnjimi načeli:

1. Ločilo, ki razmejuje priredno povezana elementa, povezujemo na priredni element, ki mu sledi.
2. Ločila, ki obdajajo podrejeno strukturo, povežemo na jedro te strukture.
3. Ločilo vedno povezujemo na najvišje vozlišče znotraj ustrezne strukture, ki še ohranja [projektivnost](#) povezave.
4. Pare ločil, kot so narekovaji, oklepaji ali pomišljaji, povezujemo na isto pojavnico (običajno jedro zveze znotraj obeh ločil), razen če to povzroča [neprojektivnost](#).

V zapisu govornjenih besedil se pojavljata ločili ? in !, ki označujeta vprašalno oz. vzklično **intonacijo** izjave. Kot prikazuje spodnji primer, ju povezujemo na jedro izjave oz. relevantne povedi.¹¹

¹¹ V drevesnici govornjene slovenščine SST so poleg vprašaja (?) in klicaja (!), ki označujeta vprašalno oz. vzklično intonacijo izjave, trenutno kot ločila (besedna vrsta **PUNCT**, skladijska relacija **punct**) sicer označene tudi druge nejezikovne pojavnice tipa *[gap]*, *[pause]*, *[incident]*, *[speaker:laughter]*, ki pa bodo v prihodnosti odstranjene. Dotlej jih dogovorno povezujemo na po enakih načelih kot druge separatorje, npr. vejice ali vezaje.

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST**[Pozor, simboli!]**

Z oznako **punct** povežemo samo pojavnice, označene kot ločila (**PUNCT**), ne pa znakov, ki so označeni kot simboli (**SYM**). Glede na to, da ti nadomeščajo konkretne besede (npr. % kot *odstotek*), slednje analiziramo glede na vsakokratno skladijsko vlogo oz. pomen. Glej tudi povezani [razdelek](#) v poglavju o težavnejših strukturah.

Koristne povezave:

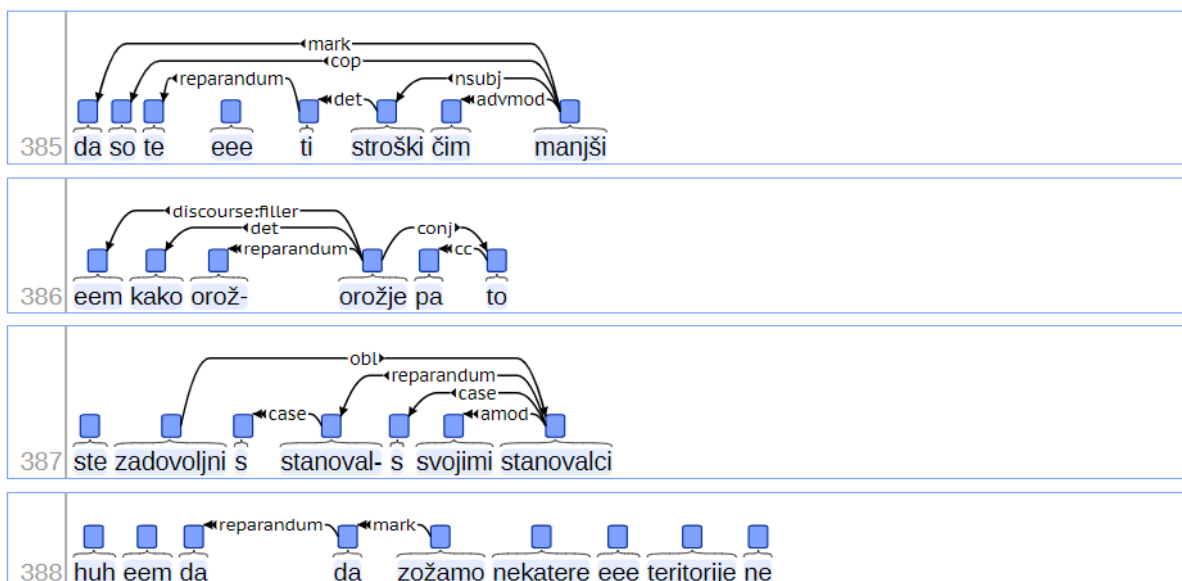
- [uporabne statistike](#) o relaciji **punct** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **punct** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **punct** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

reparandum: overridden disfluency

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **reparandum**:
<https://universaldependencies.org/u/dep/reparandum.html>

Izpeljane smernice za slovenščino:

Z relacijo **reparandum** označujemo različne oblike samopopravljanja (netekočnosti) v spontanem govoru. Izvor povezave je končna oz. želena ubeseditev (popravek, angl. *repair*), njen cilj pa prvotna oz. popravljena ubeseditev (angl. *reparandum*), pri čemer med samopopravljanja štejemo tudi ponovitve identičnih besed z namenom podaljševanja načrtovalnega časa.

Zgornji primeri prikazujejo popravke skladijsko zaključenih besed ali besednih zvez, pogosto pa govorniki nameravajo ubeseditev prekinejo oz. opustijo tudi sredi daljše strukture. Če prekinjena oz. popravljena struktura ni pomensko-skladijsko zaključena enota, njeno notranjo zgradbo analiziramo [enako kot pri drugih vrstah elips](#), tj. s privzdigovanjem jedra in uporabo relacije [orphan](#), če je potrebno. Tudi v teh primerih popravljeno strukturo vežemo na jedro skladijsko ekvivalentnega popravka.

ARRS

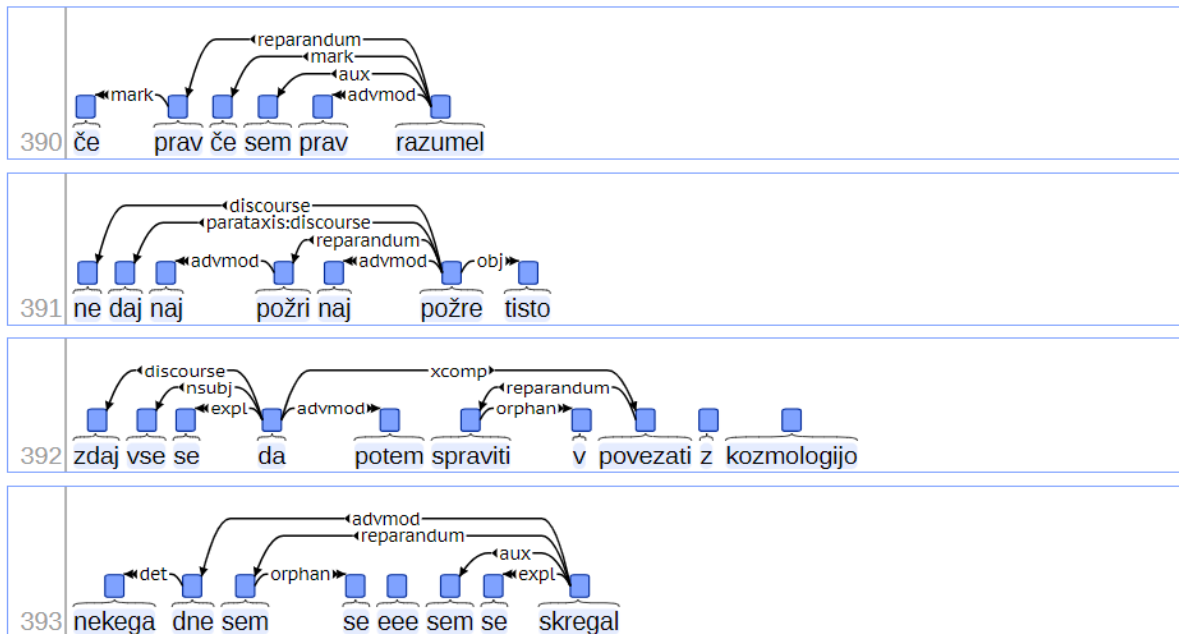
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

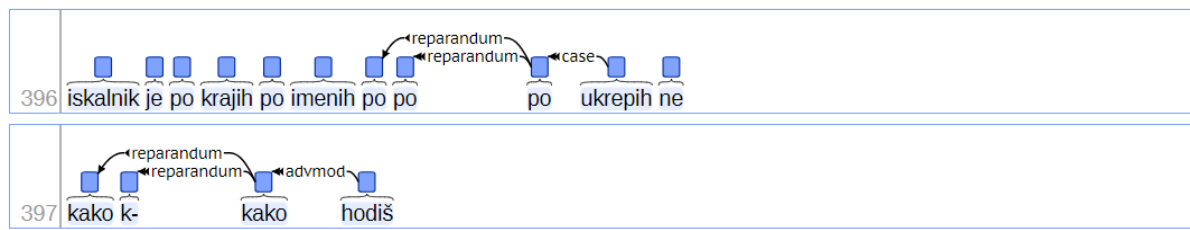

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

[Veriženje popravkov]

V primeru daljšega zatikanja, ko si zaporedno sledi več popravkov oz. ponovnih začetkov iste besede ali besedne zveze, vse popravljene strukture vežemo na isto jedro – končni popravek.

[Deljeni podrejeni elementi]

Tako pri popravljanju zaključenih kot nezaključenih struktur v primeru deljenih podrejenih elementov, ki se povezujejo tako s prvotno ubeseditvijo kot njenim popravkom, elemente vežemo na popravek, kot je npr. določilo *kako* v primeru *kako orož- orožje pa to*.

Na ta način tudi v primeru morebitne odstranitve popravljenih struktur (tj. vseh elementov, ki so povezani na cilj relacije **reparandum**) izjava ostane skladijsko-pomensko zaključena enota (*kako orožje pa to*), kar je načelo, ki ga upoštevamo pri obravnavi samopopravljanj nasploh. Če bi iz zgornjim primerov odstranili popravljene strukture (veje z relacijo *reparandum*), bi nam denimo ostale izjave, kot so: *da so ti eee stroški čim manjši, eee kako orožje pa to, ste zadovoljni s svojimi stanovalci, huh eem da zožamo nekatere eee teritorije ne, če sem prav razumel, ne daj naj požre tisto, zdaj vse se da potem povezati s kozmologijo, nekega dne eee sem se skregal*.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

[Ponovno začete izjave]

Kadar popravljen oz. opuščena enota ni zgolj beseda ali besedna zveza, temveč govorec opusti celoten stavek in ga nadomesti s povsem novim začetkom izjave, tovrstne strukture analiziramo nekoliko drugače – kot soredje med opuščeno in ponovno začeto izjavo, za kar uporabljamo oznako [parataxis:restart](#).

Koristne povezave:

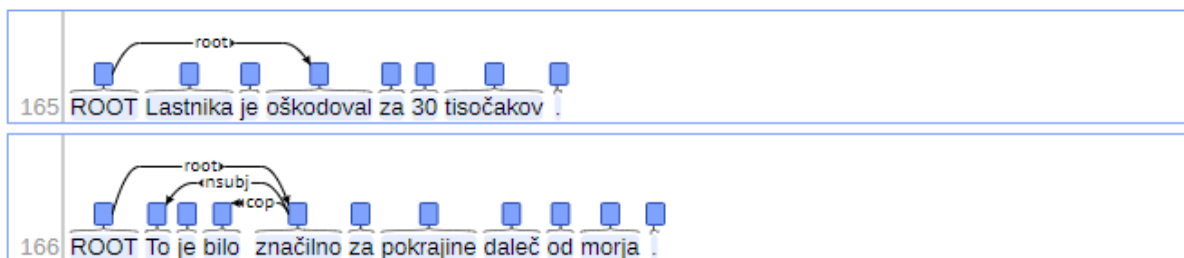
- [uporabne statistike](#) o relaciji **reparandum** v korpusu SST-UD
- V korpusu SSJ-UD trenutno ni pojavnic z oznako **reparandum**.

root: root

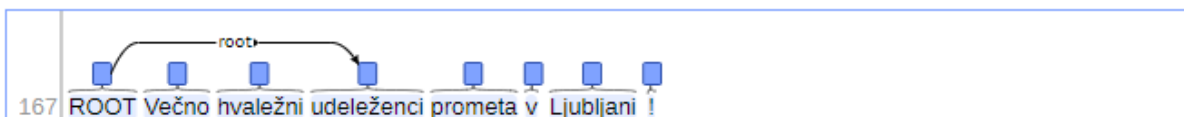
Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **root**:
<https://universaldependencies.org/u/dep/root.html>

Izpeljane smernice za slovenščino

Z relacijo **root**, ki je lahko pripisana natanko eni pojavnici v povedi, označujemo jedro oz. **koren povedi**. To je običajno jedro povedka glavnega stavka povedi.

V primeru glagolske elipse upoštevamo načelo [povzdigovanja elementov](#) in oznako **root** pripišemo jedru ustreznega argumenta izpuščenega povedka.

[Pozor, specifike vmesnika za označevanje!]

Prikaz korenkega elementa oz. nulte pojavnice je odvisen od konkretnega orodja za vizualizacijo oz. označevanje skladijskih dreves. V orodju Q-CAT lahko možnosti prikazovanja korenkega elementa urejamo s klikom na gumb .

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **root** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **root** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

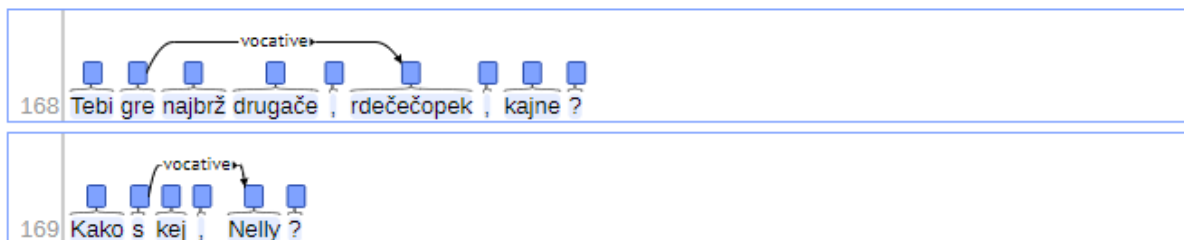
vocative: vocative

Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **vocative**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/vocative.html>

Izpeljane smernice za slovenščino

Z relacijo za zvalnike (**vocative**) označujemo pastavčne **ogovore oz. nagovore** udeležencev nekega sporazumevalnega dogodka (običajno v pogovorih, e-pošti, spletnih diskusijah ipd.). Izvor povezave je jedro relevantnega stavka, njen cilj pa jedro pastavka (običajno samostalniška zveza v imenovalniku).

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **vocative** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **vocative** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **vocative** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

xcomp: open clausal complement

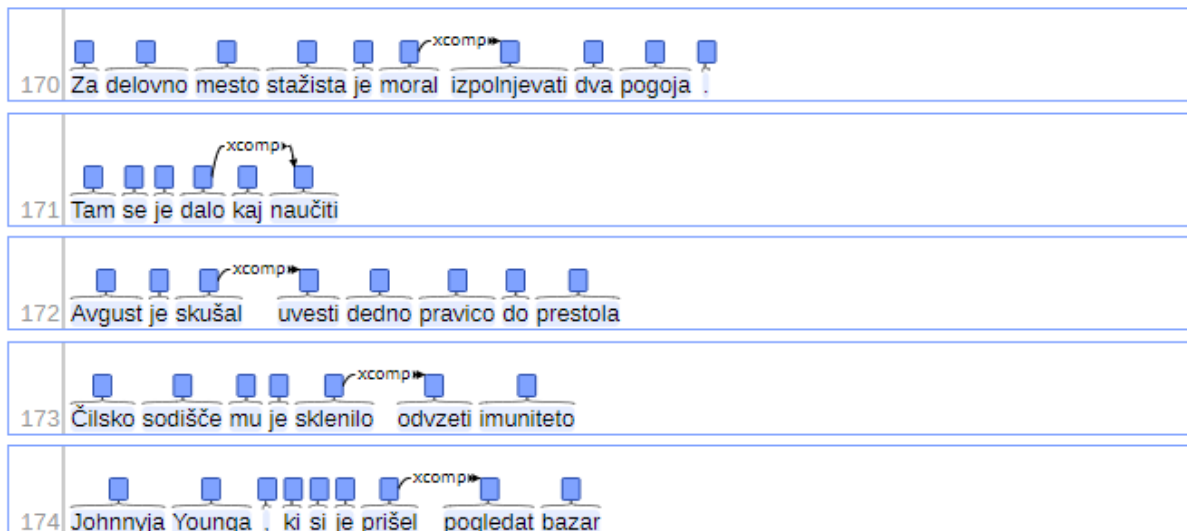
Povezava do univerzalnih smernic za relacijo **xcomp**:

<https://universaldependencies.org/u/dep/xcomp.html>

Izpeljane smernice za slovenščino

Odprta stavčna dopolnila (**xcomp**) glagolov ali pridevnikov so povedkova določila oz. stavki brez lastnega osebka (ta ni izražen niti leksikalno niti morfološko). Osebek lahko razberemo šele iz argumenta (predmeta ali osebka), ki leži izven odprtega stavčnega dopolnila (torej strukture, označene z **xcomp**). V slovničnih teorijah se ta pojav imenuje tudi obvezni nadzor. Spodaj naštevamo vrste struktur, pri katerih se v slovenski drevesnici ta relacija uporablja trenutno.

Kot odprta stavčna dopolnila (**xcomp**) označujemo vse strukture z **nedoločniki** in **namenilniki**, ki se pojavljajo ob faznih in modalnih glagolih, glagolih premikanja in vseh drugih polnopomenskih glagolih, ki se vežejo z nedoločniki. Jedro povezave je povedek nadrednega stavka, njen cilj pa nedoločnik oz. namenilnik. Kot je podrobneje pojasnjeno v [razdelku o nedoločnikih](#), trenutno kot **xcomp** označujemo **vse strukture glagolov z nedoločniki** (ne glede na pomen ali izpušljivost nedoločnika).

Glede povezovanja drugih stavčnih členov (jih povezujemo na osebno glagolsko obliko ali na nedoločnik?) glej [razdelek](#) v poglavju s težavnejšimi strukturami.

Poleg zgornjih struktur relacijo **xcomp** uporabljamo tudi za **povezovanje samostalniških ali pridevniških določil ob pomensko oslavljenih glagolih** tipa *ostati*, *postati*, *zdeti se*; *izkazati se*, *veljati*, *imenovati* + predlog ZA, pri katerih določilo opisuje rezultat nekega dejanja in ni izpušljivo, saj brez njega stavek ni več slovničen. Več o [sekundarni predikaciji](#), ločevanju tovrstnih struktur od izpušljivih povedkovih prilastkov ([acl](#) oz. [advcl](#)) in njihovi [vezljivosti](#) si lahko preberemo v poglavju o težavnejših strukturah.

ARRS

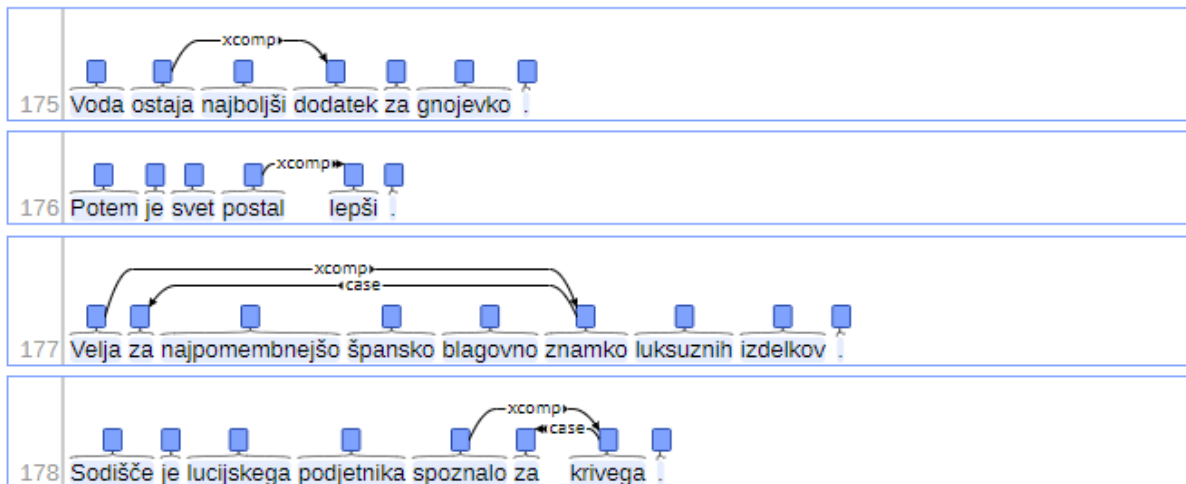
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Koristne povezave:

- [uporabne statistike](#) o relaciji **xcomp** v korpusu SSJ-UD
- [vse pojavnice](#) z oznako **xcomp** v korpusu SSJ-UD/SUK v konkordančniku noSketchEngine
- [vse pojavnice](#) z oznako **xcomp** v korpusu SSJ-UD v orodju Drevesnik

Težavnejše strukture

V tem poglavju so opisane smernice za označevanje kompleksnejših skladijskih struktur in posebnosti znotraj posamičnih skladijskih relacij. Njihov nabor temelji na izpostavljenih specifičnih strukturah v [splošnih smernicah](#) (gl. alineje pod Annotation guidelines) in smernicah sistema JOS-SSJ (gl. smernice str. 25-53) ter strukturah, ki so se kot problematične pokazale med samim označevanjem.

Elipse

[Smernice UD](#) glede obravnave izpuščenih (eliptičnih) stavčnih elementov lahko v grobem povzamemo z naslednjimi priporočili, ki so jasneje ponazorjena v nadaljevanju:

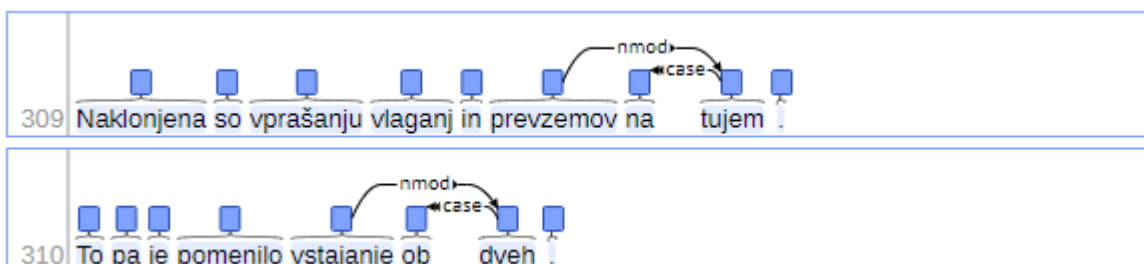
1. če izpuščeni element nima nobenih podrejenih elementov, z analizo ni težav.
2. če ima izpuščeni element podrejene elemente, enega izmed njih 'povzdignemo' (promoviramo) na njegovo mesto in mu s tem dodelimo novo vlogo jedra oz. nadrejenega elementa vsem drugim elementom
3. če je izpuščeni element povedek, na njegovo mesto pa je bil povzdignjen eden izmed jedrnih stavčnih členov (osebek, predmet, prislovna določila), za povezovanje preostalih podrejenih elementov na povzdignjeno jedro uporabimo oznako [orphan](#). Izjema so funkcijske besede, ki jim lahko pripišemo vlogo, kakršno bi imele v primeru neizpuščenega povedka (npr. *cc*), če to ne povzroči izumetničene analize.

Elipse v samostalniških zvezah:

Če je izpuščeno samostalniško jedro, pri odločanju glede povzdignjenega elementa upoštevamo naslednjo hierarhijo: **amod** > **nummod** > **det** > **nmod** > **case**.

Enako obravnavamo tudi predložne zveze s pridevniki in števnikmi v tipičnih samostalniških skladijskih vlogah ne glede na to, ali gre za posamostaljene zveze ali zveze, pri katerih 'elipsa' samostalniškega jedra ni neposredno razvidna.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

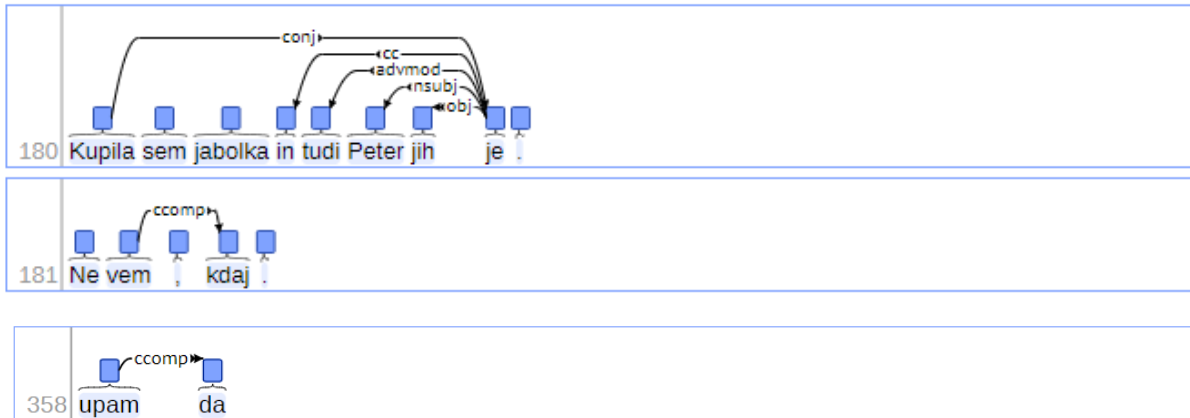
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Elipse v stavkih:

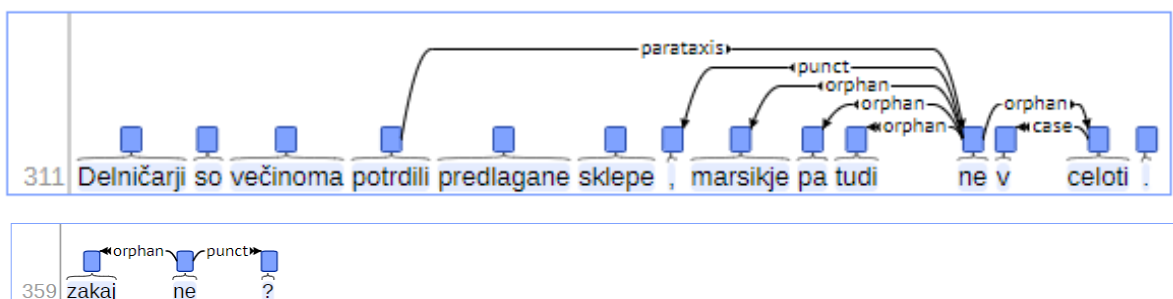
Če je izpuščen **povedek** stavka, na njegovo mesto povzdignemo pomožni ([aux](#)) ali vezni ([cop](#)) glagol, v primeru elipse celotnega stavka lahko tudi podredni veznik ([mark](#)).

Kadar pomožnega ali veznega glagola ni, na mesto manjkajočega povedka povzdignemo enega izmed njegovih neposredno podrejenih elementov, pri čemer upoštevamo naslednjo hierarhijo:

nikalni členek *ne* (gl. prva primera spodaj) > **nsubj** > **obj** > **iobj** > **obl** > **advmod** > **csubj** > **xcomp** > **ccomp** > **advcl** > **dislocated** > **vocative**.

Za povezovanje preostalih podrejenih elementov na povzdignjeno novo jedro uporabimo oznako [orphan](#), da se izognemo popačeni skladenjski interpretaciji (kot v spodnjih primerih, v katerih bi bil denimo *za zmeraj* zavajajoče označen kot prislovno določilo osebk *nekateri* oz. *Vodnarja* kot predmet osebk *duhovna plat življenja*). Izjema so zgolj ločila in funkcijske besede, še zlasti priredni vezniki (**cc**), ki jih označimo tako, kot če do izpusta povedka ne bi prišlo, saj dejansko funkcionirajo kot vezniška sredstva, ki prvi del priredja povezujejo z eliptično strukturo.

ARRS

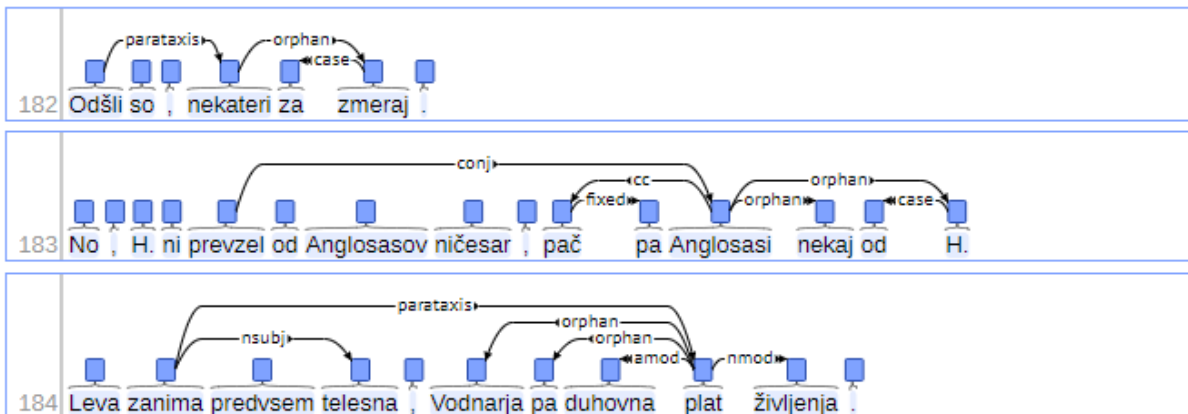
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

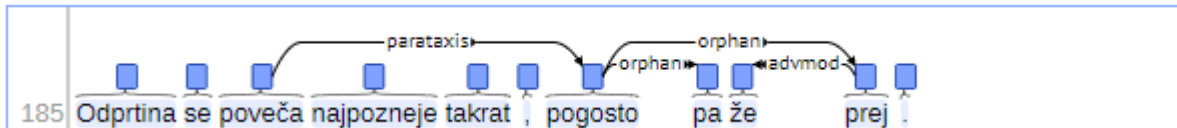
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

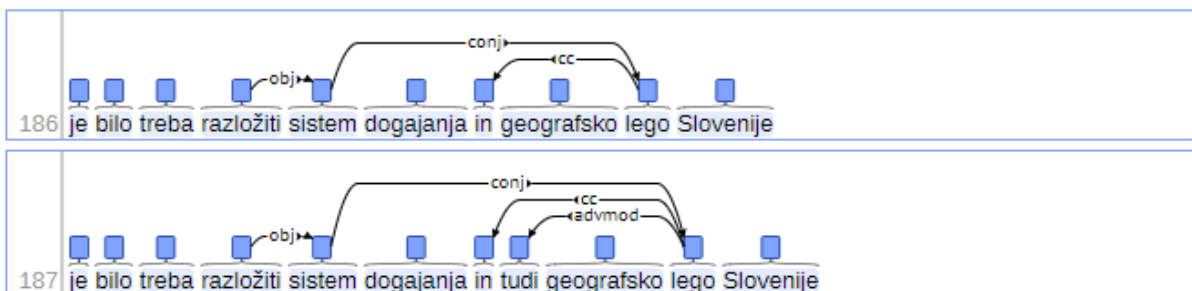
EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Če lahko pri povzdigovanju izbiramo zgolj med več elementi istega tipa (npr. dva osirotela elementa, oba označena kot **advmod**), kot jedro izberemo prvega (prvi primer spodaj) oz. po presoji.

Glagolsko elipso pogosto srečamo pri naštevanjih v obliki **priredij**. Če gre za priredje skladenjsko enakovrednih struktur, priredje analiziramo kot priredja nasploh (**conj**), kot prikazujeta spodnja primera. (Edina razlika med njima je, da v drugem primeru zadnji člen priredja dodatno modificira še poudarjalni členek tudi).

Če pa se v priredje vrine še kakšen stavčni člen, tipično prislovna določila različnih vrst, kot denimo *znova* v spodnjem primeru, strukturo interpretiramo kot stavek z glagolsko elipso (... *in znova razložiti tudi geografsko lego Slovenije*), v kateri je bil predmet *geografsko lego Slovenije* povzdignjen na mesto manjkajočega povedka. V skladu s tem izvor povezave **conj** postane jedro prvega stavka priredja (*razložiti*), prislovno določilo *znova* pa osirotelo prislovno določilo (**orphan**).

ARRS

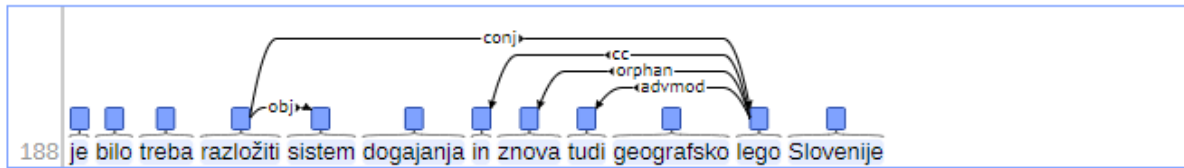
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

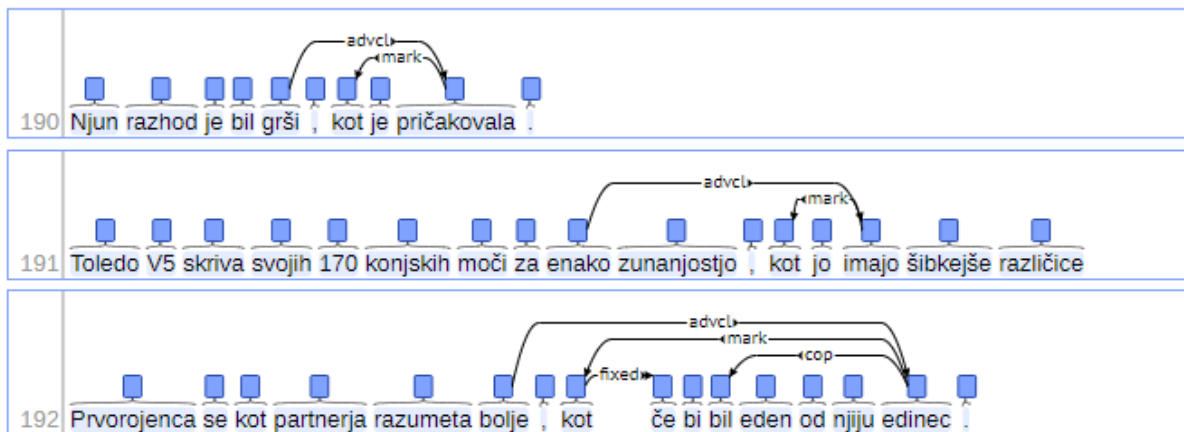

S stavčno elipso se posredno povezuje tudi vprašanje [modificiranih veznikov](#) (npr. strukture tipa *radi se spominjamo preteklih dogodkov, še posebej če so pozitivni*), ki pa jih obravnavamo drugače.

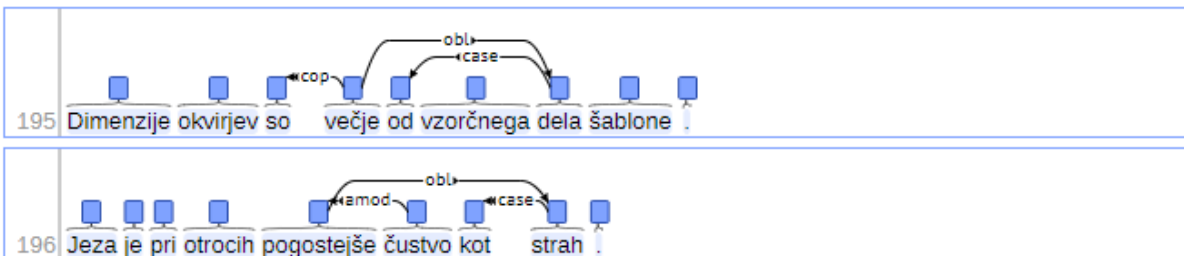
Primerjave

Skladenjske strukture za izražanje primerjav so pravi izziv za različne jezikoslovne teorije. V označevalnem sistemu UD za strukture, ki izražajo primerjavo (enakosti ali različnosti) uporabljamo relaciji [advcl](#) in [obl](#).

Relacijo [advcl](#) uporabljamo, kadar je primerjava izražena **stavčno**, z odvisnikom, podobno kot to velja za načinovne odvisnike (gl. naslednje poglavje). **Izvor povezave je lastnost** (običajno izražena z [amod](#) ali [advmod](#)), na katero se primerjava nanaša, njen cilj pa jedro primerjalnega odvisnika. Primerjalni veznik je označen kot [mark](#).

Relacijo [obl](#) uporabljamo, kadar je primerjava izražena **nestavčno**, s samostalniško ali prislovno zvezo, podobno kot to velja za načinovna prislovna določila. Tudi v tem primeru je izvor povezave opisana **lastnost**, cilj pa jedro primerjane entitete. Primerjalni veznik je označen kot [case](#).

Pri lažjem uzaveščanju dejstva, da je pri primerjavah izvor povezave **advcl** oz. **obl** lastnost in ne samostalniško jedro, pred katerim se pojavlja (npr. *enaka zunanost*, *pogostejše čustvo*), **si lahko pomagata s pretvorbo povedi v vprašanje**. Jedro odgovora je lastnost, določilo pa struktura s *kot*, torej enako kot v zgornjih primerih.

- Za kakšno zunanostjo skriva svoje moči? Za enako, kot jo imajo šibkejše različice.
- Kako pogosto / kakšno čustvo je jeza pri otrocih? Pogostejše kot strah.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Več o obravnavi primerjalnih struktur si lahko preberete tudi v splošnih smernicah UD, kjer je pojasnjena motivacija za tovrstno analizo in navedenih več primerov v različnih jezikih:

- <https://universaldependencies.org/u/overview/specific-syntax.html#comparatives>
- <https://universaldependencies.org/workgroups/comparatives.html>

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

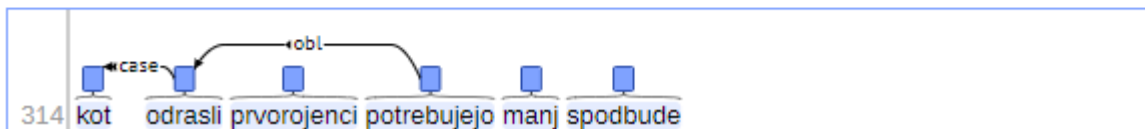
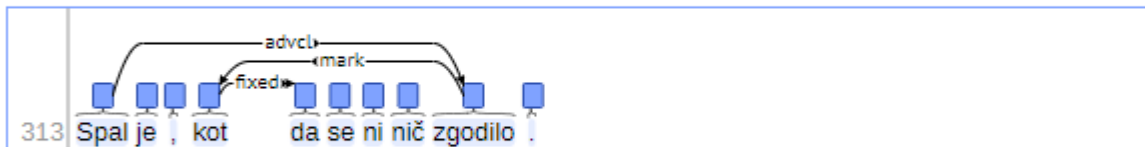
EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Druge strukture s primerjalnimi vezniki

Poleg zgoraj naštetih **primerjav** se primerjalni vezniki *kot*, *kakor*, *ko* pojavljajo še v nekaterih drugih tipih struktur, ki jih naštevamo v tem poglavju.

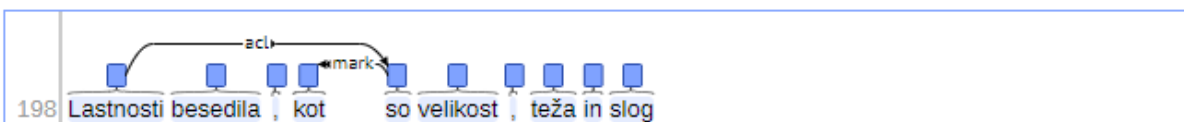
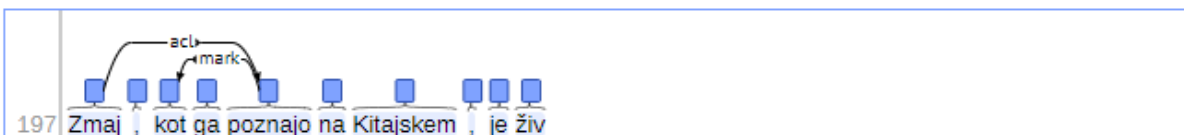
Načinovni odvisniki in načinovna prislovna določila:

Najpogosteje se primerjalni vezniki pojavljajo v načinovnih prislovnih določilih ([obl](#)) ali v načinovnih odvisnikih ([advcl](#)). V obeh primerih se po strukturi tipično vprašamo z vprašalnico *kako* oz. *na kakšen način*, lahko pa tudi s prislovnodoločilno vprašalnico druge vrste. Izvor povezave je jedro povedka.

Prilastkovi odvisniki:

Kadar odvisnik s primerjalnim veznikom podrobneje opredeljuje samostalniško nanosnico, ga obravnavamo kot prilastkov odvisnik ([acl](#)).

Navidezni odvisniki:

Kot načinovne odvisnike ([advcl](#)) obravnavamo tudi t. i. [navidezne odvisnike](#) s primerjalnimi vezniki, ki na površinskostkladenjski ravni delujejo kot prislovni odvisniki, na pomenski ravni pa opravljajo različne pragmatične vloge (komentarji, poudarki ipd.).

ARRS

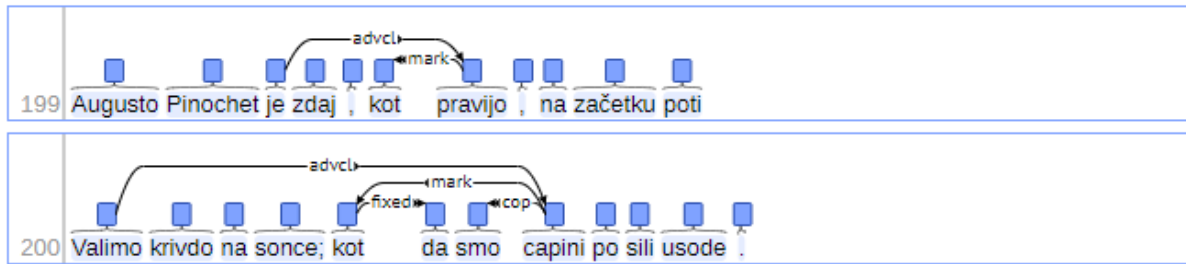
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

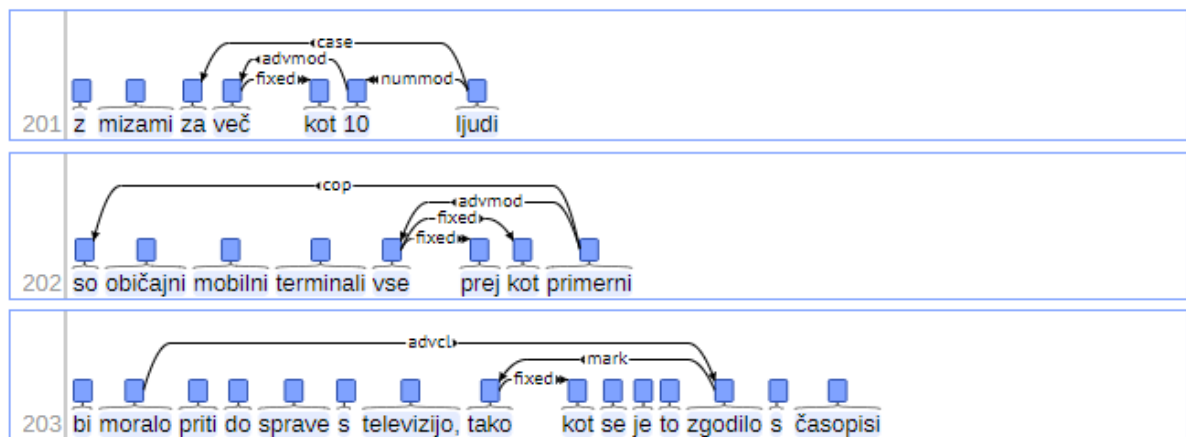

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

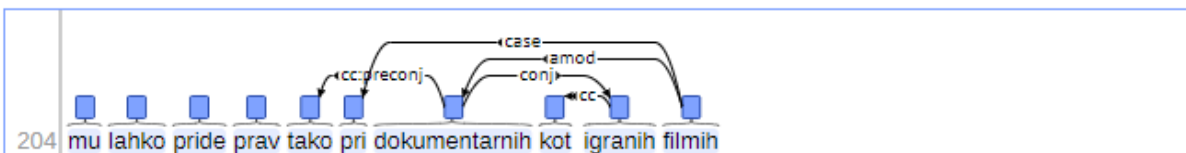
Stalne zveze:

Zvezo **več kot** v primerjavah spodnjega tipa obravnavamo **kot stalno besedno zvezo (fixed)**, ki se kot prislovno določilo ([advmod](#)) pripenja na izraz količine (število). Podobno kot večbesedno enoto obravnavamo tudi zvezo **vse prej kot** in zvezo **tako kot**, kadar je zamenljiva s *kot*.

Priredja:

Primerjalni veznik *kot* v prirednih strukturah ([conj](#)) z dvodelnim veznikom *tako a kot b* označujemo kot priredni veznik ([cc](#)).

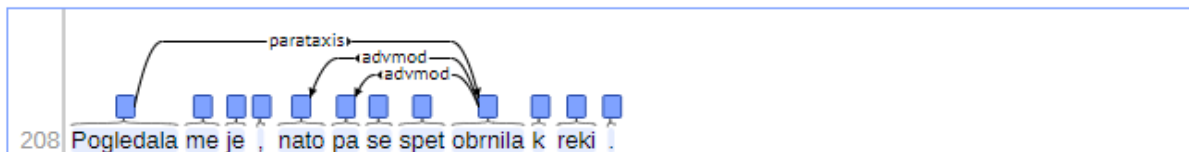
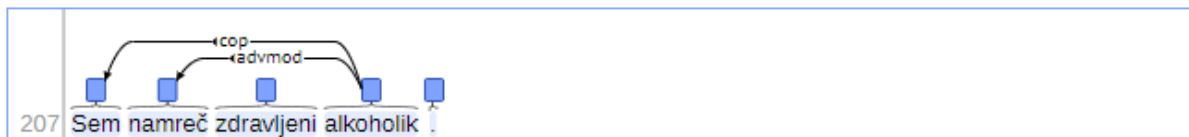
Besedilni povezovalci

Vezniška sredstva, kot so priredni vezniki, členki ali prislovi (npr. *pa*, *sicer*, *zato*, *torej*), ki opravljajo vlogo besedilnih organizatorjev (povezovanje stavkov, povedi ali daljših besedilnih enot), se lahko v slovenščini pojavljajo na različnih delih stavka oz. v različnih skladenjskih položajih.

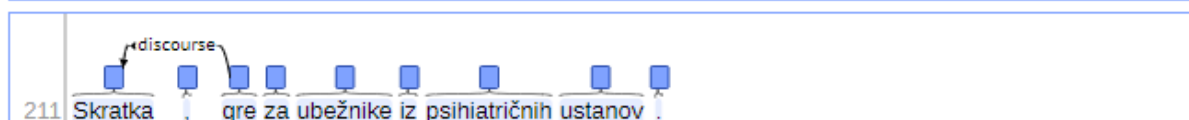
Kadar se pojavljajo na začetku priredno povezanega stavka, jih povezujemo kot priredne veznike ([cc](#)). Enako velja tudi za položaje na začetku povedi, ko veznik dano poved povezujejo s predhodnim besedilom oz. zunajbesedilnim kontekstom.

Kadar pa se tovrstna vezniška sredstva pojavljajo na drugih, znotrajstavčnih pozicijah, jih povezujemo kot prislovna določila ([advmod](#)), čeprav na pomenski ravni opravljajo podobne vloge kot [cc](#).

Kadar se ta in druga podobna sredstva pojavljajo na začetku povedi in so od nadaljevanja povedi ločena z vejico (pastavki), uporabimo oznako [discourse](#).

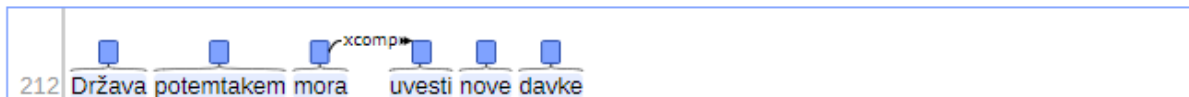

Nedoločniki

Strukture z nedoločniki so v slovenski drevesnici SSJ-UD označene na več različnih načinov. Spodaj izpostavljam tri najpogostejše.

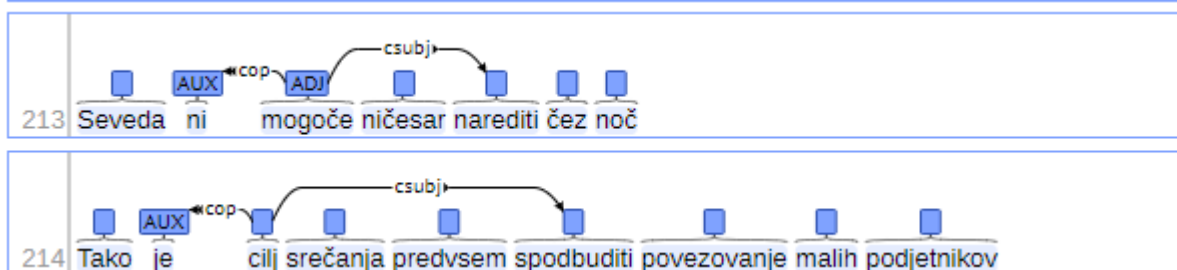
Nedoločniki kot odprta stavčna dopolnila

Kadar nastopajo v vlogi **dopolnil** faznih, modalnih in vseh drugih polnopomenskih glagolov, zanje uporabljamo relacijo [xcomp](#).¹²

Nedoločniki kot odvisniki različnih tipov

Nedoločniške stavke ob strukturah s povedkovimi določili (glej relacijo [cop](#)) obravnavamo kot **osebne odvisnike** ([csubj](#)), v katerih je nedoločniški polstavek povezan s povedkovega določila.

Prav tako kot [csubj](#) označujemo nedoločniške polstavke ob strukturah z modalnimi prislovi (npr. *treba je*), pri čemer je izvor povezave v tem primeru glagol *biti*. To velja tudi za primere brez modalnega prislova tipa *Slišati je bilo (mogoče) ptičje petje*, ki jih analiziramo na enak način.

¹² Pri tem je treba poudariti, da v skladu s podedovano prakso sistema SSJ trenutno ne ločujemo med različnimi vrstami polnopomenskih glagolov, ki se pojavljajo z nedoločniki, zato so tudi v slovenski drevesnici SSJ-UD trenutno kot [xcomp](#) označene vse strukture osebnih glagolskih oblik z nedoločniki: tako prava odprta stavčna dopolnila z nadzorovalnim glagolom (npr. *Janez je moral napisati poročilo*) kot drugi nedoločniški polstavki (npr. *Janez je Petru pomagal napisati pismo*). Po uradnih smernicah UD (in mnenju nekaterih slovenistov, glej npr. pregled v Ledinek str. 62-64) bi lahko bili slednji obravnavani kot predmetni odvisniki ([ccomp](#)), saj so skladenjsko-pomensko neobvezni oz. izpustljivi (**Janez je moral proti Janez je Petru pomagal*), osebku povedka, izraženega z osebno glagolsko obliko (pomagal je Janez), pa ni identičen osebku povedka, izraženega z nedoločnikom (pismo je napisal Peter oz. sta ga napisala Janez in Peter skupaj). Te razlike za zdaj ne vpeljujemo.

ARRS

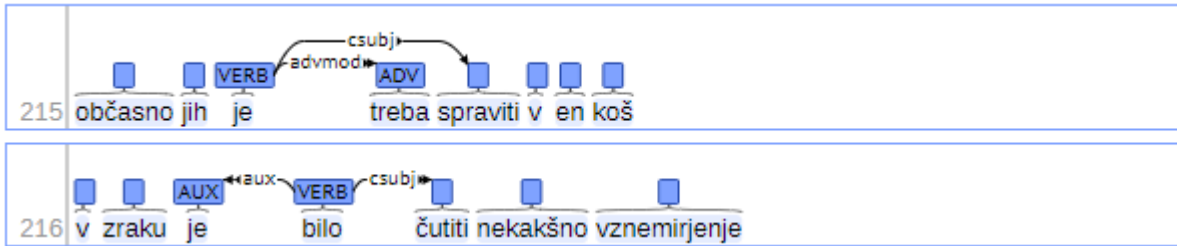
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

In še primeri nedoločniških stavkov v (manj pogostih) vlogah **predmetnih (ccomp)**, **prilastkovih (acl)** in **prislovnih (advcl)** odvisnikov:

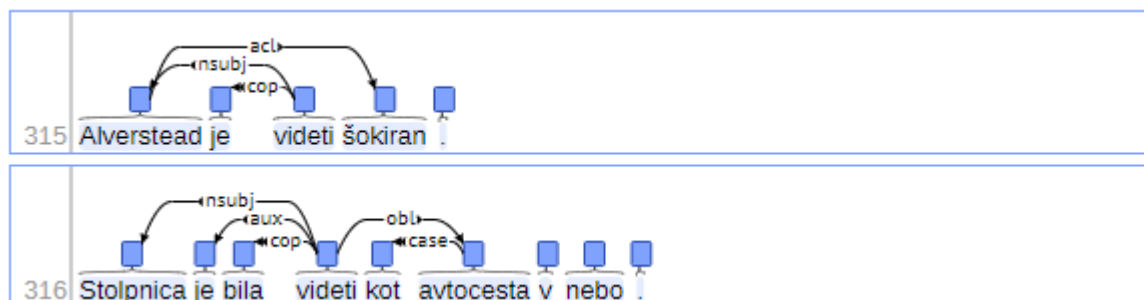

Nedoločniki kot vezni glagoli

Strukture tipa *videti je bil droban*

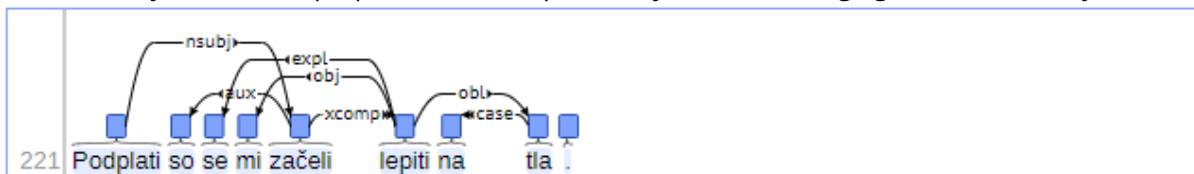
V skladu s sistemom JOS-SSJ strukturo označimo enako kot povedi tipa *viden je bil kakšen*, torej kot povedkova določila: jedro strukture (povedkovo določilo) je nedoločnik *videti*, glagol *biti* je vezni glagol, lastnost (npr. *droban*) pa analiziramo glede na njeno skladenjsko strukturo, npr. kot povedkov prilastek z izraženo (*acl*) ali neizraženo (*advcl*) nanosnico, kot prislovno določilo načina (*obl/advcl*) v struktrah s *kot* ipd.

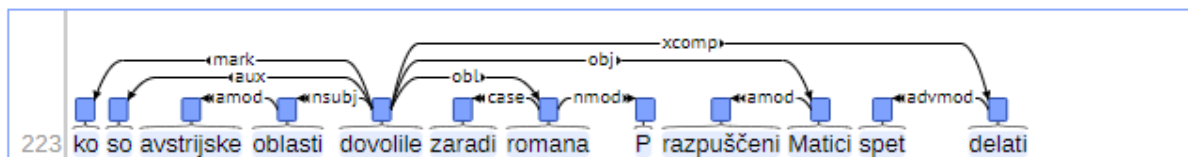
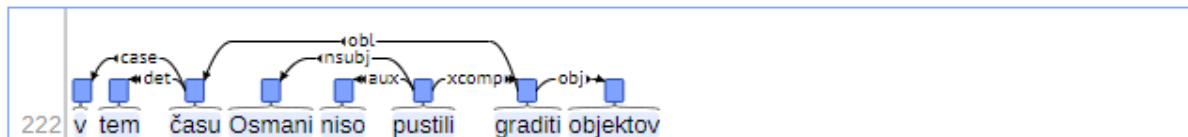
Povezovanje stavčnih členov v stavkih z nedoločniki in namenilniki

Pri zvezah glagolskih oblik in nedoločnikov oz. namenilnikov (glej [xcomp](#)) se pogosto pojavlja dilema, na katerega izmed obeh glagolov povezati pripadajoče vezljive elemente povedka (osebke, predmete in prislovna določila). Slovenska drevesnica UD (z eno izjemo) trenutno sledi sistemu SSJ (SSJ smernice str. 25-26, Ledinek str. 65), ki ločuje med dvema skupinama struktur:¹³

- o pri zvezah nedoločnika z (dvovezljivimi) modalnimi in faznimi glagoli (npr. *morati, moči, hoteti, želei, smeti, znati, dati se, uspeti; začeti, prenehati; poskušati, nameravati*) so **vsi vezljivi elementi povezani z nedoločnika**. (Ker pa so po definiciji strukture z **xcomp** brez lastnega osebk, je bil osebek pri pretvorbi v UD premaknjen na osebno glagolsko obliko – izjema.)

- o pri zvezah nedoločnika ali namenilnika z drugimi glagoli, tudi trovezljivimi modalnimi glagoli, pa so vezljivi elementi povezani **glede na pomen**, pri čemer se zlasti osebek in prislovno določilo kraja vežeta na **glagol nadrednega stavka**.

V praksi sicer **označenost korpusa ssj500k oz. SSJ-UD ni vedno dosledna**, prav tako se lahko smernice po diskusiji glede struktur z nedoločniki nasploh v prihodnosti še spremenijo. Do takrat sledimo zgornjim načelom SSJ, vključno z zgoraj navedeno izjemo – tudi pri prvi skupini struktur je **osebek vedno na osebni glagolski obliki**.

Kot prikazujejo zgornji primeri, druge vrste relacij, kot so relacije s funkcijskimi besedami, vedno vežemo na jedro povedka, torej osebno glagolsko obliko. Izjema sta le obglagolska zaimka *si/se* (gl. [expl](#)), ki ju na ustrezni glagol vežemo glede na pomen (npr. *lepiti se*).

¹³ Ta razlika delno sovпада tudi z ločevanjem na prave in neprave nedoločniške polstavke oz. na ločevanje odprtih stavčnih dopolnil (**xcomp**) od predmetnih dopolnil (**ccomp**), ki je omenjeno v [razdelku o nedoločnikih](#). V prvi skupini najdemo predvsem zveze, kjer sta osebek osebne glagolske oblike in nedoločnika istovetna ('pravi' **xcomp**), v drugi pa take, kjer nista (**xcomp**, ki bi moral biti **ccomp**).

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Sekundarna predikacija

Sekundarni predikati so (večinoma pridevniška, a tudi samostalniška) določila povedka, ki se nanašajo na osebek ali predmet in dopolnjujejo glavni povedek stavka. Ločimo med dvema vrstama sekundarnih predikatov, opisnimi (angl. *depictives*) in rezultativnimi sekundarnimi predikati (angl. *resultatives*).

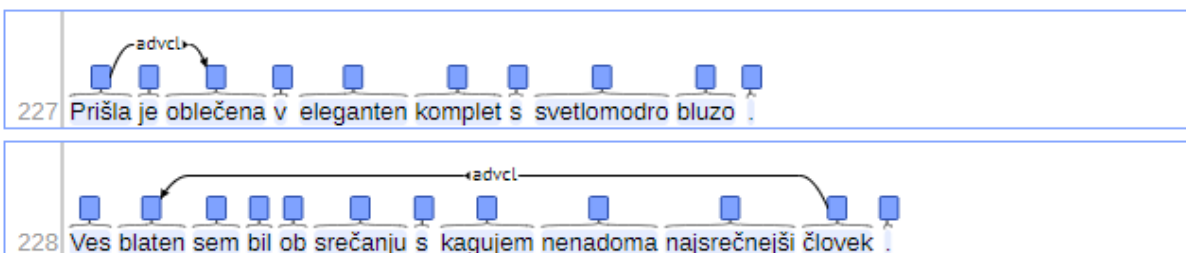
Opisni sekundarni predikati:

Opisni sekundarni predikati, za katere se v slovenskem jezikoslovju običajno uporablja izraz **povedkov prilastek**, dodatno pojasnjujejo samostalniško zvezo v vlogi osebka ali predmeta in skladijsko niso obvezni – iz stavka jih lahko izpustimo, ne da bi ta postal neslovničen. Po sistemu UD v skladu s prakso drugih sorodnih jezikov povedkove prilastke trenutno označujemo bodisi z relacijo [acl](#) bodisi z [advcl](#), odvisno od tega, ali je osebek oz. predmet, na katerega se predikat nanaša, izražen eksplicitno ali ne.

Če je osebek ali predmet eksplicitno izražen v obliki samostalniške besedne zveze, uporabimo relacijo [acl](#), ki poteka od samostalnika do povedkovega prilastka.¹⁴

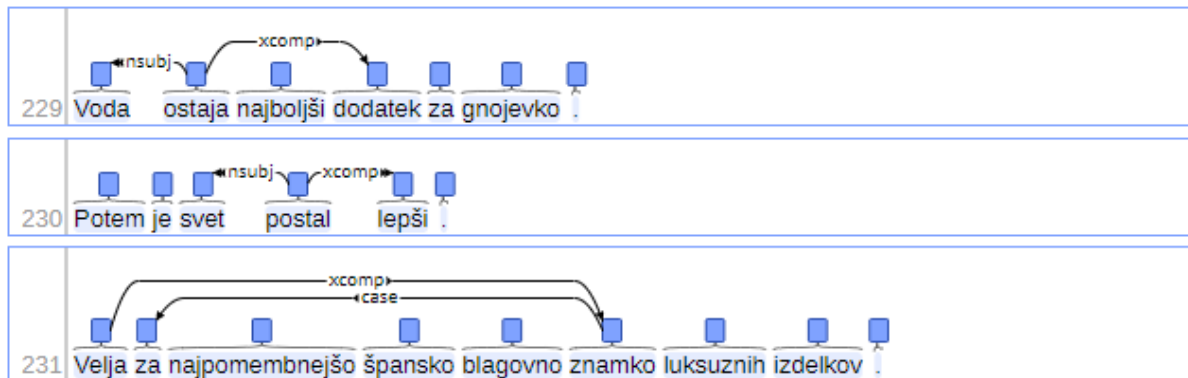
Če osebka ali predmeta ni oz. je izražen zgolj morfološko, kar je v jezikih z opustnim osebkom, kot je slovenščina, pogosto, uporabimo relacijo [advcl](#) z glagola na prilastek.

¹⁴ **Pozor!** V skladu z nedavno [spremembo splošnih smernic UD](#) razlikovanje med povedkovimi prilastki z eksplicitno izraženo nanosnico in brez nje ni več smiselno : v obeh primerih se uporabi relacija **advcl**. To bi bilo treba upoštevati pri naslednji različici slovenskih smernic in na njih temelječih drevesnic.

Rezultativni sekundarni predikati:

Druga skupina sekundarne predikacije pa so strukture ob pomensko izpraznjenih glagolih, kot so strukture tipa *postaja bled*, *ostaja učitelj*, *imenujemo za predsednika*, ki opisujejo rezultat nekega dejanja in so za razliko od povedkovega prilastka skladenjsko obvezne – če jih iz stavka izpustimo, ta ni več slovničen. Označujemo jih s povezavo *xcomp*, ki izvira iz jedra povedka, ne glede na to, ali je sekundarni predikat pridevnik, samostalnik ali predložna zveza (tipično s predlogom *za*).

Za pomoč pri označevanju na podlagi smernic SSJ (str. 51) in oznak v drevesnici SSJ-UD spodaj navajamo glagole, ki se pojavljajo v tovrstnih strukturah z rezultativi. Seznam ni izčrpen.

- *ostati, postati, postajati, izpasti, zdeti se, počutiti se, delati se*
- *izkazati se*
- *imeti, imeti se, veljati*
- *čutiti se, delati se*
- *izvoliti za, imenovati za, poklicati za, smatrati za, določiti za, spoznati za, sprejeti za, predlagati za, označiti za, označevati za, oklicati za, vzeti za, jemati za, identificirati za, izglasovati za, potrditi za, predlagati za, izbrati za, priznati za, šteti za, razglasiti za, proglasiti za, sprejeti za*

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Ločevanje osebka od povedkovega določila

V slovenski UD drevesnici se pri odločanju, kateri del stavka je osebek ([nsubj](#) oz. [csubj](#)) in kateri povedkovo določilo (izvor povezave [cop](#)), kar ni vedno enoznačna odločitev, ravnamo po načelih označevalnega sistema SSJ (str. 29):

- osebek je zveza, ki se z glagolom ujema v spolu, sklonu, številu in osebi,
- če je eden od elementov pomensko izpraznjena struktura (npr. kazalni zaimek), zgornje pravilo ujemanja zanemarimo in jo označimo kot osebek
- če je eden od elementov izražen z odvisnikom, ga označimo kot osebek
- v prilastkovih odvisnikih s povedkovim določilom osebka ne označujemo, kadar se na osebek nanaša odvisnik

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

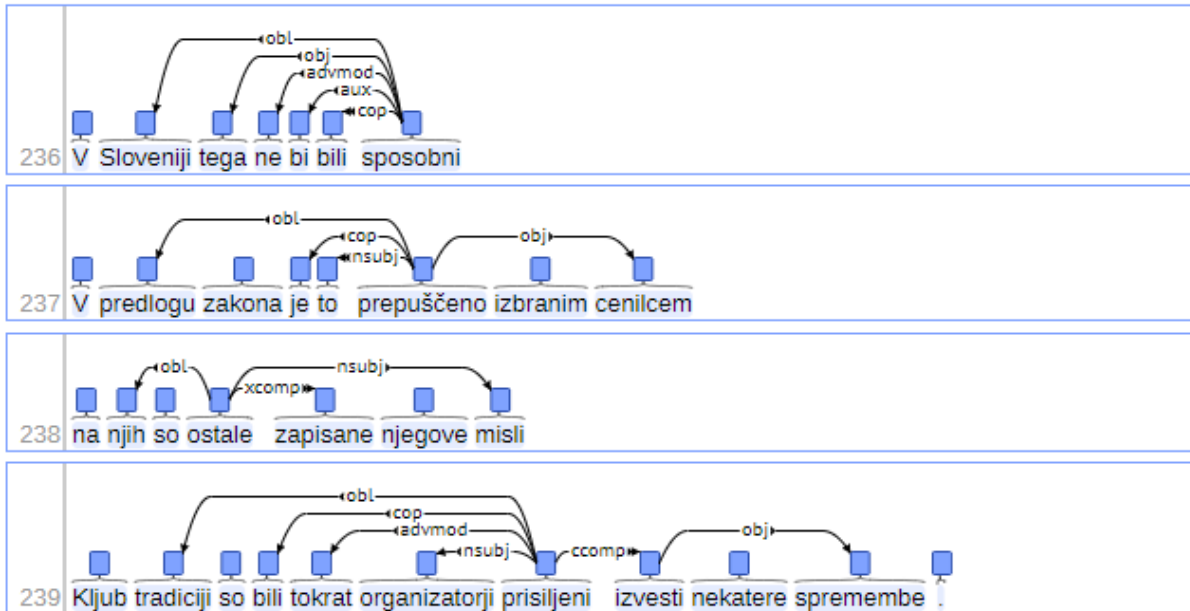
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Povezovanje stavčnih členov pri povedkih s pridevniškimi določili

Pri povedkih, sestavljenih iz osebne glagolske oblike in pridevniškega določila, kot so strukture s pridevniškimi povedkovimi določili (**cop**) ali strukture s pridevniškimi sekundarnimi predikati (**xcomp**), sledimo preprostemu pravilu: stavčne člene vedno povezujemo iz jedra povedka. V primeru struktur s povedkovimi določili (**cop**) je jedro pridevnik (in ne glagol *biti*), v primeru struktur z rezultativi (**xcomp**) pa glagol (in ne pridevnik).

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

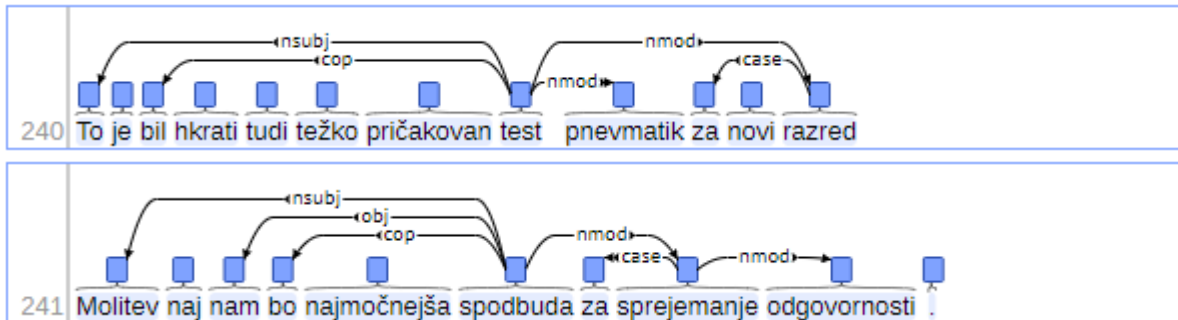
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Povezovanje stavčnih členov pri povedkih s samostalniškimi določili

Pri povedkih, sestavljenih iz osebne glagolske oblike in samostalniškega določila, vezljive elemente v skladu s prakso SSJ povezujemo glede na pomen. Če je stopnja pomenske povezanosti med samostalnikom in vezljivimi elementi velika, strukturo obravnavamo kot samostojno besedno zvezo, torej zvezo s samostalniškim jedrom in samostalniškimi prilastki (**nmod**).

Če pa je pomenska povezanost samostalniškega določila in vezljivega elementa manjša oz. sta med seboj precej oddaljena, vezljivi element obravnavamo kot vezljivi element povedka, kot v zgornjem primeru, v katerem je kot predmet (**obj**) povedkovega določila *spodbuda* označen zaimek *nam*. V primeru dileme med prvo (**nmod** s samostalnika) in drugo interpretacijo (**obj**, **iobj**, **obl** z jedra povedka), damo prednost prvi interpretaciji (**nmod**).

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

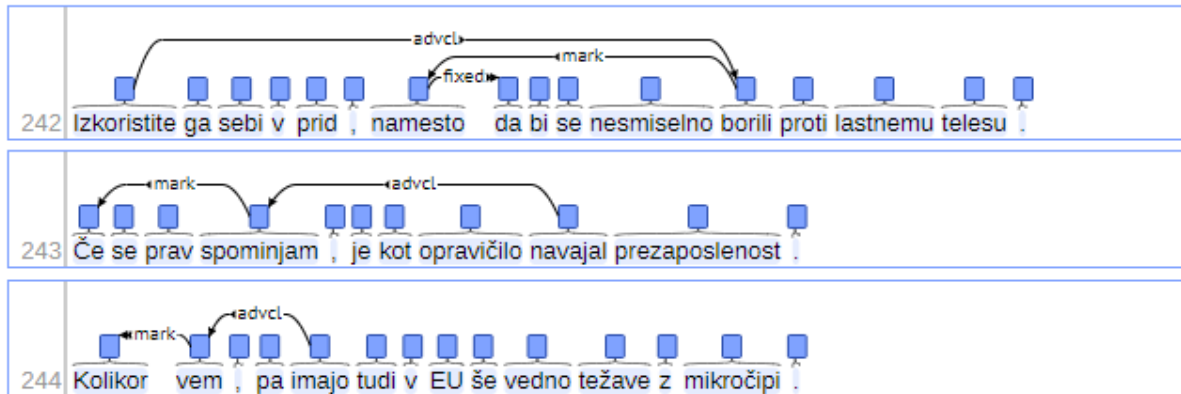
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

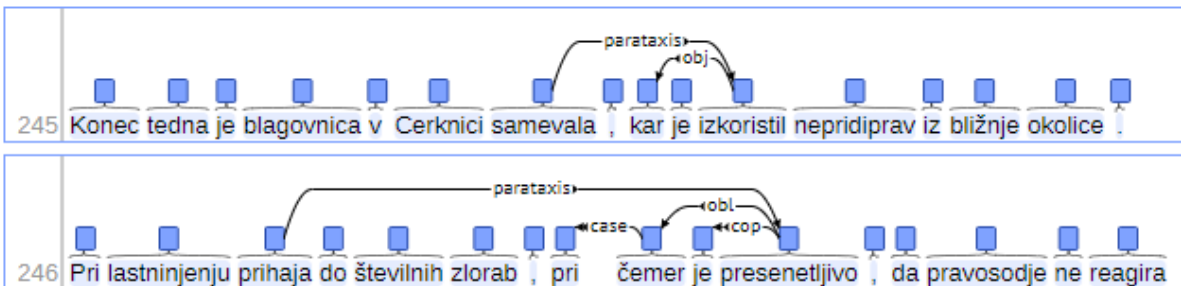
EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Navidezni odvisniki

Stavke, ki so po svoji strukturi podredni (uvaja jih podredni veznik), po pomenu pa priredni ali soredni (v literaturi se zanje uporabljajo tudi izrazi navidezni, nepravi ali nestavčnočlenski odvisniki), ne glede na pomen označujemo kot prislovne odvisnike ([advcl](#)).

Za priredne stavke, ki jih uvajajo oziralni zaimki *kar*, *s čimer*, *pri čemer*, glej [parataxis](#).

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

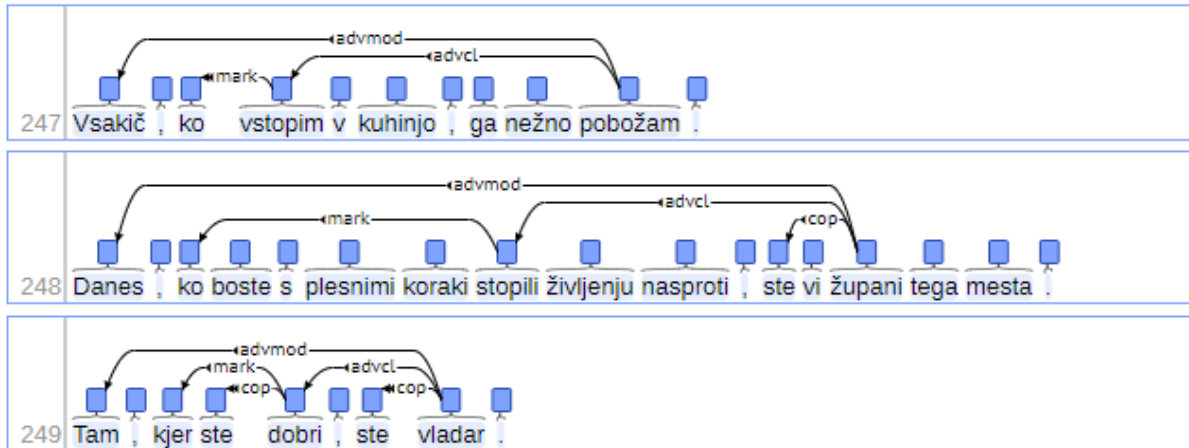
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

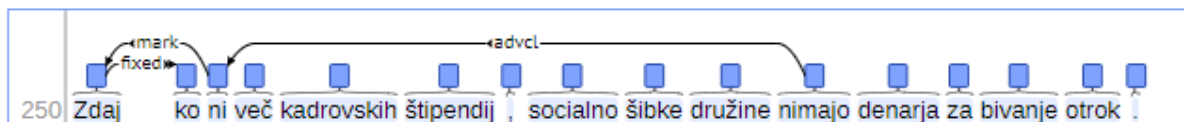
EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Določanje jedra pri nizih prislovov in prislovnih odvisnikov

Pri nizih prislovov in prislovnih odvisnikov, kot jih prikazujejo spodnji primeri, oba elementa na jedro povedka povezujemo kot ločena stavčna člena.

Kot izjema zgornjega pravila se v drevesnici SSJ-UD trenutno pojavljajo nekatere **ustaljene zveze** deiktčnih prislovov in podrednih veznikov (npr. *zdaj ko*, *takrat ko*), ki so skladno z izvornim sistemom SSJ že označene kot stalne besedne zveze (*fixed*) oz. kot en sam, t. i. modificirani veznik.

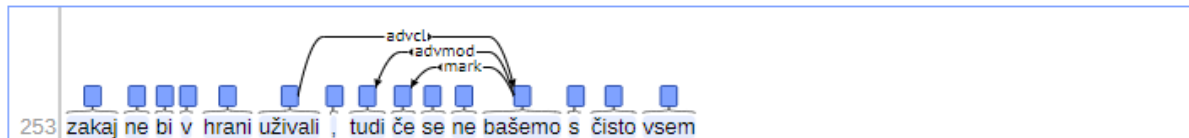
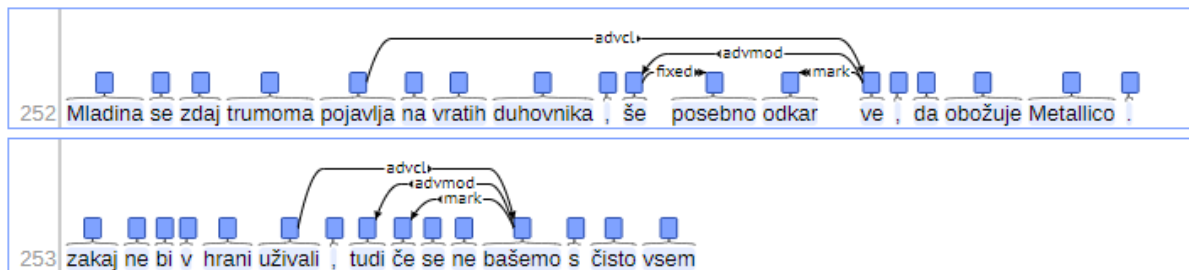
Modifikacija podrednih veznikov

V slovenščini je pogost pojav odvisnikov, ki jih vpeljujejo podredni vezniki, pred katerimi stojijo prislovi ali členki, kot prikazujejo spodnji primeri. V sistemu UD tovrstne primere glede na ustaljenost v rabi delimo na dve skupini.

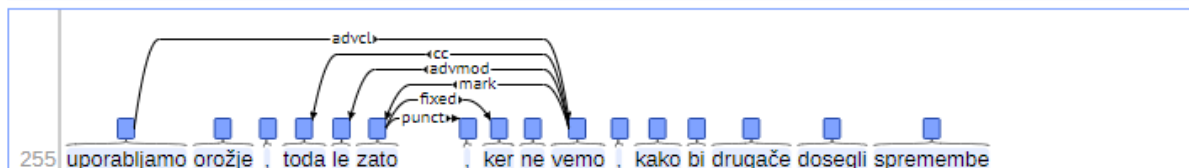
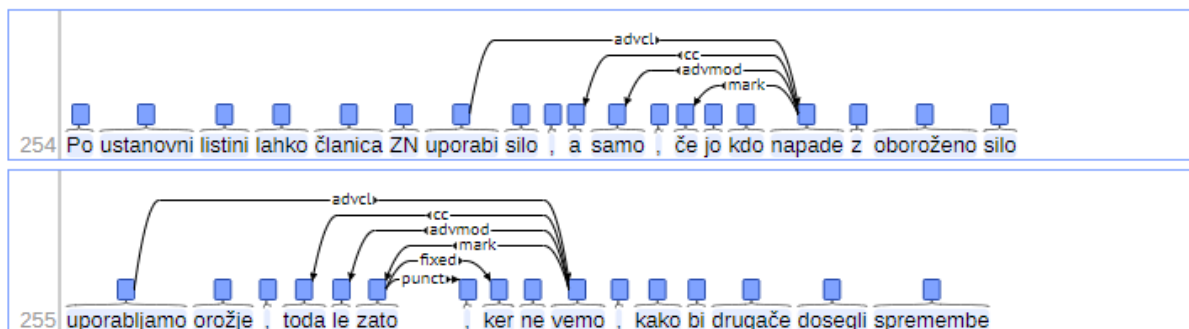
V prvo skupino spadajo v rabi **ustaljene**, zelo pogoste zveze, kot so *brž ko*, *medtem ko*, *še ko*, *potem ko*, *takoj ko*, *češ da*, *samo da*, *šele ko*, *le da*, *s tem da*, *zdaj ko*, *razen če* ipd. Obravnavamo jih kot večbesedne veznike, torej stalne zveze, katerih sestavne dele povezujemo z relacijo [fixed](#), celotni zvezi pa pripišemo vlogo veznika ([mark](#)).

V drugo skupino pa spadajo primeri prislovne oz. členkovne modifikacije veznikov, kjer o tovrstni ustaljenosti ne moremo govoriti. V teh primerih prislove/členke in veznik obravnavamo kot dva ločena elementa, ki ju z ustrežno relacijo ([advmod](#) oz. [mark](#)) povežemo na isto jedro (jedro odvisnika).

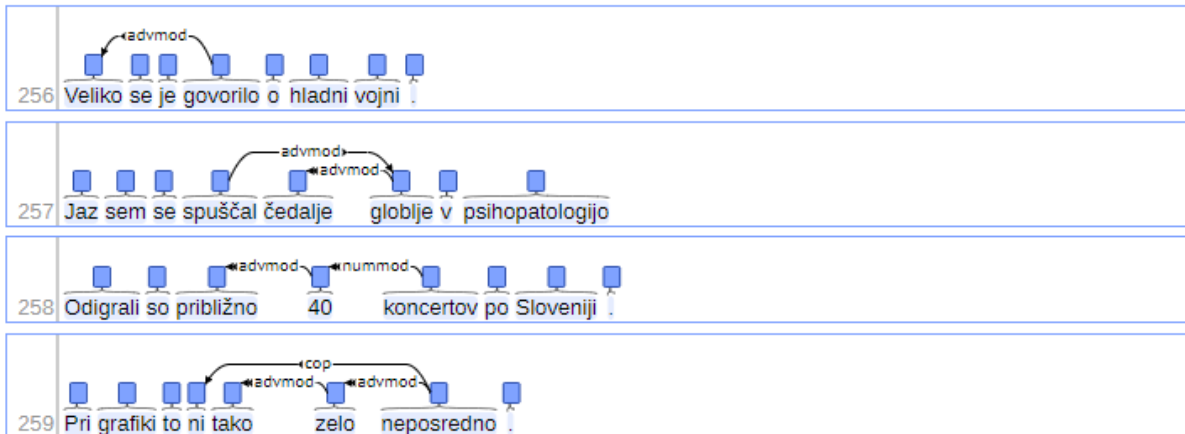
Na enak način obravnavamo tudi podobne zveze, pred katerimi se dodatno pojavljajo (običajno protivni) priredni vezniki: priredni veznik ([cc](#)), prislov/členek ([advmod](#)) in podredni veznik ([mark](#)) na jedro odvisnika povezujemo ločeno. Strukturo torej obravnavamo kot en stavek (odvisnik) in ne kot kombinacijo eliptičnega glavnega stavka (npr. *a to je legitimno samo, če ...*) in odvisnika.

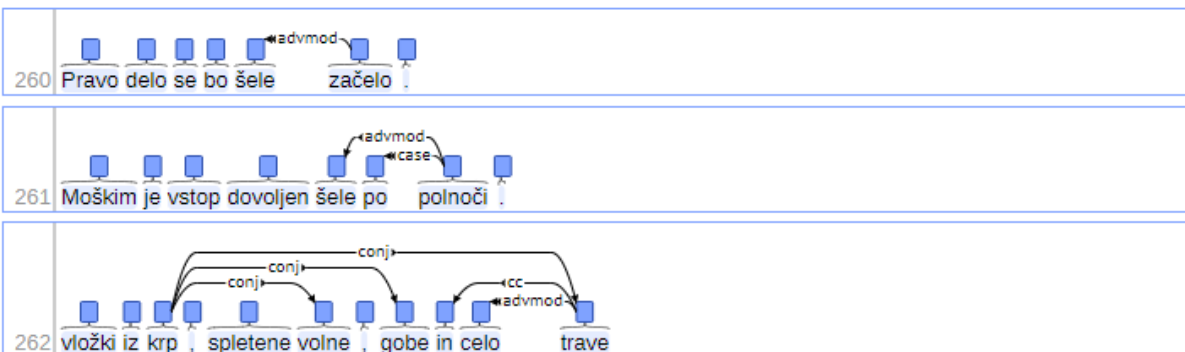
ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Določanje nadrejenega elementa poudarjalnih prislovov in členkov

Kadar prislovni modifikatorji oz. prislovna določila ([advmod](#)) nastopajo v vlogi določil povedka, pridevniških, prislovnih ali samostalniških zvez, z določanjem njihovega jedra običajno ni težav, saj jih vežemo na jedro stavčnega elementa, na katerega se pomensko nanašajo.

Večji izziv predstavlja določanje jedra pri poudarjalnih prislovih oz. členkih, kot so **celo, kar, niti, še posebej, posebno, prav, predvsem, ravno, samo, še, šele, točno, tudi, zlasti, že, vsaj** ..., saj je njihova stava v slovenščini razmeroma prosta – modificirajo lahko tako povedek kot posamezne stavčne člene, kar je pogosto mogoče razbrati šele iz konteksta ali prozodičnih poudarkov pri branju.¹⁵ Pri določanju njihovega jedra se torej odločamo glede na pomen.

V okviru označevalne kampanje projekta RSDO je bilo v primeru dileme priporočeno, da se poudarjalni prislov oz. članek raje veže na sledeči stavčni člen kot pa na povedek, vendar so te strukture v trenutni verziji drevesnice še vedno precej nedosledno označene.

¹⁵ Če za primer vzamemo stavek *Razrežemo vsaj eno jabolko*, bi lahko članek *vsaj* razumeli kot določilo števnik (tj. *Razrežemo vsaj eno jabolko, lahko tudi več.*) ali povedka (tj. *Razrežimo vsaj eno jabolko, naredimo vsaj to*).

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Razdruženi količinski izrazi in samostalniške nanosnice v roditelju

Kadar so količinski izrazi, kot so števniki ([NUM](#)) ali števeni prislovi (običajno [DET](#)), od samostalniške nanosnice ločeni z drugimi besedami in kot taki lahko stojijo bodisi levo (npr. *pet se nas je usedlo na tla*) bodisi desno od nje (npr. *na tla se nas je usedlo pet*), jih na jedro povedka povežemo z relacijo [obl](#).

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Vprašalnice v vezniški vlogi

Vprašalne zaimke in prislove, ki uvajajo podredne stavke (npr. *kdo, kakšen, kateri, kam, zakaj ...*), označujemo glede na stavčnočlensko vlogo, ki jo v stavku opravljajo (npr. osebek, predmet, prislovno določilo ...), in ne kot veznik. Če smo v dilemi glede skladenjske vloge, ki jo v stavku opravlja vprašalnica, si lahko pomagamo tako, da stavek pretvorimo v trdilno poved in vprašalnico nadomestimo s polnopomensko besedo (npr. *na dirkališče prihajajo tekmovalni konji, kopalci se spuščajo po vijugah tobogana*).

265	S testiranjem vnetja lahko določimo, komu preči srčni napad.
266	Belokranjce precej skrbi, kaj se bo zgodilo.
267	Sprva nisem vedela, kako vse skupaj deluje.
268	Zamislite si položaj, v katerem si želite nastopiti mirno in sproščeno.
269	Vprašajte jo, kateri konji prihajajo na dirkališče.
270	naš zeleni tobogan, po vijugah katerega se kopalci lahko na obročih spuščajo v dvojcu
271	Gregor ni vedel, kakšni so njegovi nameni

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

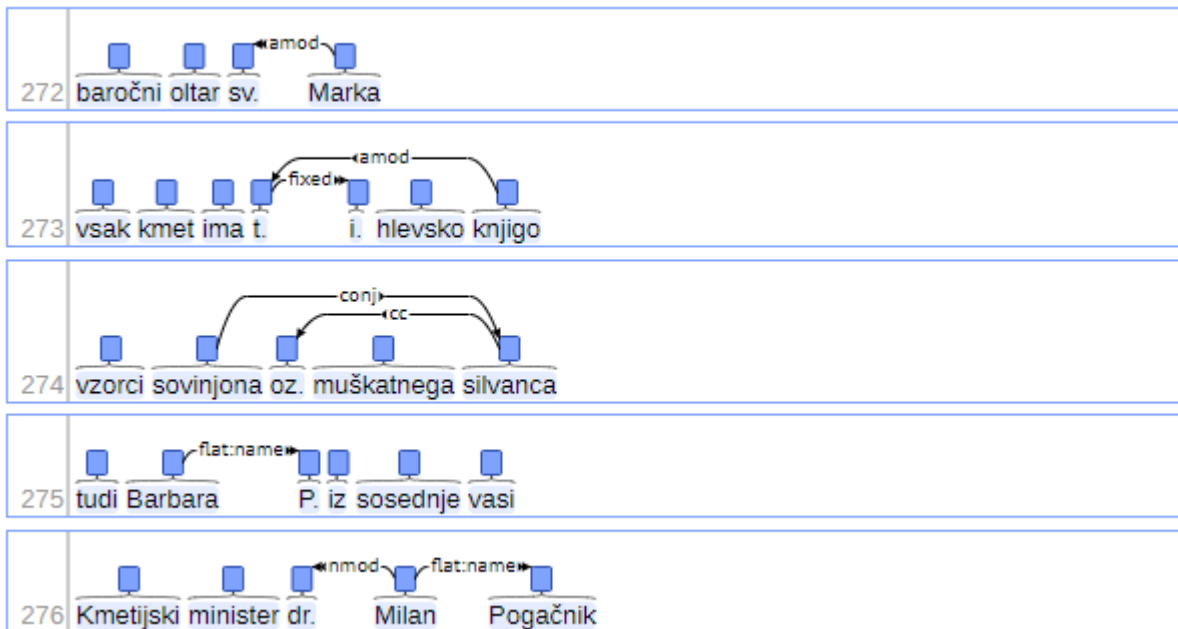
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

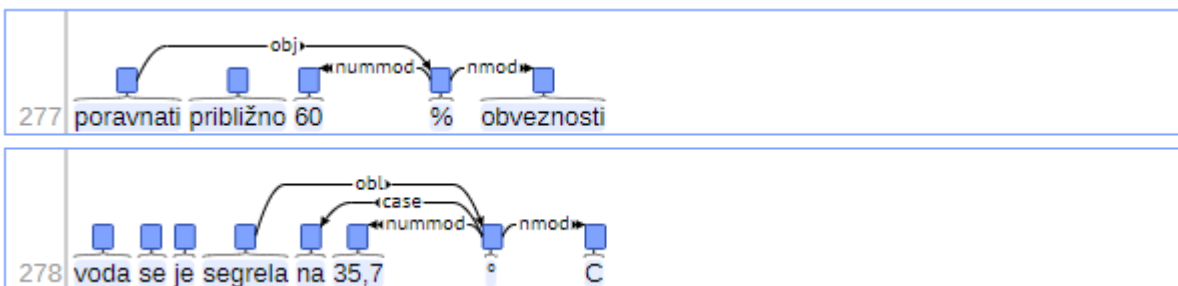
EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Okrajšave in simboli

Okrajšavam (npr. *l. 2000*) pripišemo enako skladijsko vlogo, kot bi jo pripisali njeni razvezani različici (npr. *leta 2000*). Izjema so nazivi pred osebnimi imeni (npr. *dr., gdč.*), ki so trenutno označeni kot samostalniška določila ([nmod](#)) imen.

Enako velja tudi za simbole ([SYM](#)), ki jim pripišemo skladijsko vlogo, kakršno bi imela beseda, ki jo simbol nadomešča.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

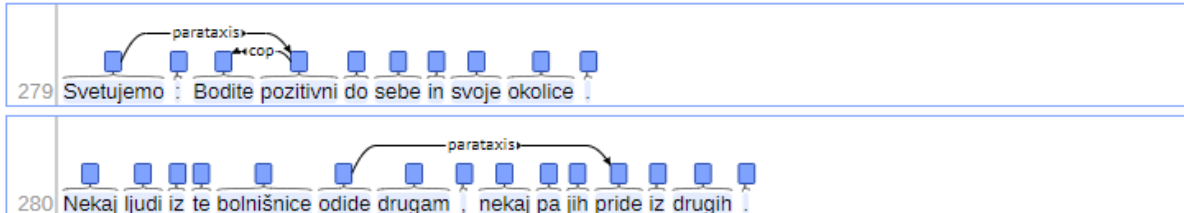
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

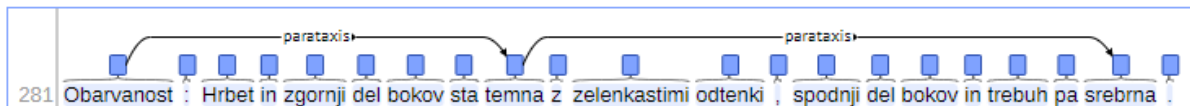
EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Določanje izvora relacije *parataxis*

Povezovanje dveh sorodno povezanih stavkov običajno ne predstavlja težav, saj kot izvor povezave v skladu s splošnimi smernicami za relacijo [parataxis](#) označujemo prvi stavek v nizu.

Če pa je sorodno povezanih stavkov več, se o izvoru povezave za vse nadaljnje stavke odločamo glede na konkretna skladijsko-pomenska razmerja med njimi. Če gre za niz stavkov, ki so si pomensko enakovredni oz. med seboj bolj ali manj neodvisni, vse povežemo z običajnega jedra, tj. prvega stavka v nizu. Če pa je med določenimi stavki stopnja skladijske in pomenske povezanosti večja, denimo v primeru brezvezniških stavčnih priredij ali stavkov s podobno (paralelno) skladijsko strukturo, **kot jedro označimo prvi stavek v nizu sorodnih stavkov**, kot prikazujeta spodnja primera.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

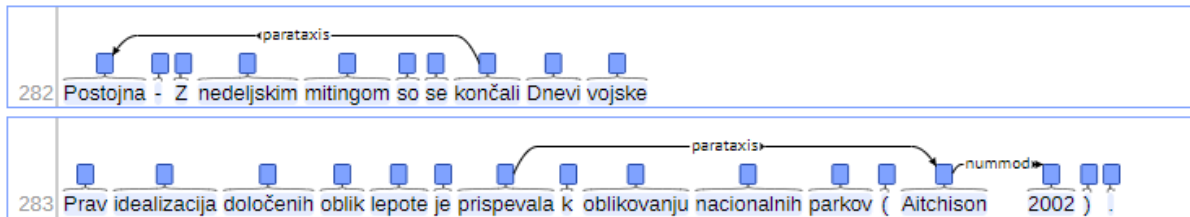
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

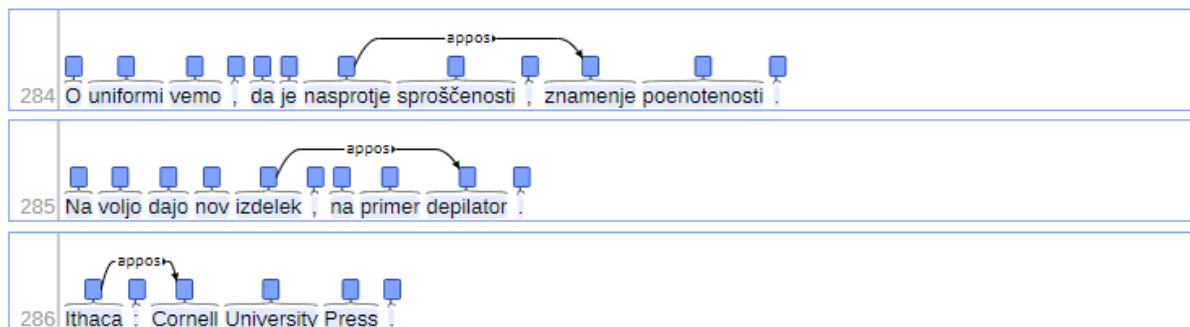
EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Raba relacije *parataxis* za nestavčne strukture

V skladu s splošnimi smernicami relacijo [parataxis](#) uporabljamo tudi za povezovanje nestavčnih struktur, denimo v primeru lastnoimenskih samostalniških zvez na začetku novic, sklicev na znanstvena dela ipd. V takih primerih kot izvor povezave označimo jedro glavnega stavka (običajno povedek), tudi če se sklic nanaša zgolj na del povedi.

Toda relacijo **parataxis** za samostalniške in druge nestavčne zveze uporabljamo le v primerih, ko jim **ni mogoče pripisati nobene druge** skladske oznake. Tipičen primer so samostalniške pojasnjevalne strukture, za katere je ustrežnejša raba povezave [appos](#), tudi če ne gre za pristavke v ožjem smislu. Vprašanje dileme med **parataxis** in **appos** je sicer tesno povezano tudi z obravnavo [pojasnjevalnih struktur](#) nasploh.

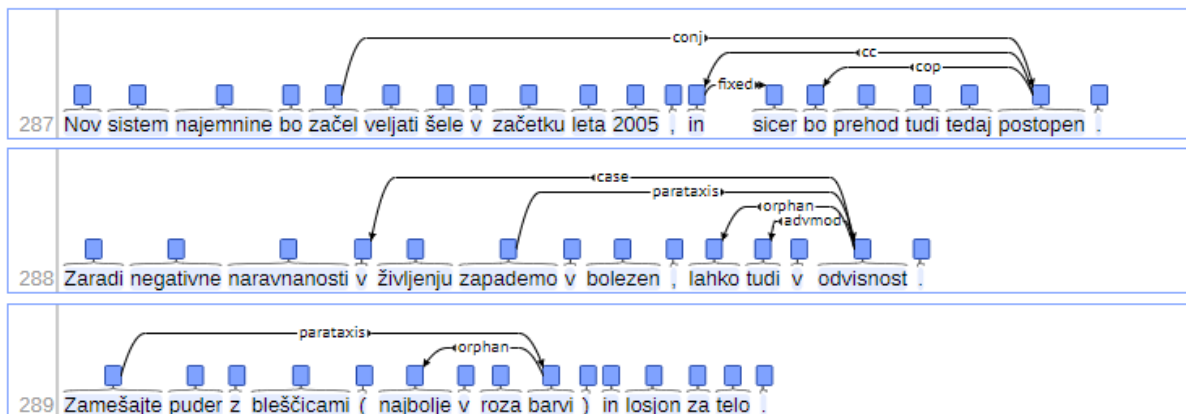
Pojasnjevalne strukture

Z izrazom pojasnjevalne strukture imamo v mislih priredne oz. soredne besedne zveze, ki (pogosto v kombinaciji z vezniškim sredstvom) dodatno pojasnjujejo besedo oz. besedno zvezo, ki stoji pred njimi (nanosnico). Kot prikazujejo spodnji primeri, v vlogi nanosnice, veznika ali pojasnila nastopajo oblikoslovno in skladenjsko raznolike strukture, zato pri njihovem označevanju pogosto naletimo na dilemo glede izbire najustreznejše relacije (zlasti pri odločanju med relacijami **appos**, **conj** in **parataxis**). Pri odločanju si lahko pomagamo z naslednjimi koraki.

Najprej se glede na zgradbo odločimo, ali gre za stavčno (1) ali stavčnočlensko (2) pojasnilo.

1. **Stavčna pojasnila** prepoznamo po tem, da vsebujejo povedek (prvi primer spodaj), v primeru pogoste glagolske elipse pa jih prepoznamo po dveh ali več osirotelih stavčnih členih, ki jih ne moremo interpretirati kot ene same besedne zveze (drugi in tretji primer spodaj). Kot pri vseh drugih stavkih z glagolsko **elipso**, najprej določimo jedro, ki nadomešča manjkajoči povedek, in nato nanj vežemo vse ostale člene.

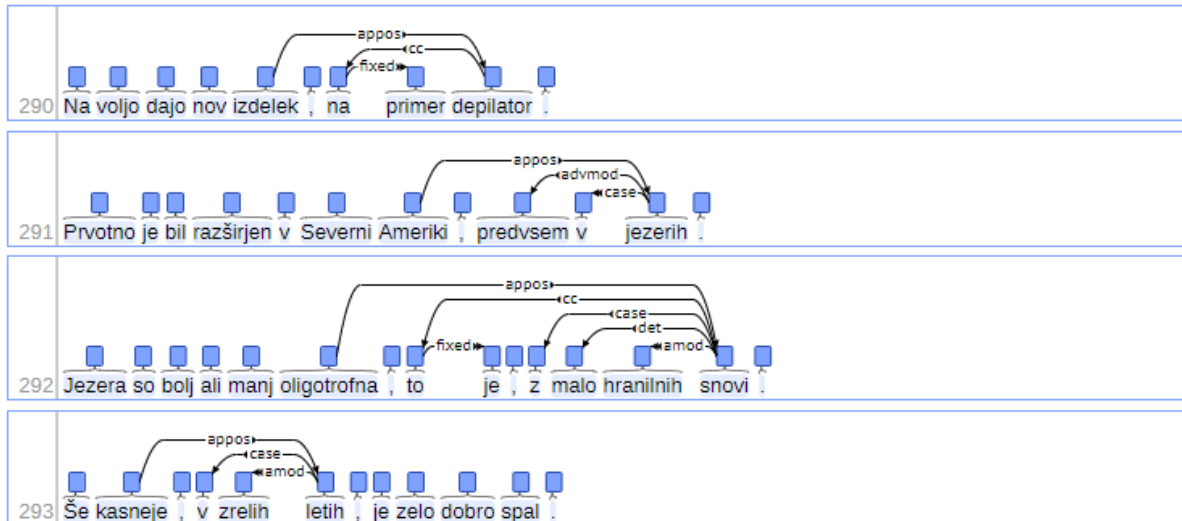
Strukturo kot celoto označimo bodisi kot **conj**, če na začetku pojasnjevalnega stavka stoji pojasnjevalni veznik (npr. *in sicer, to je, namreč, to se pravi, in to*) bodisi **parataxis**, če med stavkoma ni eksplicitnega vezniškega sredstva. V vsakem primeru je izvor povezave **conj** oz. **parataxis** jedro nadrejenega stavka (povedek), tudi če se pojasnilo pomensko nanaša zgolj na določen stavčni člen.

2. Po drugi strani **stavčnočlenska pojasnila** prepoznamo po tem, da v vlogi pojasnila nastopa zgolj en stavčni člen, tj. samostojna in zaključena neglagolska besedna zveza. Tako strukturo interpretiramo kot pristavek (**appos**), ne glede na besedno vrsto nanosnice oz. pojasnila ter

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

morebitno prisotnost vezniškega sredstva, ki pristavek vpeljuje. Izvor povezave je nanosnica, na katero se pojasnilo nanaša.¹⁶

Vezniška sredstva, ki vpeljujejo stavčne ali nestavčne pojasnjevalne strukture (stojijo na njihovem začetku), označujemo kot priredne veznike (*cc*), ne glede na njihovo besedno vrsto, torej tudi glagolske povezovalce tipa *denimo*, *recimo*, *beri*.

Če gre za ustaljene zveze, jih med seboj povežemo z relacijo *fixed*: *na primer*, *in sicer*, *to je*, *in to*, *(to) se pravi* ipd.

¹⁶ S tem po vzoru Slovenske slovnice (SS 2004, str. 600) širimo pojmovanje pristavkov v primerjavi s splošnimi smernicami UD, ki to relacijo omejujejo zgolj na binominalne pare, sama praksa pa je med jeziki neenotna (strukture so interpretirane kot *appos*, *conj* ali celo *nmod*, vezniki kot *advmod* ali *cc*). Robustna rešitev omogoča enostaven naknadni priklic tovrstnih primerov za nadaljnjo analizo oz. morebitno prekategorizacijo.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

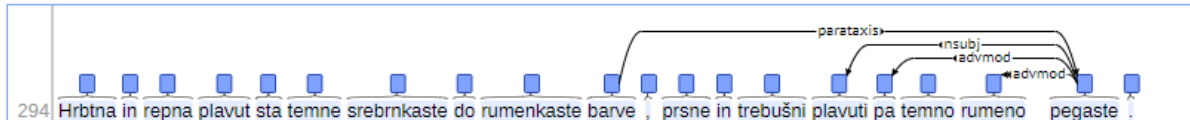
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

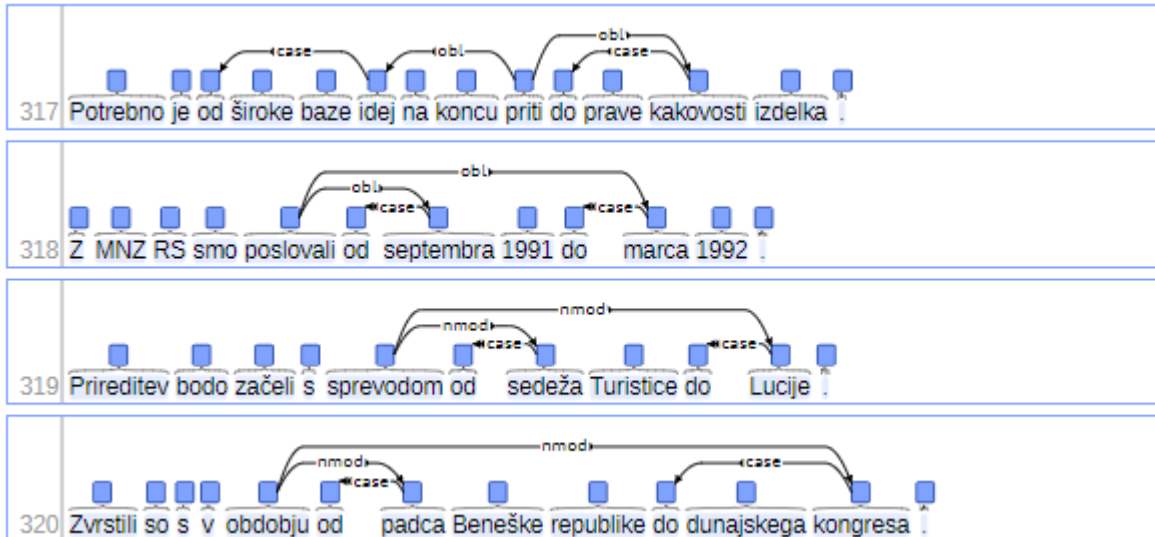
Elipsa veznega glagola

Kadar naletimo na primer povedkovodoločilne strukture z izpuščenim veznim glagolom (*cop*), ni potrebe po povzdigovanju podrejenih elementov, kot je to običajno pri [elipsah](#) glavnih glagolov, saj je tudi v primeru brez izpusta jedro povedka vedno povedkovo določilo in ne vezni glagol. Vse povezave, ki izhajajo iz povedkovega določila, zato tudi v primeru elipse veznega glagola ostanejo nespremenjene (ni potrebe po relaciji **orphan**).

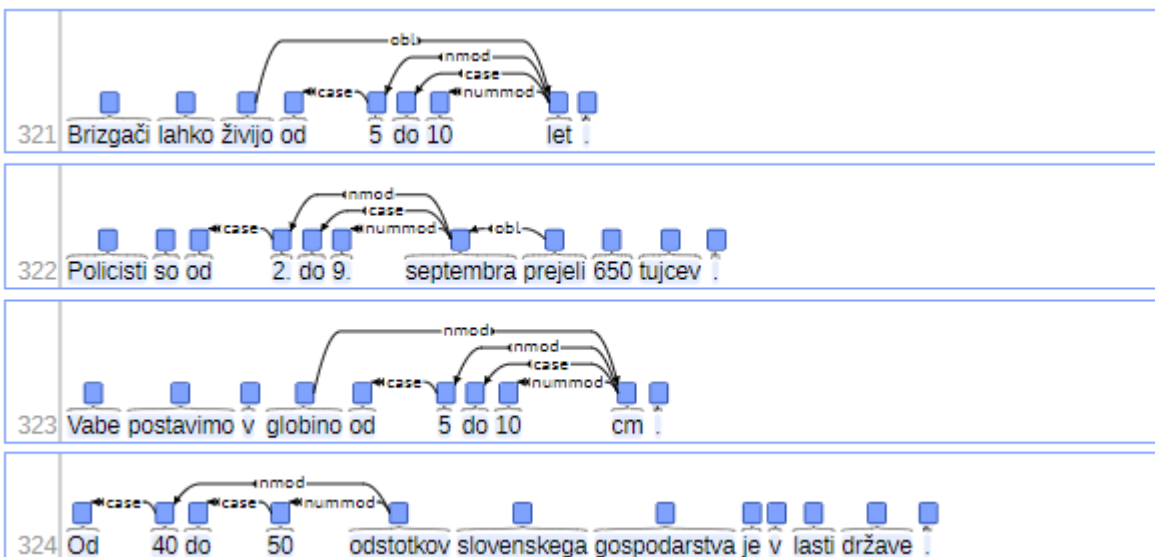

Strukture s predlogoma *od-do*

Predložne zveze s predlogom *od* oz. *do* se v povedih pogosto pojavljajo v paru, in sicer bodisi kot prislovna določila povedka (*obl*), npr. v stavku *hodi od šole do doma*, bodisi kot določila samostalnikov (*nmod*), npr. v zvezi *sprehod od šole do doma*. **Običajno vsako zvezo na jedro povežujemo ločeno**, kot prikazujejo spodnji primeri.

Izjema k zgornjemu pravilu pa so strukture, v katerih se niz predložnih zvez z *od* oz. *do* pojavlja v **vlogi levega prilastka** za izražanje razpona oz. intervala, npr. *povzročiti od 8 do 10 milijonov tolarjev škode*, *globina od 5 do 15 cm*, zato se tipično pojavljajo s števnikmi. Označimo jih, kot prikazujejo spodnji primeri: prva predložna zveza s predlogom *od* (običajno z [elipso](#) samostalniškega jedra) se z relacijo *nmod* povezuje na jedro druge s predlogom *do*.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

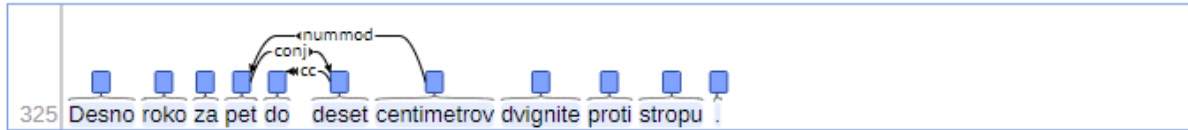

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

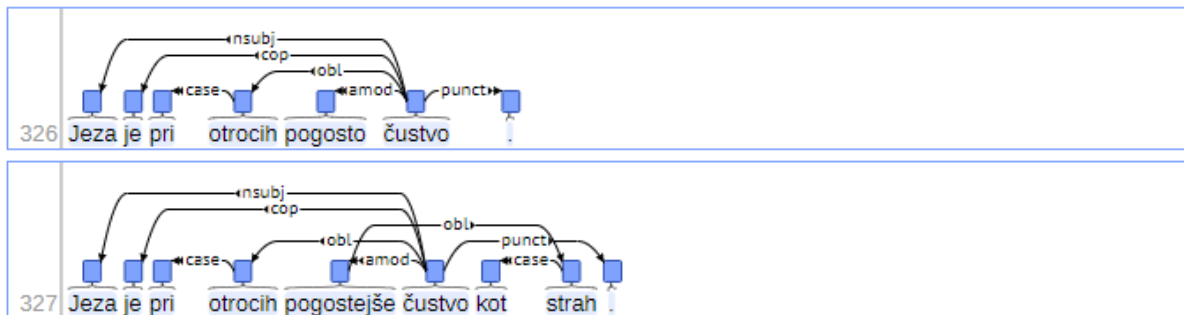
EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Pozor, kadar se predlog *do* v tovrstnih prilastkih za izražanje razponov pojavlja samostojno, brez predloga *od*, zvezo označimo kot priredje (conj) med števnikoma, s predlogom v vlogi prirednega veznika (cc).

Neprojektivne povezave

Povezava med besedo A in besedo B je projektivna, če je beseda A posredno nadrejena tudi vsem drugim besedam med A in B – obstaja torej pot od A do vseh besed med A in B. Če si to predstavljamo grafično, se v projektivnem odvisnostnem drevesu povezave ne križajo (prvi primer), **v neprojektivnem drevesu pa se povezave križajo** (drugi primer). V drugem primeru je torej relacija *obl* med besedama *pogostejše* in *strah* neprojektivna, saj beseda *čustvo*, ki leži med njima, ni neposredno ali posredno podrejena besedi *pogostejše*.

Neprojektivne povezave so redke, a v jezikih s prostim besednim redom, kot je slovenščina, vendarle možne, še zlasti v strukturah na spodnjem seznamu (primeri spodaj):

- strukture z nedoločniki in namenilniki (**xcomp**, **csubj**, **ac1**), pri katerih glede na [vezljivost](#) nekateri stavčni členi povezujemo na osebno glagolsko obliko, drugi pa na neosebno
- strukture s povedkovimi prilastki (**ac1**), pri katerih povezujemo samostalniško nanosnico in pridevniški prilastek
- prvi deli dvodelni veznikov (**cc:preconj**), pri katerih se med prvi veznik in jedro priredja lahko vrivajo druge strukture
- [primerjave](#) (**obl** in **advcl**), pri katerih lastnost (tj. jedro povezave) stoji pred samostalnikom
- stavki, ki se vrivajo med dele samostalniških besednih zvez (**parataxis**, **advcl** ipd.)
- strukture z mernimi prislovi pred predložnimi zvezami s števniki
- pristavki (**appos**), pri katerih se med nanosnico in jedro pristavka vrivajo druge strukture

ARRS

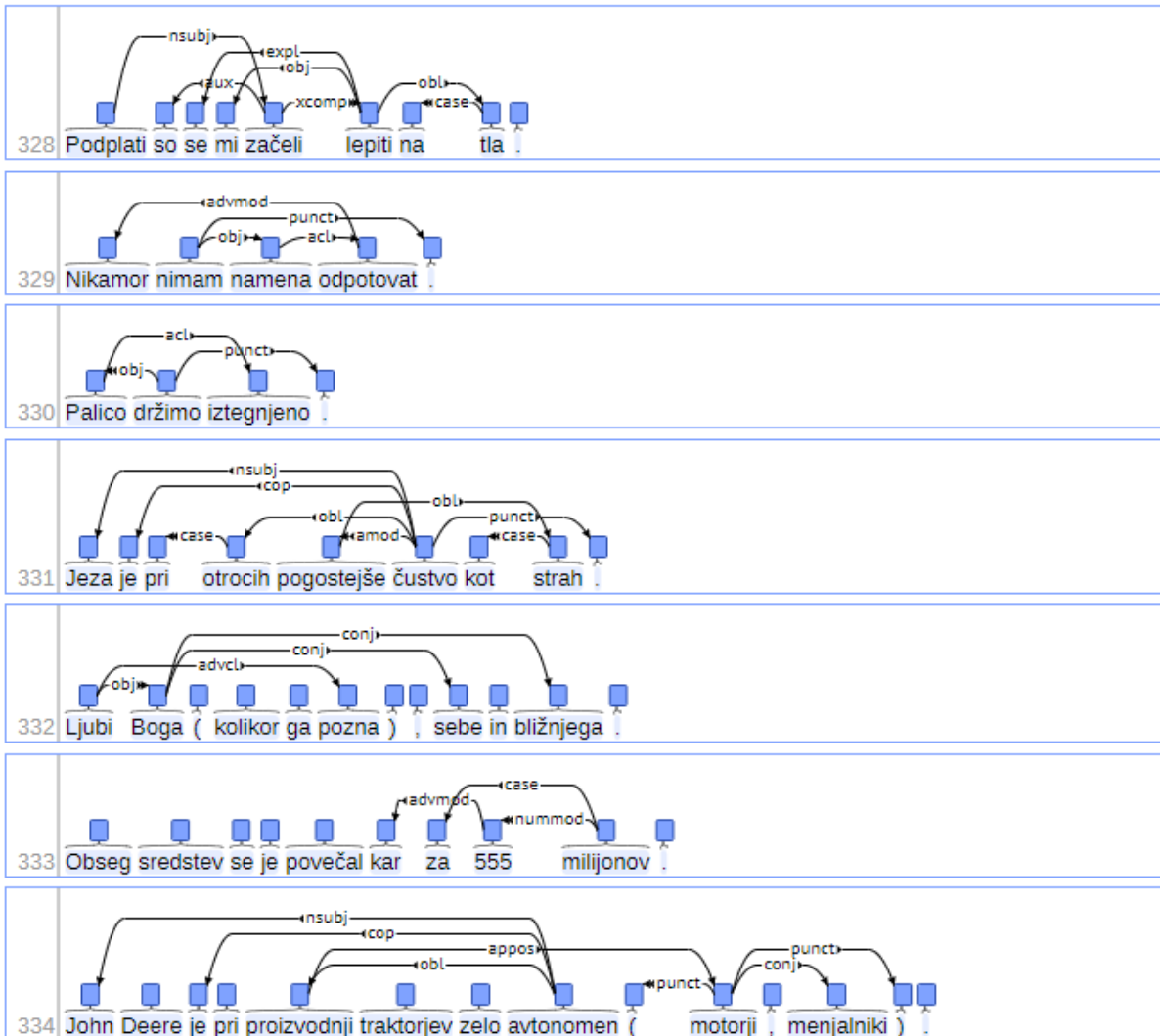
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

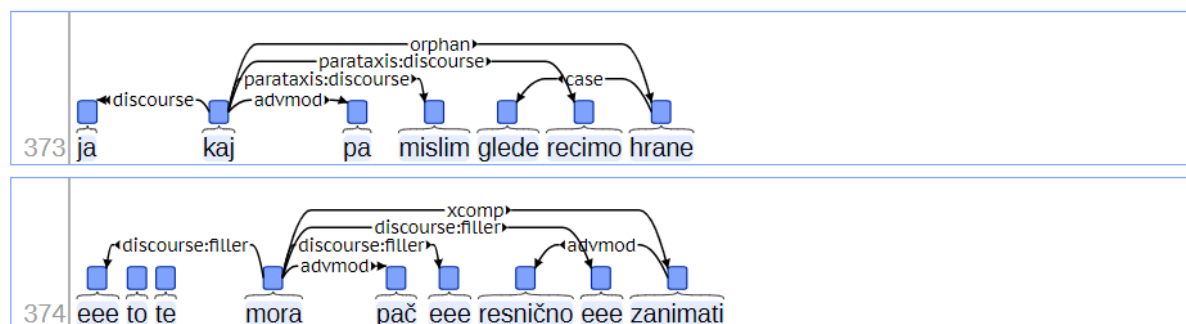
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Še zlasti pa so neprojektivne povezave pogoste v **govorjeni slovenščini**, v kateri so pogosti komentarji, diskurzni členki, mašila, napačno začete besede, naknadna dopolnila in druge 'vrinjene' strukture z ohlapno vpetostjo v jedrno skladijsko strukturo stavka. Tudi tukaj velja pravilo, da tovrstne strukture (npr. **discourse**, **discourse:filler**, **reparandum**, **parataxis:discourse** ...) povežemo na jedro relevantnega stavka oz. povedi, ne glede na morebitno neprojektivnost povezave.

ARRS

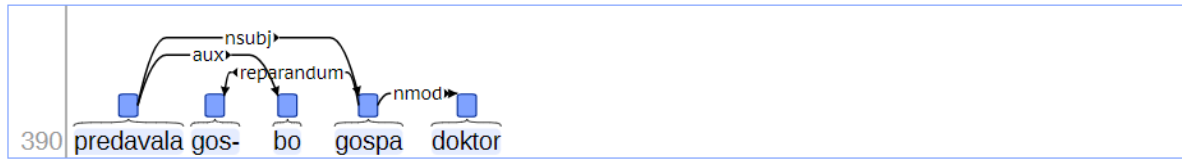
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Pri drugih tipih struktur se neprojektivnosti načeloma izogibamo oz. **se o njej posvetujemo**.

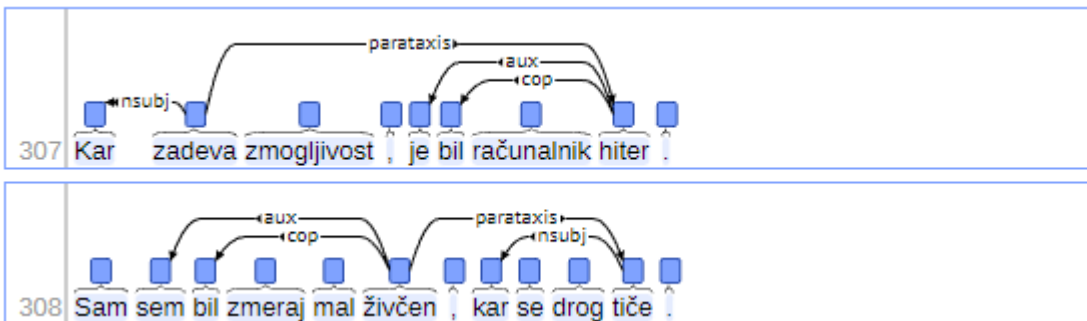
Beseda *kar* kot uvajalec stavčnih struktur

Beseda *kar* lahko nastopa kot uvajalni element nekega stavka znotraj kompleksnejše večstavčne sheme. Glede na vlogo stavka v povedi se lahko beseda *kar* veže z različnimi tipi relacij:

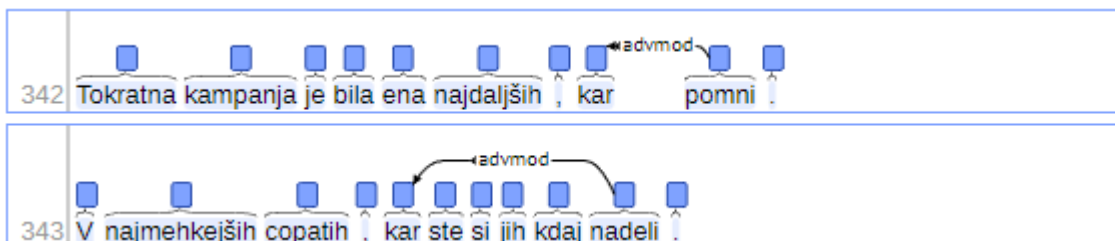
- V primeru komentarjev, ki jih vpeljujejo povzemaalni zaimkovni vezniki tipa *kar, s čimer, pri čemer* in se ne nanašajo na konkretno nanosnico, temveč na celoten predhodni stavek, uporabimo relacijo **parataxis**, zaimek *kar* pa označimo kot enega od glavnih stavčnih argumentov (**obj**, **nsubj**, ...).

- Podobno kot **parataxis** obravnavamo tudi priredja z zvezami tipa *kar se tiče* in *kar zadeva*, pri čemer kot sicer velja, da je jedro relacije vedno prvi v nizu obeh stavkov. Tudi tu dobi *kar* vlogo enega od glavnih stavčnih argumentov.

- Na poseben način obravnavamo povedi, v katerih *kar* uvaja podredno strukturo, ki natančneje opredeljuje lastnost v presežniku (npr. *najmehkejši copati, kar ste si jih nadel*). Ker sistem oblikoskladenjskega označevanja JOS oz. komplementarni leksikon Sloleks besedo *kar* kategorizirata bodisi kot zaimek (primeri zgoraj) bodisi kot prislov, ne pa kot veznik, v teh primerih izberemo prislovno interpretacijo. Kljub vezniški funkciji jo torej označujemo kot prislov z relacijo **advmod**. Pogosto lahko v teh primerih besedo nadomestimo z *odkar*.

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

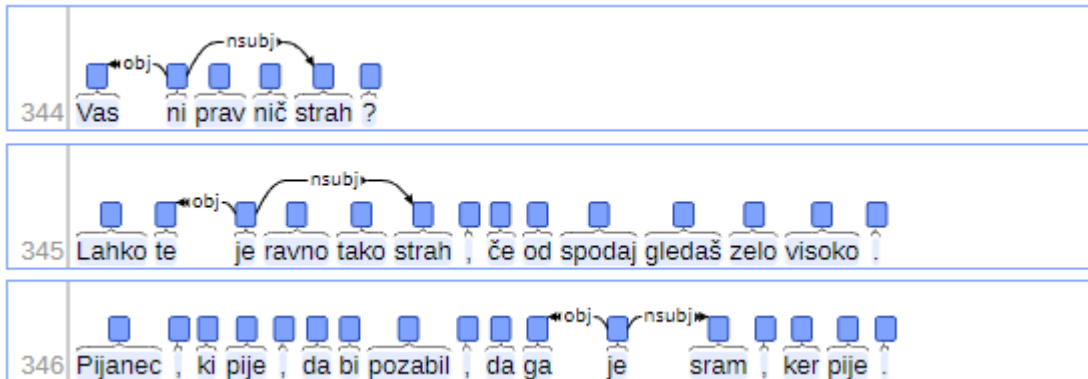
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

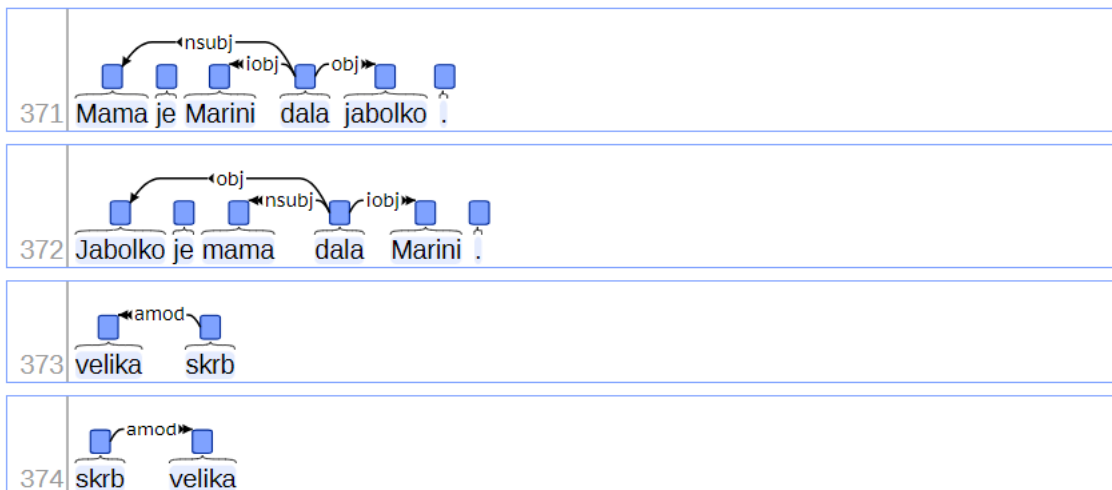
Struktura biti + strah/groza/sram/...

Stalne besedne zveze za izražanje negativnih čustev, ki jih tvorijo glagol *biti* in samostalniki, kot so *strah*, *groza*, *sram*, označujemo na poseben način. Samostalnike v teh primerih označimo z relacijo **nsubj**, zraven pa se lahko pojavi tudi člen v tožilniku, ki ga označimo kot premi predmet z relacijo **obj**. V zadnji verziji korpusa SSJ-UD ta struktura sicer ni povsem enotno označena.

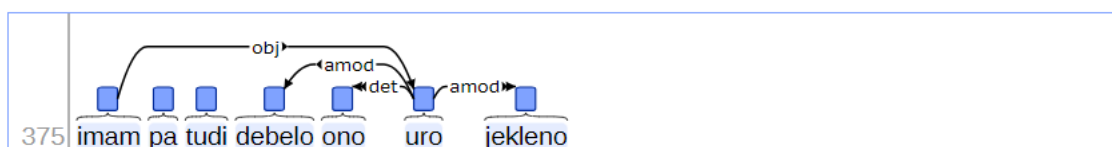

Netipični besedni red

Ena izmed pomembnih prednosti odvisnostnega pristopa k skladenjskemu razčlenjevanju jezika je neobčutljivost na vrstni red struktur v povedi, saj je smer povezave poljubna in je tako neodvisna od besednorednih posebnosti jezika. Enako velja tudi za znotrajjezikovne variacije v besednem redu, kot prikazujejo spodnji primeri, pri katerih je skladenjska razčlemba enaka ne glede na razlike v vrstnem redu besed na površini.

Temu načelu sledimo tudi pri skadenjskem razčlenjevanju govornega jezika, v katerem je vrstni red besed pogosto drugačen, kot bi to pričakovali v pisnem jeziku, denimo zaradi poznejšega priklica, dodatnega pojasnjevanja ali izpostavljanja najpomembnejših informacij pred manj pomembnimi. Tudi v teh primerih za nepričakovan oz. netipični besedni red ne uvajamo posebnih oznak ali drugih rešitev, temveč izjavo analiziramo kot običajno, kot npr. prikazujeta spodnji izjavi, v kateri so določila samostalnika razporejena drugače, kot bi pričakovali v pisnih besedilih (npr. *ono debelo jekleno uro, v povezavi s kakšnimi rastlinami*). Včasih tovrstno naknadno vrivanje določil povzroča dopustno neprojektivnost povezav, kot v tretjem primeru spodaj, v katerem se dodatno pojasnilo v obliki pristavnega določila vriva med ponovljeno prislovno določilo.

ARRS

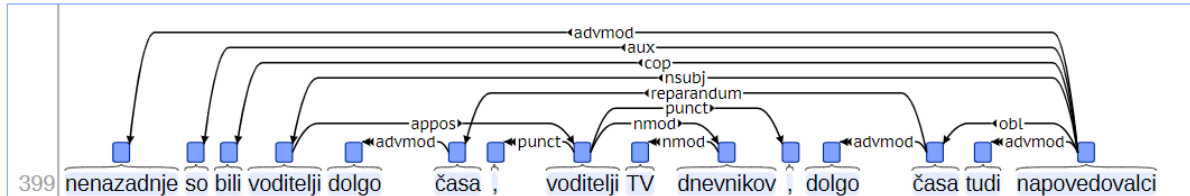
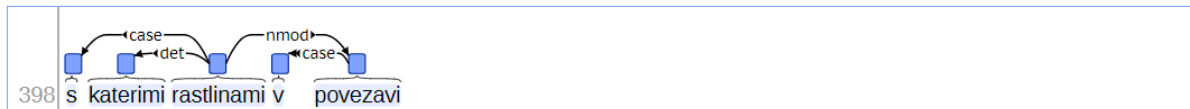
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

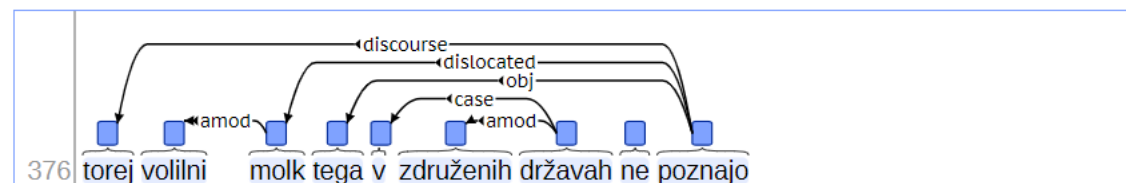
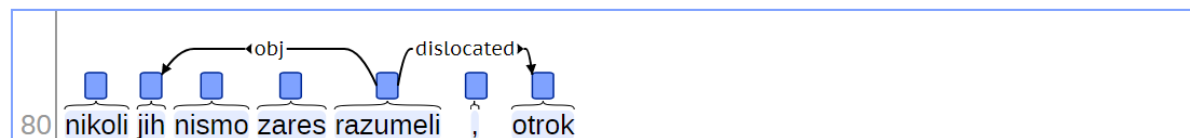
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Delno se z vprašanjem besednega reda povezuje tudi relacija [dislocated](#), ki pa jo uporabljamo zgolj za označevanje struktur, ki izpostavljajo ali dodatno pojasnjujejo nek že izraženi vezljivostni element, kot so npr. zaimki v vlogi osebka oz. predmeta v spodnjih primerih.

ARRSJAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTUROEVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Bibliografija

- Arhar Holdt, Š., Krek, S., Dobrovoljc, K., Erjavec, T., Gantar, P., Čibej, J., Pori, E., Terčon, L., Munda, T., Žitnik, S., Robida, N., Blagus, N., Može, S., Ledinek, N., Holz, N., Zupan, K., Kuzman, T., Kavčič, T., Škrjanec, I., ... Zajc, A. (2022). *Training corpus SUK 1.0*.
<http://hdl.handle.net/11356/1747>
- de Marneffe, M.-C., Manning, C. D., Nivre, J., & Zeman, D. (2021). Universal Dependencies. *Computational Linguistics*, 47(2), 255–308. https://doi.org/10.1162/coli_a_00402
- Dobrovoljc, K., Erjavec, T., & Krek, S. (2017). The Universal Dependencies Treebank for Slovenian. *Proceedings of the 6th Workshop on Balto-Slavic Natural Language Processing*, 33–38. <https://doi.org/10.18653/v1/W17-1406>
- Dobrovoljc, K., & Ljubešič, N. (2022). Extending the SSJ Universal Dependencies Treebank for Slovenian: Was It Worth It? *Proceedings of the 16th Linguistic Annotation Workshop (LAW-XVI) within LREC2022*, 15–22. <https://aclanthology.org/2022.law-1.3>
- Dobrovoljc, K., & Nivre, J. (2016). The Universal Dependencies Treebank of Spoken Slovenian. *Proceedings of the Tenth International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC'16)*, 1566–1573. <https://aclanthology.org/L16-1248>
- Dobrovoljc, K., Terčon, L., & Ljubešič, N. (2022). Universal Dependencies za slovenščino: nadgradnja smernic, učnih podatkov in razčlenjevalnega modela. In D. Fišer & T. Erjavec (Eds.), *Jezikovne tehnologije in digitalna humanistika: zbornik konference* (pp. 30–39). Inštitut za novejšo zgodovino. https://nl.ijs.si/jtdh22/pdf/JTDH2022_Dobrovoljc-et-al_Universal-Dependencies-za-slovenscino.pdf
- Erjavec, T., Fišer, D., Krek, S., & Ledinek, N. (2010, May). The JOS Linguistically Tagged Corpus of Slovene. *Proceedings of the Seventh International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC'10)*. http://www.lrec-conf.org/proceedings/lrec2010/pdf/139_Paper.pdf
- Krek, S., Erjavec, T., Dobrovoljc, K., Gantar, P., Arhar Holdt, Š., Čibej, J., & Brank, J. (2020). The ssj500k training corpus for Slovene language processing. *Jezikovne Tehnologije in Digitalna Humanistika*, 24–33. http://nl.ijs.si/jtdh20/pdf/JT-DH_2020_Krek-et-al_The-ssj500k-Training-Corpus-for-Slovene-Language-Processing.pdf
- Ledinek, N. (2014). *Slovenska skladnja v oblikoskladenjsko in skladdenjsko označenih korpusih slovenščine*. ZRC SAZU.
- Zeman, D., Nivre, J., Abrams, M., Ackermann, E., Aepli, N., Aghaei, H., Agić, Ž., Ahmadi, A., Ahrenberg, L., Ajede, C. K., Aleksandravičiūtė, G., Alfina, I., Algom, A., Andersen, E., Antonsen, L., Aplonova, K., Aquino, A., Aragon, C., Aranes, G., ... Ziane, R. (2022). *Universal Dependencies 2.10*. <http://hdl.handle.net/11234/1-4758>